ISSN 1846-3827

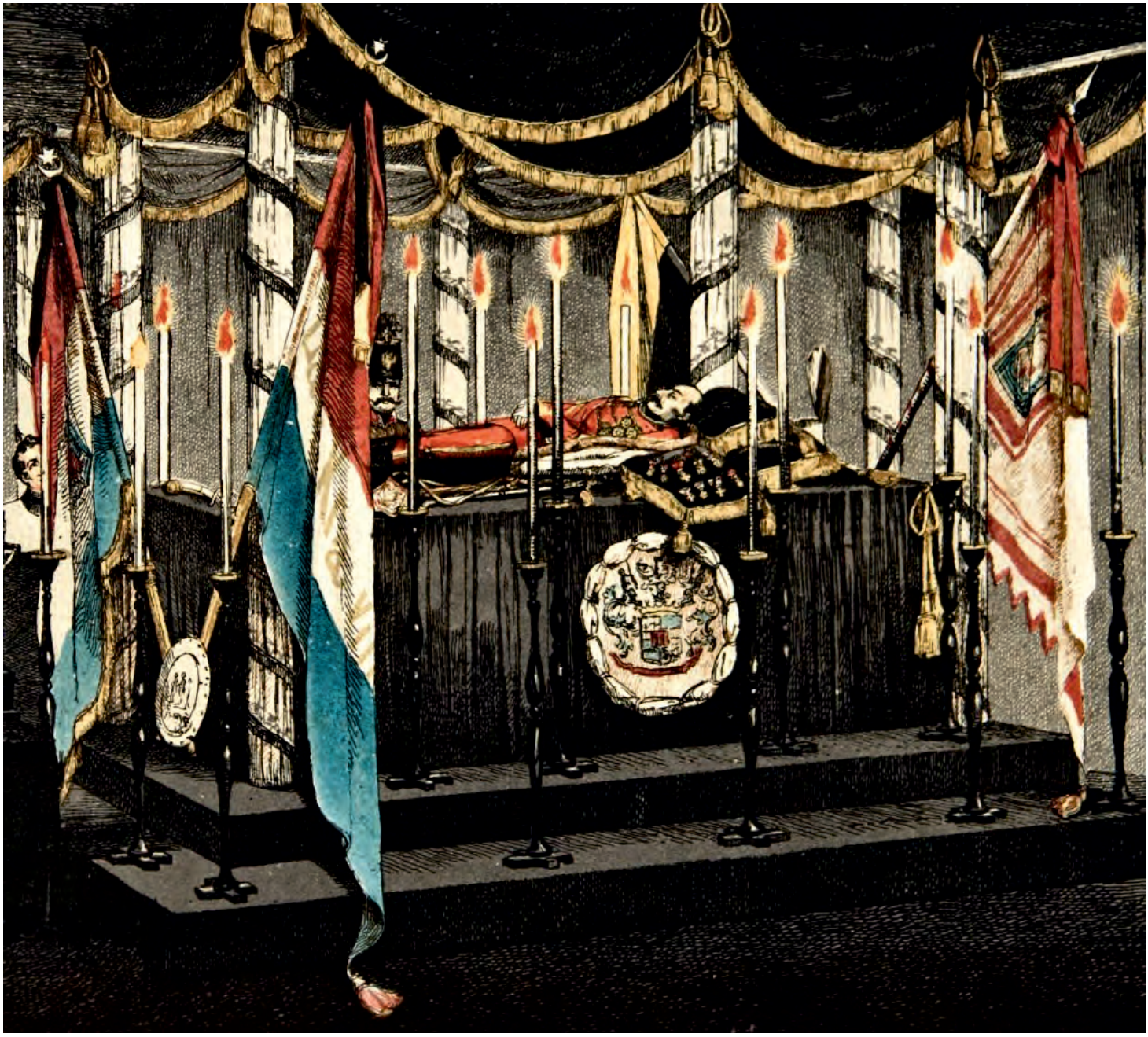
Grb i Zastava

28

Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva

Broj 28, Godina XIV.
Zagreb, studeni 2020.

Bulletin of the Croatian Heraldic & Vexillological Association
Number 28, Volume XIV, Zagreb, November 2020

Povodom Dana hrvatske zastave 5. lipnja
„Josip Jelačić na odru“, litograf Julius Hühn, Zagreb, 1859. g.
obojena litografija, HPM/PMH-4001 (detalj)
Jedan od rijetkih onovremenih prikaza prve hrvatske službene trobojnice istaknute s još nekoliko značajnih zastavama na odru preminuloga Bana.

→ 24

On the Occasion of the Croatian Flag Day, 5 June
“Ban Josip Jelačić on his Deathbed”,
lithographed and issued by Julius Hühn, Zagreb, 1859,
color lithograph, HPM/PMH-4001 (detail)
A rare contemporary depiction of the first official tricolor displayed around the catafalque of the decesed ban.

→ 24

ISSN 1846-3827

Hrvatsko grboslovno i zastavoslovno društvo osnovano je 2006. godine. HGZD je član
The Croatian Heraldic & Vexillological Association was established in 2006. HGZD is a member of
FIAV **CIGH**

Fédération internationale des associations vexillologiques · Confédération internationale de généalogie et d'heraldique

UVODNIK *EDITORIAL*

Dragi čitatelju,

Pandemija COVID-19 utjecala je na aktivnosti našeg Društva, kao i na cjelokupni društveni, politički, kulturni, znanstveni i svakovrsni drugi život u zemlji i globalno. Susreti uživo su se prorijedili, no istraživači imaju posla i marljivi su, tako da mi kao uredniku nije lako donijeti odluku da moramo odložiti poneke sjajne tekstove za neki naredni broj. I ovaj put vodio sam se mišlju da pokrijemo raznovrsne teme i interese, iz raznih razdoblja, različitih područja interesa, različitih istraživačkih pristupa i metodologija te na svaki drugi način da se za svakog nađe ponešto. Sami ćete ocijeniti koliko sam u tome uspio.

Naslovnicom ove godine skromno obilježavamo Dan hrvatske zastave. Zahvalan sam ravnateljici i djelatnicima Hrvatskog povijesnog muzeja koji spremno podupiru napore našeg Društva.

Unutar korica vjerni čitaoci potražit će nastavke ustaljenih kolumni. Galović piše o još jednom vrijednom heraldičaru, s kojim sam imao prilike još kao mladi istraživač korespondirati elektroničkom poštom, tada tek u razvoju, a kojeg se rado sjetim kao uvijek spremnog pomoći iako smo bili razdvojeni kontinentima. Čitamo, nadalje, novi nastavak Todorovićeve priče o zastavama na portolanima, ovaj puta na jugu Jadrana, te Horvatove priče o zastavama u bitci kod Siska. Jednako tako Kuščić nam donosi novi zanimljiv prikaz plemićkih grbova riječko-krčke obitelji Celebrini, a Sulejmanagić jednu crticu o falsifikatu koji se dugo provlači neopaženo. S ovim brojem započinjemo i niz priloga novog suradnika Zorana Perana o osobnoj heraldici na istočnojadranskoj obali, koja je unatoč postojanju nekoliko kapitalnih djela, i dalje poprilično nepoznata i zanemarena u odnosu na našu kontinentalnu heraldiku.

Nakon nekoliko brojeva u kojima smo je, zbog volumena drugih tekstova, morali preskočiti, nastavljamo s kraćim prilozima u rubrici *Bljesci*, kao izbor iz priloga objavljenim na Facebook stranicama Društva, pa se stoga malo i kronološki vraćamo nekoliko mjeseci unazad. U *Bljeske* se može uračunati i prilog o dokumentarnom filmu *Zastava* i o zastavi Predsjedanja EU, a na koncu konca, tu spada i redoviti izvještaj sada već s 11. zagrebačkog međunarodnog festivala zastavica. Preko Festivala upoznali smo indijsku novinarku koju zanimaju teme identitetskih simbola, koja nas je odlučila upoznati s knjigom našeg uvaženog indijskog kolege, inače pasioniranog filatelista.

Na to se zgodno nadovezuje prilog našeg povremenog suradnika Viteza o poštanskim žigovima s heraldičkim motivima, a tu je još i članak Buovca o Otočcu. Zar nisam obećao da ima za svakoga ponešto zanimljivo?

Prije svega ostajte zdravo i sretno, želim Vam da uživate čitajući *GiZ*,

Željko Heimer

Dear Reader,

The COVID-19 pandemic has influenced our Association activities, just as it has the entire social, political, cultural, scientific, and any other kind of life in the country and globally. While in-person meetings have become scarce, researchers have remained busy and hard-working, so as the editor it is not easy for me to choose among the excellent submissions and to leave others for a later issue. My concern has been to cover various topics and interests, from different periods, various fields, all kinds of research approaches and methodologies, and in any other way to provide something for any reader. You may judge if I succeeded.

On the cover we modestly mark this year's Croatian Flag Day. I am grateful to the director and curators of the Croatian History Museum who readily support our Association efforts.

Within these pages our faithful readers will see new installments of the usual columns. Galović thus writes on an agile heraldist, with whom I had a chance to correspond via e-mail as a young researcher still developing my flag interest, and whom I fondly remember as one eager to help even though we were continents apart. Further on, we read a new installment of Todorović's story on flags on portolans, this time on the southern Adriatic coast, and Horvat's story on flags in the Battle of Sisak. Also, Kuščić brought us an interesting presentation of nobility coat of arms of the Celebrini family of Rijeka and Krk, while Sulejmanagić notes a forgery that long gone unnoticed. With this issue we start a series of articles by new collaborator Zoran Peran, on personal heraldry on the Adriatic eastern coast, a subject that in spite of being covered by several capital monographs is still quite unknown and ignored in comparison with our continental heraldry.

Finally, after a few issues where we had to skip them due to the volume of other texts, we continue with a series of shorter articles in the *Flashes* column, selections from @HGZD.hr Facebook posts, although we remain several months behind. Among these *Flashes* we also present the story of *The Flag* documentary and on the flag of the EU Presidency, and after all, a part of it surely is now a regular report from last year's 11th Zagreb Art Flag Festival.

Through the Festival we met the Indian journalist who is interested in identity symbols, who decided to share with us a monograph by our esteemed colleague, also a passionate stamp collector.

Conveniently, that item is followed by an article by our occasional collaborator Vitez, writing on heraldic postmarks and there is also an article by Buovac on Otočac. Haven't I promised there would be something for everyone?

Most of all, stay healthy and I hope you enjoy reading *GiZ*,

Željko Heimer

Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske financijski podupire časopis **Grb i Zastava** kao časopis za popularizaciju znanosti

Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia *provides financial support to* **Grb i Zastava** *as a journal for popularization of science*

SADRŽAJ / *CONTENTS*

Povodom Dana hrvatske zastave 5. lipnja / *On the Occasion of the Croatian Flag Day 5 June* 1, 24
Uvodnik | *Editorial* 2
Leksikon hrvatske heraldike – heraldičari (18): Adam Slav Eterovich (1930. - 2013.) / *The Croatian Heraldry Lexicon-Heraldists (18): Adam Slav Eterovich (1930 – 2013)* – ***Tomislav Galović*** ..... 3 – 5
Bljesci | *Flashes* 5, 25-26, 28, 32
Prilog poznavanju grbova istočne obale Jadrana (1): Uvod / *A Contribution to Heraldry of the East Adriatic Coast (1): Introduction* – ***Zoran Peran*** ..... 6 – 8
O krivotvorini pečata kralja Tvrtka / *On a Falsified Seal of King Tvrtko* – ***Amer Sulejmanagić*** 9
Zastave jadranskog priobalja na portolanskim kartama (7): Južno priobalje / *Flags of Adriatic Coast on Portolan Charts (7): Southern Coast* – ***Tomislav Todorović*** ..... 10 – 12
Plemstvo i grbovi krčke obitelji Celebrini / *Nobility and Coats of Arms of Celebrini Family of Krk* – ***Nikša Kuščić*** ..... 13 - 17
Na snimanju dokumentarca „Zastava" / *At "The Flag" Documentary Shoot* ..... 18 - 19
11. međunarodni festival umjetničkih zastavica *Zagrebačke legende* / *The 11th International Festival of Art Flags* Zagreb Legends – ***Dijana Nazor Čorda*** ..... 20 - 21
Neke hrvatske (i mađarske) vojne zastave iz 15. i 16. st. (7) – Bitke na sisačkom bojištu 1591. – 1595. (4) – Bitka za Sisak 22. VI. 1593. (3) / *Some Croatian (and Hungarian) Military Flags of the 15th and 16th c. (7) – Battles at the Sisak Front 1591 – 1595 (4) – Battle of Sisak 22 June 1593 (3)* – ***Matija Horvat*** ..... 22 – 24
Nove knjige | *New Books* Zastave koje se visoko vijore na poštanskim markama | *Flags Flying High On Postage Stamps* – ***N. Kalyani*** ..... 27 – 28
Otočac – od japodskih krajobraza do ličke prijestolnice: povijesno-heraldički osvrt / *Otočac – From Iapydic Landscapes to the Lika Capital: A Historical and Heraldic Review* – ***Marin Buovac*** ..... 29 – 30
Heraldika na hrvatskim prigodnim poštanskim žigovima od 2015. do 2019. g. / *Heraldry in Croatian Commemorative Postmarks from 2015 to 2019* – ***Marko Vitez*** ..... 31 - 32
Zastava hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije / *Flag of the Croatian Presidency of the Council of the European Union* – ***Željko Heimer*** 33
Suradnici | *Authors* 34
Kronika HGZD-a | *HGZD Chronicles* 34, 36

Tomislav Galović

Leksikon hrvatske heraldike – heraldičari (18)

Adam Slav Eterovich (1930. – 2013.)

Lexicon of Croatian Heraldry – Heraldists (18)

Adam Slav Eterovich (Eterović), hrvatski je i američki povjesničar, heraldičar, genealog i publicist rođen 27. XI. 1930. u **San Franciscu** od roditelja koji su s otoka **Brača** došli u **Sjedinjene Američke Države**, prvo otac 1910., a zatim majka (djevojački **Cvitanić**) 1920. godine. Svoje radove, uz ime i prezime, potpisivao je i nadimkom *Bračanin*. S **Danicom** (rođenom u **Zagrebu**) vjenčao se u crkvi **sv. Marka** u Zagrebu 1958. godine. Sa suprugom boravio je godinu i pol dana na *Sveučilištu u Zagrebu* u okviru stipendije dobivene od *Matice iseljenika*. Srednju školu *Balboa* pohađao je u San Franciscu. Na Državnom sveučilištu u San Franciscu (*San Francisco State College*) stekao je titulu prvostupnika iz poslovanja i povijesti. Bio je američki vojnik i časnik, kao dragovoljac sudjelovao u ratu u **Koreji** od 1950. do 1953. godine. Sudionik i drugih vojnih operacija. Bio je zadužen za hrvatske izbjeglice i njihov prijevoz do talijanskih i njemačkih luka, a potom otpremanja u **Australiju**, **Kanadu** i SAD.

Kao obrazovani povjesničar posvećuje se istraživanju različitih tema iz povijest hrvatskog iseljeništva u Sjedinjenim Američkim Državama, i to posebice na zapadnoj obali, u **Kaliforniji**, **Nevadi**, **Arizoni** te na jugu zemlje. Autor je brojnih knjiga i studija na engleskom jeziku o hrvatskom – koje smatra među prvim europskim došljacima na američkom zapadu – i južnoslavenskome iseljeništvu u SAD gdje obrađuje njihov broj, tokove doseljavanja, ulogu u američkom društvu, njihova zanimanja i poslove, te gospodarski (ugostiteljstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, ribolov) i društveni položaj, a napose prinos javnom životu u novoj domovini.

Ovo su njegovi najvažniji naslovi: *Yugoslavs in Nevada, 1859-1900* (1973.); *Croatian Pioneers in America, 1685-1900* (1979.); *A Guide and Bibliography to Research on Yugoslavs in the United States and Canada* (1978.); *The Slavonic Mutual and Benevolent Society: 125 Years in San Francisco, 1857-1983* (1983.); *Croatians in the New World, 1492-1650* (1999.); *Croatians in California, 1849-1999* (2000.); *General Index to Croatian Pioneers in California, 1849-1999* (koautor, 2000.); *Croatian Contributions to San Francisco from 1849-1949 to Restaurants, Coffee Saloons, Oyster Saloons, Saloons, Liquor, Importers-Exporters, Fruits-Produce, Fishermen-Oystermen and Mariners* (2003.); *A Croatian Bibliography of America, World Immigration, Age of Discovery and Dissertations* (2003.); *Croatia and Croatians at the Lost Colony 1585-1590* (2003.); *Gold Rush Pioneers From Croatia, Bosnia-Hercegovina and the Boka Kotor* (2003.).

Također svojim člancima participirao u periodičkim publikacijama: *Yugoslav American Herald* (San Francisco, 1961. – 1964., 1969. – 1970.), *Croatia Press* (New York, 1963.), *Zajedničar* (Pittsburgh, 1964. – 1986., 1995.), *Matica. Iseljenički kalendar* (Zagreb, 1961., 1967., 1969., 1976., 1978. – 1979.) i dr. Podatke dobivene temeljem svojih istraživanja objavljivao je kao *Computer Data Base* te on-line na svojoj stranici **croatians.org** (koja je nakon njegove smrti ugašena).

U **San Carlosu** (Kalifornija) pokrenuo je *Ragusan Press* kao izdavačku kuću za hrvatske iseljenike, utemeljio *Croatian Genealogical and Heraldic Society*, te povijesnu zbirku hrvatskog iseljeništva. Bio je član Hrvatske bratske zajednice (*Croatian Fraternal Union*), Hrvatske gospodarske komore (*Croatian Chamber of Commerce*), potpredsjednik *Old Slavonian Society* u

Adam Slav Eterovich *(Eterović) was a Croatian and U. S. historian, heraldist, genealogist, and publicist, born on 27 November 1930 in* ***San Francisco***, ***California***, *to parents who immigrated to the* ***U. S.*** *from the island of* ***Brač****, first his father in 1910, followed by his mother (her maiden name was* ***Cvitanić****) in 1920. He signed some of his works by the nickname* Bračanin *(Croatian: inhabitant of Brač). He married* ***Danica*** *(born in* ***Zagreb****) in the church of* ***St. Mark*** *in Zagreb in 1958. They remained at the* University of Zagreb *for a year and a half, as part of his scholarship from the* Emigrants Matrix *(Croatian Heritage Foundation). He attended* Balboa High School *in San Francisco. He earned a business and history baccalaureate at the* San Francisco State College. *He was a U. S. soldier and officer, participating as a volunteer in the* ***Korea*** *War, from 1950 to 1953, and other military operations. He was in charge of Croatian immigrants and their transport to Italian and German harbors, and their further dispatch to* ***Australia***, ***Canada***, *and the U. S.*

As an academic historian he focused on research into various topics in the history of Croatian immigrants in the U. S., particularly at the West Coast, in California, ***Nevada***, ***Arizona***, *and at the South. He authored numerous books and studies in English on Croatian and South-Slavic immigrants in the U.S. – considering the former to have been among the first Europeans reaching the American West. He published about their numbers, their migration paths, their role in the American society, their occupations and jobs, as well as their economic (catering and hospitality industry, fruit and wine growing, fishery) and social status and particularly their contributions to public life in their new homeland.*

His most important titles include: Yugoslavs in Nevada, 1859–1900 *(1973);* Croatian Pioneers in America, 1685–1900 *(1979);* A Guide and Bibliography to Research on Yugoslavs in the United States and Canada *(1978);* The Slavonic Mutual and Benevolent Society: 125 Years in San Francisco, 1857–1983 *(1983);* Croatians in the New World, 1492–1650 *(1999);* Croatians in California, 1849–1999 *(2000);* General Index to Croatian Pioneers in California, 1849–1999 *(co-author, 2000);* Croatian Contributions to San Francisco from 1849 to 1949 to Restaurants, Coffee Saloons, Oyster Saloons, Saloons, Liquor, Importers-Exporters, Fruits-Produce, Fishermen-Oystermen and Mariners *(2003);* A Croatian Bibliography of America, World Immigration, Age of Discovery and Dissertations *(2003);* Croatia and Croatians at the Lost Colony 1585–1590 *(2003);* Gold Rush Pioneers From Croatia, Bosnia-Hercegovina, and the Boka Kotor *(2003).*

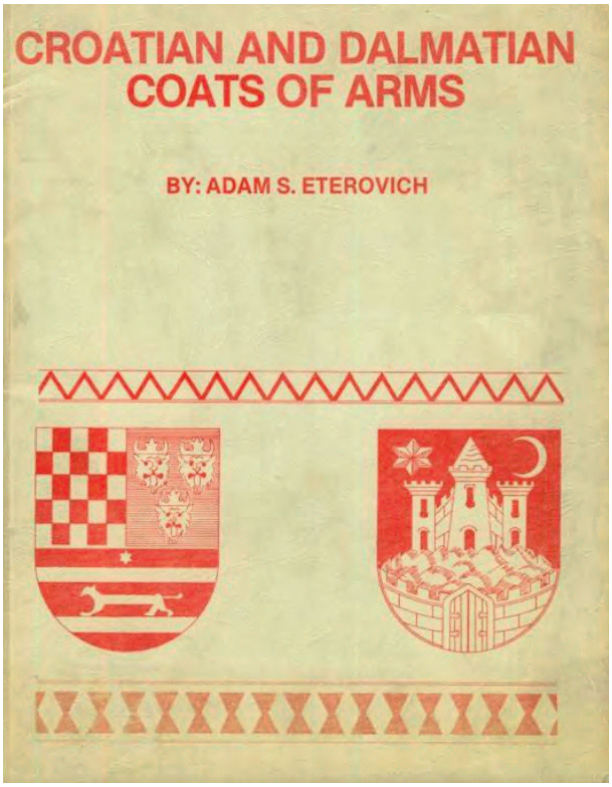
He wrote articles in various periodicals: Yugoslav American Herald *(San Francisco, 1961–1964, 1969–1970),* Croatia Press *(New York, 1963),* Zajedničar *(Pittsburgh, 1964–1986, 1995),* Matica. Iseljenički kalendar *(Zagreb, 1961, 1967, 1969, 1976, 1978–1979), and others. He published the information he obtained in his research as the* Computer Data Base *and on his on-line website* ***croatians.org*** *(discontinued after his death).*

He founded the Ragusan Press *publishing house for Croatian immigrants in* ***San Carlos****, California, established the* Croatian Genealogical and Heraldic Society*, and a historical collection of Croatian immigrants. He was a member of the* Croatian Fraternal Union*,* Croatian Chamber of Commerce*, vice-president of the* Old Slavonian Society *in San Francisco, and a member of the* Croatian Church of Nativity *in San Francisco. He was also member of the* American Legion*,* Veterans of Foreign Wars*, and* California

San Franciscu te član *Croatian Church of Nativity* u San Franciscu. Također je bio član *American Legion*, *Veterans of Foreign Wars* i *California Historical Society*. S **Antom Jakocevicem** 1983. godine organizirao *Croatian American Cultural Association of California* te *Croatian Radio* u Kaliforniji (1980-ih). Eterovich je bio jedan od najvećih donatora iseljeničkih publikacija *Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici* u Zagrebu (sada se to nalazi u zbirci *Inozemna Croatica*). Darovao je i različite zbirke knjiga i časopisa u *Croatian Library* u San Franciscu, *Croatian Fraternal Union Library* u **Pittsburghu**, *Croatian Ethnic Institute* u **Chicagu**, *Croatian Heritage Museum* u **Ohiju**, *Croatian American Club* u **San Pedru** i *Croatian Cultural Center* u Chicagu.

Glavna su heraldička djela Adama S. Eterovicha: *Croatian and Dalmatian Coats of Arms* [Hrvatski i dalmatinski grbovi], Palo Alto (California): Ragusan Press, 1978.; *Croatian Popes and Saints and Croatian Checkered Arms* [Hrvatski pape i sveci i hrvatski kockasti grb], San Carlos: Ragusan Press, 1998.; *A Guide and Index to Croatian Coats of Arms* [Vodič i kazalo za hrvatske grbove], San Carlos: Ragusan Press, 2003.

U grbovniku *Croatian and Dalmatian Coats of Arms* preslikao je Bojničićevo djelo *Der Adel von Kroatien und Slavonien* (1899.) i Galvanijevo *Il Re d'armi di Sebenico* (1884.) uz još neke dodatke. Grbovnik je posvetio svim Amerikancima rođenim Hrvatima. Knjiga *Croatian Popes and Saints and the Croatian Checkered Arms* sadrži sve oblike obiteljskog i državnog grba s formama hrvatskog kockastog/šahiranog grba, napominjući da je trinaest papa imalo slične grbove. *A Guide and Index to Croatian Coats of Arms* sadrži kazalo i vodič za plemstvo Hrvatske u kojem je obrađeno preko 7.000 imena i imenskih (prezimenskih) varijacija. Također je objavio *A Guide to Croatian Genealogy* (1995.).

Naslovnica Eterovichevog grbovnika:
The cover of the Eterovich's Armorial Book:
Croatian and Dalmatian Coats of Arms,
Palo Alto/California: Ragusan Press, 1978.

Adam Slav Eterovich – iznimno zaslužan i agilan povjesničar hrvatsko-američkih tema – umro je 16. II. 2013. u 82. godini života u San Carlosu (okrug **San Mateo**, Kalifornija, USA).

Objavio je i ove pojedinačne heraldičke priloge (abecednim redom po obitelji čiji je grb obrađivao):

Historical Society. *In 1993, with* ***Ante Jakocevic****, he organized the* Croatian American Cultural Association of California *and the* Croatian Radio *in California (in 1980s). Eterovich was among the greatest donors of emigrant publications to the* National and University Library *in Zagreb (these are today part of its* Foreign Croatica *collection). He also donated various book and journal collections to the* Croatian Library *in San Francisco, the* Croatian Fraternal Union Library *in Pittsburgh, the* Croatian Ethnic Institute *in Chicago, the* Croatian Heritage Museum *in Ohio, the* Croatian American Club *in San Pedro, and the* Croatian Cultural Center *in Chicago.*

Adam S. Eterovich's main heraldic works are: Croatian and Dalmatian Coats of Arms*, Palo Alto (California): Ragusan Press, 1978;* Croatian Popes and Saints and Croatian Checkered Arms*, San Carlos: Ragusan Press, 1998; and* A Guide and Index to Croatian Coats of Arms*, San Carlos: Ragusan Press, 2003.*

He reprinted Bojničić's Der Adel von Kroatien und Slavonien *(1899) and Galvani's* Il Re d'armi di Sebenico *(1884), together with some additions, in his armorial book* Croatian and Dalmatian Coats of Arms*. He dedicated the armorial book to all Americans born as Croats. The book* Croatian Popes and Saints and the Croatian Checkered Arms *contains various forms of family and state coats of arms including the Croatian chequy/chequered coat of arms, highlighting that thirteen popes had similar coats of arms.* A Guide and Index to Croatian Coats of Arms *contain an index and guide to Croatian nobility with over 7,000 names and surname variations. He also issued* A Guide to Croatian Genealogy *(1995).*

*Adam Slav Eterovich – an exceptionally meritorious and diligent historian of Croatian-American topics – died on 16 February 2013 in his 82nd year in San Carlos (****San Mateo County****, California, U. S.).*

He also published individual heraldic articles (listed in alphabetical order by family):

"Adamovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, May 22, 2002; "Anticevich Coat of Arms", *Croatian American Times*, September 10, 2002; "Antonovich-Antunovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, August 20, 2002; "Arnerich Coat of Arms", *Croatian American Times*, May 2, 2000; "Babich Coat of Arms", *Zajedničar*, May 3, 1995; "Bacich Coat of Arms", *Croatian American Times*, November 2, 1999; "Badovinac Coat of Arms", *Croatian American Times*, Sept 26, 2000; "Ban Coat of Arms", *Croatian American Times*, November 9, 1999; "Barbarich Coat of Arms", *Zajedničar*, 1980; "Bencich Coat of Arms", *Croatian American Times*, June 26, 2001; "Benkovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, September 12, 2000; "Biskupovich Coat of Arms", *The Croatian American*, January 14, 2003; "Blaskovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, January 5, 2000; "Bozich Coat of Arms", *Croatian American Times*, December 21, 1999; "Brajkovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, July 11, 2000; "Busich Coat of Arms", *Croatian American Times*, January 8, 2002; "Butkovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, January 9, 2001; "Cokich Coat of Arms", *Croatian American Times*, January 22, 2002; "Draganich Coat of Arms", *Croatian American Times*, May 1, 2001; "Dujmovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, April 9, 2002; "Filipovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, January 23, 2001; "Franicevich Coat of Arms", *The Croatian American*, December 17, 2002; "Frankovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, March 7, 2000; "Glavich Coat of Arms", *Croatian American Times*, October 12, 1999; "Ilich Coat of Arms", *Croatian American Times*, October 26, 1999; "Ivanovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, December 19, 2000; "Jankovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, March 21, 2000; "Jurich Coat of Arms", *Zajedničar*, 1980; "Jurisich Coat of Arms", *Croatian American Times*, April 18, 2000; "Jurjevich Coat of Arms", *Croatian American Times*, February 23, 2002; "Knezevich-Knezovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, May 15, 2001; "Kovacevich Coat of Arms", *Croatian Voice*, September 1978; "Kralj Coat of Arms", *Croatian American Times*, October 19, 1999; "Kramarich Coat of Arms", *Croatian American Times*, January 26, 2000; "Kriletich Coat of Arms", *Croatian American Times*, April 4, 2000; "Krizanich Coat of Arms", *Croatian American Times*, July 9, 2002; "Loncarich Coat of Arms", *Croatian American Times*, February 22, 2000; "Lucich Coat of Arms", *Croatian American Times*, August 15, 2000; "Marianovich Coat of Arms." *Croatian American Times*,

October 24, 2000; "Marinkovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, March 5, 2002; "Marinovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, August 21, 2001; "Markovich Coat of Arms", *Croatian Voice*, March 26, 1993; "Matulich Coat of Arms", *Croatian American Times*, May 16, 2000; "Mikulich Coat of Arms", *Croatian American Times*, March 26, 2002; "Milinovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, March 20, 2001; "Mirkovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, June 13, 2000; "Nikolich Coat of Arms", *Croatian American Times*, May 30, 2000; "Novosel Coat of Arms", *Croatian American Times*, February 20, 2001; "Ostojich Coat of Arms", *Croatian American Times*, November 7, 2000; "Petrovich Coat of Arms", *Croatian Voice*, March 26, 1993; "Polo-Pilich Coat of Arms", *Croatian American Times*, December 14, 1999; "Puskarich Coat of Arms", *Croatian American Times*, May 29, 2001; "Radich Coat of Arms", *Croatian American Times*, July 31, 2001; "Radonich Coat of Arms", *Croatian Times*, October 1978; "Sapunar Coat of Arms", *Croatian American Times*, November 21, 2000; "Sertich Coat of Arms", *Croatian American Times*, April 23, 2002; "Smiljanich Coat of Arms", *Croatian American Times*, April 3, 2001; "Tomich Coat of Arms", *Croatian American Times*, December 5, 2000; "Tonkovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, April 17, 2001; "Vidovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, July 25, 2000; "Vojnovich Coat of Arms", *Croatian American Times*, June 19, 2001; "Vucetich Coat of Arms", *Croatian American Times*, August 13, 2002; "Vukovich Coat of Arms", *Croatian Voice*, March 26, 1993; "Zec Coat of Arms", *Croatian American Times*, June 5, 2002.

O Eterovichevu životu i djelu vidi: | *On Eterovich's life and work see* :

Lidija Zrnić, „Eterović, Adam Slav (Eterovich), povjesničar i publicist (San Francisco, 27. XI. 1930)", *Hrvatski biografski leksikon* 4 (1998): s. v. (93-94); ***Eterovich, Adam (Eterović), publicist (San Francisco, SAD, 27. XI. 1930 – San Carlos, California, SAD, 20.[!] II. 2013), u: *Leksikon hrvatskoga iseljeništva i manjina*, ur. **Vlado Šakić** i **Ljiljana Dobrovšak**, Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar (Biblioteka Posebna izdanja) i Hrvatska matica iseljenika, 2020., s. v. (274-275); **George J. Prpic**, *The Croatian Immigrants in America*, New York: Philosophical Library, 1971., 57, 85-86; **Otokar Lahman**, "Adam S. Eterovich", *Matica* XXVI (1976) 11: 29; **Mirjana Grebalo**, "Portret of Adam", *Matica* XXVII (1977) 2: 14-15; **Ivan Čizmić**, *Hrvati u životu Sjedinjenih Američkih Država. Doprinos u ekonomskom, političkom i kulturnom životu*, Zagreb: Globus (Biblioteka Globus) i Sveučilište u Zagrebu, Centar za povijesne znanosti – Odjel za hrvatsku povijest, 1982., 27-28; **Ante Kadić**, *Iseljena Hrvatska*, (drugo, dopunjeno izdanje), Omiš – Split: Matica hrvatska - Omiš i Književni krug Split (Biblioteka suvremenih pisaca, knj. 109), 1993., 135; **Jure Prpić**, *Hrvati u Americi (njihova povijest i doprinos Americi i Hrvatskoj)*, prevoditelj **Ksenija Horvat**, Zagreb: Hrvatska matica iseljenika, 1997., 16, 54 (Prijevod djela: *The Croatian Immigrants in America*); **Tomislav Galović** i **Emir O. Filipović**, „Prilog bibliografiji radova o heraldici (s posebnim osvrtom na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu)", *Arhivski vjesnik* LI (2008): 184 (161-226); **Vicko Kapitanović**, *Povijesna vrela i pomoćne znanosti*, Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet – Odsjek za povijest (Udžbenici Sveučilišta u Splitu – *Manualia Universitatis studiorum Spalatensis*; Izdanja Filozofskog fakulteta Sveučilište u Splitu – *Editiones Facultatis Philosophicae Universitatis Spalatensis. 1. Manualia Facultatis Philosophicae Spalatensis*), 2012., 422; Eterovich, Adam Slav, *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 29. 10. 2020. http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18483; *Croatian Immigrant Bibliography of Adam S. Eterovich*. By **Adam S. Eterovich**, Ragusan Press, San Carlos, California; http://www.croatia.org/crown/croatians/www.croatians.com/BIBLIOGRAPHY/ETEROVICH%20BIBLIOGRAPHY%20word2007.htm; http://www.croatia.org/crown/articles/10402/1/Adam-Eterovich-1931-2013-distinguished-researcher -of-the-history-and-culture-of-Croatian-diaspora-in-the-USA.html; http://www.croatia.org/crown/croatians/www.croatians.com/index-2.html; http://www.croatia.org/crown/croatians/www.croatians.com/BIOGRAPHY-AMERICA-A-J.htm (Eterovich, Adam S. Publisher-Author). ■

Blijesci — Flashes

Izložba Bukovca u Ludbregu

Hrvatski restauratorski zavod, Galerija Klovićevi dvori i Grad Ludbreg organizirali su izložbu „Vlaho Bukovac / Cavtatske crtice" od 6. do 13. prosinca u Dvorcu Batthyány u **Ludbregu**. **Vlaho Bukovac** (Cavtat, 1855. – Prag, 1922.) središnja je ličnost hrvatske likovne moderne umjetnosti. Izložba je posvećena dovršenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na oslikanoj zastavi s prikazom sv. Nikole, koja je dio inventara pinakoteke župne crkve sv. Nikole u **Cavtatu**. Nastala je 1902. godine, u njegovoj cavtatskoj fazi, te je kuriozitet u autorovu stvaralačkom opusu.

(www.h-r-z.hr, 6.12.2019.)

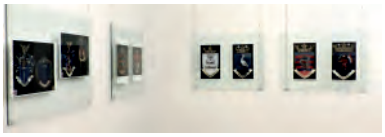
Bukovac Exhibition in Ludbreg

Croatian Restoration Institute, the Klovićevi Dvori Gallery, and the City of Ludbreg organized the "Vlaho Bukovac / Sketches from Cavtat" exhibition from 6 to 13 December in Batthyány Castle in ***Ludbreg****.* ***Vlaho Bukovac*** *(Cavtat, 1855 – Prague, 1922) was a central figure of Croatian modern fine art. The exhibition was held on the occasion of the completion of the conservation and restoration of the painted flag depicting St. Nicolas, part of the inventory of* ***Cavtat****'s St. Nicolas Parish Church Museum. The flag was created in 1902 during the painter's Cavtat phase and represents a curiosity in the opus of this great painter.*

(www.h-r-z.hr, 6 Dec 2019)

Izložba zmajskih grbova

U *Zavičajnom muzeju Ozalj* u *Starom gradu* **Ozlju** 17. listopada 2020. održano je skormno svečano otvorenje izložbe *Heraldička obilježja grbova Družbe „Braća Hrvatskoga Zmaja"*. Izložbu su priredili **Zvonimir Gerber**, nekadašnji herald Družbe i **Stjepan Bezjak**, ravnatelj *Zavičajnog muzeja*. Veći dio izložbe prikazuje majstorski fotografirane rukom oslikane grbove na lesonitu odnosno kartonu koji se čuvaju u depou Muzeja i zbog svoje osjetljivosti rijetko izlažu. Gotovo 250 grbova izradila je **Vjera Bojničić Zamola** 30-ih godina po narudžbi **Emilija Laszowskog**, a restaurirala ih je **Lidija Maček Stanić**. Izložba ostaje otvorena do 22. studenog 2020. →25

Exhibition of Draconic Arms

A modest opening ceremony of the exhibition Heraldic Features of the Coat of Arms of the "Brotherhood of Croatian Dragon" Society *was held in the* Ozalj Local Museum *in* ***Ozalj*** Castle *on 17 October 2020. The exhibition was prepared by* ***Zvonimir Gerber****, herald emeritus of the Society and* ***Stjepan Bezjak****, director of the Local Museum. The majority of exhibition consists of masterful photographs of coats of arms hand-painted on hardboard and cardboard, which are kept in Museum storage and rarely exhibited due to their fragility. The nearly 250 coats of arms were painted by* ***Vjera Bojničić Zamola*** *in 1930s on the instructions of* ***Emilij Laszowski*** *(co-founder of the Society); they were recently restored by* ***Lidija Maček Stanić****. The exhibition remains open until 22 November 2020.* →25

Zoran Peran

Prilog poznavanju grbova istočne obale Jadrana (1): Uvod

A Contribution to Heraldry of the East Adriatic Coast (1): Introduction

Veći dio današnje **Republike Hrvatske** koji obuhvaća užu **Hrvatsku**, **Slavoniju**, **Liku**, unutrašnjost **Istre** i zaleđe **Dalmacije**, ako zanemarimo turska osvajanja, bio je u sklopu **Hrvatskog i Ugarskog kraljevstva**, kasnije **Habsburške monarhije** i carevine, gdje je strogo određena feudalna hijerarhija, kao i upotreba grba. Plemstvo je dodjeljivao car ili kralj, a proglašavao i potvrđivao *Hrvatski sabor* koji je u to vrijeme djelovao.

Primorsku Istru i Dalmaciju, uključujući i **Crnogorsko primorje** koje se tada smatralo dijelom Dalmacije, karakterizira latinska, točnije, mletačka heraldička tradicija, ako zanemarimo kratko vrijeme u začecima heraldike, dok je bila u sastavu Hrvatsko-ugarskog kraljevstva. Do danas sva objavljena djela o heraldici na području Dalmacije su pod utjecajem grbovnika *Der Adel des Königreichs Dalmatien*,[1] te kreću od pogleda germanske heraldičke tradicije ignorirajući činjenicu da je Dalmacija bila u sastavu *Serenissime*[2] i da ove dvije tradicije imaju tek malo zajedničkih dodirnih točki. **Mletačka Republika**, kao i **Dubrovačka Republika**, kako im i samo ime kaže, su republike, a ne monarhije, dakle nema kralja koji može dodijeliti plemstvo, ujedno i dodijeliti grb.[3] Dužd,[4] iako se taj naslov poistovjećuje s vojvodom, dodjeljuje plemstvo, ali ne i grb. Plemstvo može dodijeliti i svaka komuna u sastavu Republike agregiranjem[5] u plemićko vijeće grada, također ne dodjeljujući grb. U Mletačkoj, kao i u Dubrovačkoj Republici, na čelu republike se izmjenjuju pojedinci iz zatvorenog kruga obitelji i vladaju u suradnji s plemićkim vijećem. Identičan način vlasti je u primorskim komunama i feudima, knez koji je izabran od središnje vlasti vlada uz suradnju lokalnih plemićkih vijeća i podnosi izvještaj središnjoj upravi. U republikama za razliku od feudalnog odnosa postoji kolonatski ustroj.[6] Posjednici svoju imovinu daju u zakonski propisan najam kolonima ili težacima. Zbog tog razloga ne postoji plemićka hijerarhija kao u ostatku Europe. Biti plemić znači imati povlastice u društvu, mogućnost članstva u plemićkom vijeću. Izabranici koji su agregirani u Vijeće postaju sudionici u vlasti. Ako želi imati grb, sam pojedinac odlučuje o njegovom izgledu, gdje dolazi do izražaja kreativnost vlasnika i isticanje simbola njemu bitnih. Grb je mogao imati tko je htio, a bilo je plemićkih obitelji koje nisu imale grb. Ne postoji ni jedan zakon koji je regulirao upotrebu grba. Bogati poduzetnici ističu svoje grbove iako nemaju plemstvo (sl. 1.).[7]

The major parts of the present ***Republic of Croatia*** *(including* ***Croatia*** *proper,* ***Slavonia***, ***Lika***, *the inlands of* ***Istria***, *and hinterland of* ***Dalmatia*** *– disregarding the Ottoman conquests) were parts of the* ***Croatian and Hungarian Kingdom***, *and later the* ***Habsburg Monarchy*** *and Empire. There a firmly fixed feudal hierarchy was established and reflected in the use of coats of arms. Nobility was granted by an emperor or a king, and declared and approved by the* Croatian Assembly *then functioning.*

Coastal Istria and Dalmatia (including the present day ***Montenegrin coast***, *which was considered a part of Dalmatia) is characterized by the Latin (or more precisely the Venetian) heraldry tradition, except for the brief initial period of early heraldry when the parts were incorporated in the Croatian-Hungarian Kingdom. All the published works on heraldry in Dalmatia today are influenced by the armorial book* Der Adel des Königreichs Dalmatien,[1] *and they thus reflect the German heraldic tradition, ignoring the fact that Dalmatia was part of the* Serenissima[2] *and that the two traditions have hardly anything in common. The* ***Republic of Venice*** *and the* ***Republic of Dubrovnik*** *(Ragusa), as their names obviously state, were republics and not monarchies, so there was no king to grant nobility or coat of arms.*[3] *The doge*[4] *(although the title is often equated to duke) granted nobility but not coats of arms. Nobility could have been granted by every commune within the Republic by aggregation*[5] *into the city's nobility council, again not granting a coat of arms. In Venice, as well as in the Ragusan Republic, the heads of republic were alternating members of a closed circle of families, ruling in cooperation with the nobility council. The identical system of rule was organized in littoral communes and feudal lands, where a duke would have been named by the central government, ruling in cooperation with the local nobility councils and reporting to the central government. Unlike the feudal system, the republics followed the Roman colonate system.*[6] *The landowners would lease their land within the prescribed legal framework to colonists, the farmers. Thus there was no hierarchy of nobility as in the rest of Europe. To be a nobleman there meant having some social privileges, and the prospect of becoming a member of the nobility council. Those chosen to be aggregated to the council became participants in the government. If an individual wanted to have a coat of arms, he could choose the design himself, manifesting the armiger's creativity and the symbols he found important. A coat of arms could been owned by anyone who wanted it; some noble families didn't use any coat of arms at all. There was no law regulating the use of coats of arms – wealthy entrepreneurs displayed coats of arms even if they had no noble status. (Fig. 1.)*[7]

Heraldičke tradicije

Kao što je poznato grboslovlje ili heraldika nastali su iz potrebe raspoznavanja pojedinaca i skupina na bojnom polju. Prvo i osnovno pravilo je bilo da grb mora biti prepoznatljiv. Iz ovog su bila izvučena neka praktična pravila nazvana „osnovna pravila heraldike“. Metal nije

Heraldic Traditions

As it is well known, heraldry emerged from the need to identify individuals and groups on the battlefield. The first and basic rule is that a coat of arms must be easily recognizable. Some practical rules derived from that requirement, often referred to as the "basic rules of heraldry". A

1 HEYER VON ROSENFELD Carl G.F Otto, *J. Siebmachers grosses und allgemeines Wappenbuch – Der Adel des Königreichs Dalmatien*, Bauer und Raspe, Nürnberg, 1873.

2 *Serenissima*, naziv za Mletačku republiku.(talijanski: *Serenissima Repubblica di Venezia*, venecijanski: *Serenìsima Repùblica Vèneta*, ili *La Serenissima*), u prijevodu: spokojna, jasna, presvijetla. | Serenissima*, a term used for the Republic of Venice (Italian:* Serenissima Repubblica di Venezia*, Venetian:* Serenìsima Repùblica Vèneta*, or* La Serenissima*), translated: most serene, calm, clear, enlightened.*

3 Monarh dodjeljuje grb, međutim u stvarnosti, u njegovo ime grb kreira herold u skladu s tradicijom. | *A monarch grants coat of arms, although actually, the coat of arms is created in his name by a herald in accordance to tradition.*

4 U literaturi, hijerarhijski, dužd se poistovjećuje s vojvodom, međutim on je samostalan u vlasti i nema nadređeni autoritet iznad sebe. Vojvoda ili vojvotkinja (lat. *dux*) pripadnici su plemstva, povijesno prvi ispod kralja ili kraljice, a obično upravljaju vojvodstvom. Titula se, kako u slavenskim jezicima, tako i u germanskim, a prethodno i u latinskom i romanskim jezicima, razvila iz oznake za vojskovođu. U hrvatskom jeziku se za plemiće tog ranga koristilo također i termine *herceg* (*'erceg*) ili *knez*. U srednjem vijeku vojvode su po rangu bile odmah ispod kralja i nadređene grofovima. Ipak, postojale su i suverene vojvode, te je pojam imao različit sadržaj u različitim krajevima i u različitim povijesnim razdobljima. | *Literature often equates "doge" with "duke" in the hierarchy of nobility, however, a doge is independent in power and has no superior authority above himself. A duke and duchess (Latin* dux*) are members of nobility, historically under a king and queen, and usually govern a duchy. The title developed in Slavic and Germanic languages, just as it did previously in Latin and Romance languages, from a term meaning [military] leader. The Croatian language also used terms like* herceg *(and* 'erceg*) or* knez *for the same rank of nobility. In the Middle Ages a duke ranked just below a king and above a count. However, there were also sovereign dukes, with various contexts and meanings in different regions and ages.*

5 agregiranje (lat. *aggregare*: pridruživati), objedinjavanje, zbrajanje, spajanje dijelova u cjelinu. Primanje, pridruživanje plemića u plemićko vijeće. | *Aggregation (Latin* aggregare*: to join, add in), collecting together, assembling, joining into a whole. Adoption, admission of a nobleman to nobility council.*

6 koloni (lat. *colonus*: ratar; naseljenik), prvotno seljaci, poljodjelci, naseljenici. Potkraj rimske Republike posegnuli su za novim oblicima poljoprivredne proizvodnje na temelju zakupa. Seljak zakupnik, kolon, obrađivao je zemljišnu česticu i plaćao zakup u novcu, udjelom u urodu ili radnom uslugom, no smio je posjedovati vlastitu zemlju i obrađivati ju. U odnosu na zemljoposjednika bio je pravno neovisan i slobodan, a ugovor o zakupu sklapao se na određeno vrijeme. Ugovor je bio raskidiv. Kolonatski su se odnosi i nakon doseljenja Hrvata zadržali u onim krajevima koji su bili povezani s rimskom tradicijom (Dalmacija i Istra s Goricom). U Dalmaciji, na kopnu i na otocima, razvijali su se u različitim varijantama jer su vlasnici zemlje s kolonima sklapali pojedinačne ugovore s različitim uvjetima i klauzulama. U Dubrovačkoj Republici odnosi patricija prema njihovim kmetovima, polovnicima, težacima i kontadinima razlikovali su se od kolonata u ostaloj Dalmaciji. Kada je Patentom od 7. IX. 1848. provedeno oslobođenje kmetova i rasterećenje zemlje od feudalnih obveza, kolonat je i dalje ostao na snazi uz obrazloženje da se temelji na privatnopravnom ugovoru, pa se ne radi o feudalnom odnosu između vlasnika zemlje i kolona. U praksi je kolonat ukinut 1933. godine. | *Colonist (Latin* colonus*: farmer;*

mogao ići uz metal. Zatim, koriste se samo čiste boje, ne pastelne ili nejasne, kako bi se i na velikoj daljini razlikovale itd. Međutim, protokom vremena i različite potrebe kao i geografska udaljenost neminovno su dovele do promjena. Heraldika se razvila u više pravaca (tradicija) koji imaju zasebna pravila. Zbog različitog povijesnog razvoja u Europi postoji više heraldičkih tradicija koje se dijele u četiri osnovne: germansko-nordijsku, franačko-britansku, latinsku i istočnoeuropsku.[8] Svaka ima svoja obilježja i svoja pravila. Pojedina tradicija dijeli se i dalje po regijama unutar koje međusobno dijele samo neka zajednička pravila. Nazivi tradicija podrazumijevaju povijesna područja u srednjem vijeku, a ne sadašnje granice.

①

Latinska heraldička tradicija obuhvaća heraldiku južne **Francuske**, **Andore**, **Španjolske** (i **Meksika**), **Italije** (uključujući i područja pod dominacijom Mletačke Republike), **Portugala** (i **Brazila**) i Dubrovnik. Karakterizira je nedostatak kaciga i plašta.[9] Grb je samo u obliku štita, a ponekad i samo heraldički lik koji nije omeđen. Latinska je heraldika poznata po opsežnoj upotrebi četvorenja.[10] Posebnost talijanske heraldike je upotreba glava štita,[11] grbovi s vodoravnom podjelom gdje donje polje u pravilu sadržava „stari" grb koji se sastoji od jednostavnih geometrijskih likova. Portugalska, španjolska i talijanska heraldika povremeno uvodi riječi u polje štita. U talijanskoj heraldici dominira Rimokatolička crkva, te mnogi grbovi imaju likove koji se odnose na Crkvu. Španjolsku tradiciju odlikuje česta upotreba ruba i okvira. Čest motiv u svim latinskim tradicijama je drvo, ponekad s plodovima. Mletačka heraldička tradicija je najliberalnija tradicija, jednostavno kazano, s osnovnim pravilom da pravila ili zakona o upotrebi grba nema.[12] U mletačkoj tradiciji, primarno grb se sastoji samo od štita. Ne označava titulu ili posjed već je znak prestiža, i kao takav postavlja se na građevine kao znak, potpis djelovanja pojedinca ili kao potreba da se ostavi trag postojanja na nadgrobnim pločama i sl. Izrada grba je veoma bitna, i nakon što je bio izrađen u kamenu ili drvu na njega su se nanosile tinkture. *Serenissima* kao i Dubrovnik svoje opstojanje duguju trgovini i razgranatoj diplomaciji. Miješanje ideja i stilova posebno se očituje u heraldici gdje nastaju grbovi pod utjecajem drugih heraldičkih tradicija.

metal (dark color) could not border a metal. Only clear and bright tinctures were used, not pastel and blurry, so they could be differentiated from afar, etc. However, the passage of time, various needs arising, and geographic distance led to changes. Heraldry developed in several directions (traditions) with different rules. Thus due to differential historical development there are several heraldic traditions in Europe, divided into four basic traditions: German-Nordic, Frankish-British, Latin, and Eastern European.[8] Each has its characteristics and its rules. These traditions are further divided into regions, each sharing some common rules. The traditions' names reflect the historical regions in the Middle Ages rather than modern borders.

*The Latin heraldic tradition thus encompasses the heraldry of southern **France**, **Andorra**, **Spain** (and **Mexico**), **Italy** (including regions dominated by **Venice**), **Portugal** (and **Brazil**), and **Dubrovnik**. It is characterized by the absence of helmet and mantling.[9] A coat of arms consists only of a shield shape, occasionally even as an unbound heraldic charge only. Latin heraldry shows ample use of quartering.[10] A characteristic of Italian heraldry is the use of chief,[11] coats of arms with horizontal division where the bottom field consists of the "old" coat of arms composed of simple geometric divisions. Portuguese, Spanish, and Italian heraldry occasionally introduced words inscribed in the shield. Italian heraldry is dominated by the Roman Catholic Church, and numerous coats of arms bear charges relating to the Church. The Spanish tradition shows frequent use of borders and orles. A frequent charge in the Latin tradition is a tree, sometimes showing its fruit. The Venetian heraldic tradition is the most liberal, in somewhat simplified form, stating its first rule that there are no regulations or laws on the use of coats of arms.[12] In the Venetian tradition, a coat of arms consists primarily of a shield only. It does not reflect a title or a possession, but it is a symbol of prestige, and thus set on buildings as a mark, as a signature of the actions of an individual, or as a need to leave trace of existence on gravestones, etc. The manufacture of coats of arms was important and after one was made of stone or wood, it was colored in its proper tinctures. However, the* Serenissima *and Dubrovnik owe their existence to trade and well-connected diplomacy. Mixing of ideas and styles is notable in heraldry as well, with examples showing influence from other heraldic traditions.*

Evolucija grba u mletačkoj heraldičkoj tradiciji

„Stare" obitelji diče se grbovima s jednostavnim geometrijskim i ostalim heraldičkim likovima. Grb s vremenom evoluira u više etapa, razvijajući se nezavisno od promjene časti (titule) ili zasluga, već zbog želje vlasnika grba i potrebe vremena. Vjerojatno najbolji primjer evolucije grba nalazi se na pročeljima palače obitelji **Gabriellis** (**Ismaellis**) u **Korčuli**,[13] gdje možemo pratiti razvoj grba ove obitelji. Palaču na trgu rese prozorske bifore, u njihovim lunetama nalazi se grb obitelji: štit u obliku konjske glave iz koje bočno izviru ukrasne vrpce. Na polju štita su tri kose grede (sl. 2.). Na pročelju koje dominira trgom, u visini drugog kata nalazi se balkon i na ogradi

②

Evolution of a Coat of Arms in the Venetian Heraldic Tradition

*The "ancient" families boasted coats of arms of simple geometric and other heraldic charges. A coat of arms evolved in several stages, developed independently from change in honor (title) or merits, but due to the wishes of its owners and needs of the times. Probably the best example of such evolution may be seen on the façades of the **Gabriellis** (**Ismaellis**) family palaces in **Korčula**,[13] where we may trace the development of the family arms. The palace at the square is ornamented with bifora windows, in each arch the family arms: a horse-head shaped shield with ornamental ribbons extending from the flanks. The shield includes three bends. (Fig. 2.) The square-dominating façade has a balcony on the second floor, its railing ornamented with the family arms: a*

settler), initially farmers, peasants, settlers. The end of Roman Republic saw new shapes of agricultural productions based on land lease. A peasant renter, a colonist, would cultivate the land parcel and pay the lease in money, partially in crops or labor, but he could possess his own land and work it as well. In regard to the landowner, he was legally independent and free, while the lease contract would be made for a particular period and could be cancelled. The colonate relations were kept after the settlement of Croats in those regions linked with Roman traditions (Dalmatia and Istria with Gorizia). In Dalmatia, on the continent and on islands, the system developed in several variants, since the landowners made various individual contracts with colonists with different conditions and clauses. In the Ragusan Republic the relations of patricians with their peasants differed significantly from colonists in the remainder of Dalmatia. When the 7 September 1848 Patent liberated serfs and freed lands from feudal obligations, the colonate system remained valid, under the rationale that it was based on private law contract, and not on a feudal relationship between the landowner and the colonist. In practice, the colonate system was finally disbanded in 1933.

7 Grb kamenoklesara iz 15. st. Jakova Florijeva iz Trogira, nalazi se na pročelju zgrade u Šubićevoj ulici u Trogiru. Foto autor. | *The 15th century coat of arms of stonemason Jakov Florijev from Trogir, at the façade on Šubić Street in Trogir. Photo by the author.*

8 Podjela po | *Division after* | WOODCOCK, Thomas and ROBINSON, John Martin: *The Oxford Guide to Heraldry*. New York: Oxford University Press, 1988.

9 Kod portugalske tradicije obavezni dijelovi grba su: štit, plašt i kaciga. | *The Portuguese tradition includes among the obligatory parts the shield, mantling, and helmet.*

10 Podjela polja štita na četvrtine. U pravilu su 1. i 4., te 2. i 3. četvrtina identične. | *Dividing a shield in quarters party per cross. As a rule, the 1st and 4th quarter, and 2nd and 3rd quarter consist of the same content.*

11 Glava, gornji dio štita, obuhvaća oko 1/5 štita. | *Chief, a band running horizontally across the top edge of the shield, consisting about 1/5 of the shield's height.*

balkona se nalazi grb obitelji: štit je u obliku mletačkog štita. U polju se nalaze tri kose grede. Iz štita izvire kula. Bokove štita pridržavaju dva lava, po jedan s svake strane (sl. 3.). Južno pročelje palače se nalazi u ulici Ismaellis, nadvratnik ulaza krasi grb obitelji: štit je u obliku konjske glave, u polju tri kose grede, od sredine štita naslonjeni su lavovi koji pridržavaju kulu koja izvire iz štita (sl. 4.). Na nadvratniku portala palače **Arneri** u ulici **Dinka Miroševića** nalazi se grb obitelji Gabriellis: štit je u obliku konjske glave, iz svakog boka izvire vitica s kićankom. U polju su tri kose grede, iz štita izvire kula koju drže lavovi (sl. 5.). Nad nadvratnikom kuće u ulici **Punta Jurana** nalazi se grb obitelji: štit je gotičkog oblika, polje vodoravno razdijeljeno, gore kula koju drže dva lava, dolje tri kose grede. (sl. 6.)[14] Grb obitelji u **Heyerovom** grbovniku prikazuje koso položeni trokutasti srcoliki štit u plavome tri zlatne kose grede, nadvišen turnirskom kacigom s plaštem i zlatnom krunom iz koje izrasta nakit – kula koju pridržavaju dva nasuprotno uspravljena lava (Sl. 7.).[15]

③

⑤

④

Promatrajući navedene primjere može se zaključiti da je prvobitni grb obitelji Gabriellis prolazio kroz više nivoa. Grb s vremenom evoluira u više etapa:

I. Štit s gredama je vjerojatno i najstariji jer sadržava samo geometrijsko obilježje (sl. 2.)

II. Štitu se pridružuju i kula kao nakit kacige, isticanje kacige je nepotrebno, jer ne odražava čast (titulu). Lavovi su u ulozi čuvara grba (sl. 3.)

III. Lavovi gube ulogu čuvara, ne pridržavaju grb, već se „uspinju“ uz nakit. Položaj im nije definiran (sl. 4.)

IV. Štitu se nakit proširuje, uz stari nakit, kulu, dobio je i lavove koji postaju sastavnica nakita (sl. 5.)

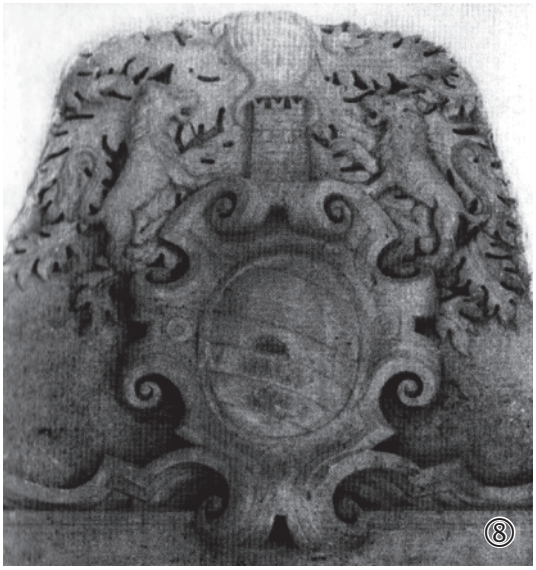
V. Grb se reducirao. Nakit postaje gornji dio polja štita, dok „stari štit“ postaje donji dio polja štita. (sl. 6.)

VI. Grb po „mjeri“ germanske heraldičke tradicije, sa svim „obaveznim“ dijelovima grba: štit, turnirska kaciga, plašt i nakit (sl. 7.)

VII. Grb u maniri mletačke tradicije; štit u formi ovalne barokne razlistane kartuše, iz kartuše izvire kula dok dva lava stoje sa strane kule. Kulu i lavove uokviruje plemićka kaciga i stilizirano lišće akantusa (sl. 8.). Grb je vidljiv, na sebi ima sve heraldičke oznake obitelji, ipak sa sigurnošću se ne mogu odrediti sastavnice grba. Položaj heraldičkog lika u odnosu na grb. To je bitna karakteristika mletačke tradicije, grb je identificiran, povezan s osobom ili porodicom, i to je dovoljno, sve ostalo su stilska obilježja i ukrasi.

⑥

⑦

⑧

*Venetian shield with three bends, above the shield a tower issuant. The shield is held by two lions, one at each flank. (Fig. 3.) The southern façade is on Ismaellis Street; the entrance transom is adorned with the family arms: a horse-head shaped shield with three bends, from the mid-height of the shield standing lions holding together a tower issuing from the shield. (Fig. 4.) At a portal transept of the **Arneri** Palace on **Dinko Mirošević** Street appear the Gabriellis arms: a horse-head shaped shield, a curly ornament with a tassel issuing from each flank. In the field are three bends; the shield is topped with a tower issuant held by lions. (Fig. 5.) At the transept of the house on **Punta Jurana** Street the family arms take the form of a Gothic shield, divided per fess, in the top field a tower held by two lions, bottom three bends. (Fig. 6.)[14] Heyer's armorial book displays the Ismaellis family arms on a tilted heart-shaped shield Argent three bends Or topped with a jousting helmet with mantling and a golden crown with an issuing crest – a tower held by two lions rampant guardant. (Fig. 7.)[15]*

Looking at these examples, it could be concluded that the original family arms of the Gabriellis went through several levels, evolving in time into several stages:

I. Shield with bends is probably the oldest, consisting only of geometric divisions (Fig. 2.)

II. It was added a tower as the crest, a helmet is not necessary, as it is not indicating honor (title). Lions serve as supporters (Fig. 3.)

III. Lions lose the supporters role, not holding the shield, "climbing" toward the crest. Their position is undefined (Fig. 4.)

IV. The crest is enlarged, with the previous tower, the lions become it component (Fig. 5.)

V. The coat of arms is reduced. The crest becomes the top field of the shield, while the "old shied" becomes the bottom field (Fig. 6.)

VI. The coat of arms in the German heraldic tradition style, including all the "obligatory" elements: shield, jousting helmet, mantle, and crest (Fig. 7.)

VII. The coat of arms in the Venetian heraldic tradition style, an oval Baroque floral cartouche form, a tower issuant from it, two lions on the sides. The tower and lions are topped with a noble helmet with stylized acanthus leaves (Fig. 8.). The coat of arms is clearly visible, including all the heraldic emblem of the family, but fails to show the location of the heraldic charge in relation to the coat of arms. This shows a substantial characteristic of the Venetian tradition: a coat of arms is identified, linked with a person or family, and that seems enough, all other components are elements of style and ornament.

12 Za razliku od nizozemske tradicije gdje je bilo potrebno prije upotrebe novog grba (koji se registrirao) provjeriti postoji li identičan grb, u mletačkoj tradiciji to nije bilo potrebno. Iz tog razloga više nepovezanih osoba ili obitelji imaju identične grbove. | *Unlike the Dutch tradition, for example, where prior to the use of a new coat of arms (which had to be registered) one had to check if there were no previous identical coat of arms, the Venetian tradition had no such requirement. Thus several unconnected persons and families may have identical coats of arms.*

13 Glavno pročelje se nalazi na Trgu sv. Marka u Korčuli (na otoku Korčula). | *The main façade is in St. Mark's Square in the city of Korčula, on the island of Korčula.*

14 Fotografije, slika 2.-6. i 8., preuzete iz knjige | *Photos in figs. 2 through 6 and 8, from the* | FAZINIĆ, Alena i Neven: *Korčulanski kameni grbovi XV.-XX. stoljeća*, Gradski muzej Korčula, Korčula, 2011.

15 HEYER, *Idem*. Taf. 8.

Amer Sulejmanagić

O krivotvorini pečata kralja Tvrtka

On a Falsified Seal of King Tvrtko

Dana 21. siječnja 1850. javnost je iz **Beča** obaviještena da je tijekom prethodne 1849. godine jedna starica pronašla bakreni pečat bosanskoga kralja **Tvrtka I.** pod ruševinama stare turske kule u blizini **Senja**.[1] Prema istoj obavijesti pečat je uzeo senjski pretor **Vicko** (Vincent) **Conte Buratti** i poslao ga svome sinu **Ivanu** (Giovanni) koji je službovao u Beču.[2] Slična je obavijest donešena i 1852. godine.[3] Anonimni autori obje obavijesti su prizor na pečatu opisali isto: **sv. Juraj** na konju probada kopljem zmaja; iznad svetca je kraljevska kruna. Obodnu legendu su prenijeli različito: a.) Tvartus I. D. G. Ras. Ser. Bos. Illi. Dal. et Cro. Rex i b.) TVARTVS · I · D · G · RAS(ciae) · ILLI(riae) · DAL(matiae) · ET CRO(atiae) · REX. Crteži pečata su se pojavili u numizmatičkim publikacijama 1875.[4] i 1940,[5] a fotografija 2009. godine u tiskanom izdanju *Hrvatske enciklopedije*[6] i kasnije u njezinoj mrežnoj inačici;[7] odakle je prenešena na jedan mrežni portal.[8] Na temelju slikovnih izvora ispravan tekst obodne legende glasi: TVARTKUS I · D . G. RAS·SER·BOS ILLI·DAL ET CRO·REX·.

Već je na prvi pogled jasno da se radi o krivotvorenom pečatu. Na pečatima i novcima bosanskih (kao i ostalih) vladara redni broj se ne javlja uz ime vladara, a još i nelogično baš kod onoga koji prvi po redu nosi određeno ime. Zaštitinici **Bosne** i njezinih kraljeva su bili sv. **Grgur Nazijanski**, **Grgur Papa**, **Stjepan Prvomučenik** i **Blažena Djevica Marija**, a nikada sv. Juraj. Lik patrona se nikada ne javlja na pečatima bosanskih vladara nego samo na novcima.[9] Bosanska sfragistika i numizmatika ne poznaju oblik imena TVARTKUS, a od svih pobrojanih zemalja u obodnoj legendi senjskoga pečata samo se Bosna i Raška javljaju na novcima i pečatima bosanskih vladara. Tamo se ne nalaze ni SERBIA ni DALMATIA ni CROATIA, kao ni zemlja ILLIRIA koja nas upućuje u pravcu tzv. *Ilirskih grbovnika*. Najmanje šest prijepisa iz brojne obitelji tih grbovnika nastalo je tijekom prve polovice XIX. stoljeća, a neki i na jadranskoj obali i mogli su inspirirati tvorca pečatne krivotvorine; možda samog Ivana ili njegovog oca Vicka Burattija;[10] kojeg su 28. listopada 1849. (okvirno vrijeme navodnog otkrića pečata) opljačkali drumski razbojnici.[11] Tvrtkova Bosna se prostirala najdalje tek do Novigrada, a nikada do Senja, od kojega su daleko i neke od zemalja iz repertoara Ilirskih grbovnika.[12] Ipak, mora postojati razlog zašto je autor očiti senjski pečat pripisao bosanskome kralju;[13] zašto je spojio Tvrtka I., senjskoga zaštitnika i grofovsku krunu. Kao da se u Senju želio legitimirati starim bosanskim plemstvom.

U doba Šime Ljubića naša je znanost o grbovima i novcima bila tek u povoju, a djelo Negovana P. Rajića je kompilacija, pa se otvara pitanje zašto Hrvatska enciklopedija i danas ovaj pečat smatra Tvrtkovim izvornim?

Ilustracije krivotvorenog pečata iz 1849. godine
Figures of the 1849 falsified seal
(*Hrv.enciklopedija* 2009,Ljubić 1875,Rajić 1940)

*On 21 January 1850 the Vienna public was informed that an old woman found a copper seal of the Bosnian king **Tvrtko** under the ruins of the old Turkish tower near **Senj** in 1849.[1] The same information claimed that the seal was taken by Senj pretor **Vicko** (Vincent) **Conte Buratti**, who sent it to his son **Ivan** (Giovanni) who served in Vienna.[2] A similar notice was published in 1852.[3] The both unattributed articles described the depiction consistently: **St. George** on a horse piercing a dragon with a spear; above the saint is a royal crown. The edge inscription was reported slightly differently: a) Tvartus I. D. G. Ras. Ser. Bos. Illi. Dal. et Cro. Rex and b) TVARTVS · I · D · G · RAS(ciae) · ILLI(riae) · DAL(matiae) · ET CRO(atiae) · REX. Drawings of the seal appeared in numismatics publications in 1875,[4] and 1940,[5] and in 2009 a photo of it was published in the printed edition of the* Croatian Encyclopedia[6] *followed by its on-line version;[7] from where it was repeated on a web portal.[8] Based on these pictures the correct reading of the inscription is: TVARTKUS I · D. G. RAS·SER·BOS ILLI·DAL ET CRO·REX·.*

*It is clear at glance that the seal is a forgery. On Bosnian (and other) seals and coins, the ordinal number is never given with a ruler's name, and it is even more illogical for it to appear for the first ruler of a particular name. The patrons of **Bosnia** and its kings were **St. Gregory of Nazianzus**, Pope **Gregory the Great**, **Stephen Protomartyr**, and the **Blessed Virgin Mary**, but never St. George. A figure of the patron never appeared on Bosnian rulers' seals, but only on their coins.[9] Bosnian sigillography and numismatics never witnessed the name in the form TVARTKUS, while among all of the lands listed in the edge inscription of the Senj seal, only Bosnia and Rascia appeared on the coins and seals of Bosnian rulers. The lands of SERBIA, DALMATIA, or CROATIA were never found there, as well as ILLIRIA, which point us toward the so-called* Illyrian Armorials. *At least six copies of the large family of these armorial books were made during the first half of the 19th century, including several on the Adriatic coast, which might have inspired the forger; possibly Ivan himself, or his father Vicko Buratti;[10] who was mugged by road robbers on 28 October 1849 (being the approximate time when the seal was allegedly found).[11] Tvrtko's Bosnia was spreading mostly to Novigrad, and never reached Senj, which is also far from some of the lands covered by the Illirian Armorials.[12] However, there must be a reason why the author ascribed an obvious Senj seal to the Bosnian king;[13] why he linked Tvrtko I, the patron of Senj and the count's crown. Perhaps he wished to legitimize the ancient Bosnian nobility in Senj.*

In Šime Ljubić's era (1875), knowledge of coats of arms and coins was in its early development, and the work of Negovan P. Rajić (1940) is merely a compilation, but the question arises: why would the Croatian Encyclopedia (2009) still regard this seal as Tvrtko's original?

1 *Deutsches Kunstblatt* 3/1850, Berlin, 21. Januar 1850:24. https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/ dkb1850/0034 (13.10.2020.)
2 *Hrvatski biografski leksikon,* s. v. Ivan Conte Buratti http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=3198 (12.10.2020.)
3 *Mémoires de la Société Impériale d'archéologie* Vol. VI., St. Pétersbourg–Paris–Berlin, 1852:172. https://books.google.ba/books?id=Uk4ZAQAAIAAJ (13.10.2020.)
4 Šime Ljubić, *Opis jugoslavenskih novaca*, Zagreb, 1875:194 (crtež|*drawing*), 206 (opis|*text*).
5 Negovan P. Rajić, *Ilustrovani katalog novaca*, Beograd, 1940:143.
6 *Hrvatska enciklopedija tom 11 (Tr–Ž)*, s.v. Tvrtko I. Kotromanić, LZMK, Zagreb, 2009:135.
7 https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62877 (12.10.2020.)
8 https://ramski-vjesnik.ba/clanak/tko-tvrtko-kotromanic/91580/ (12.10.2020.)
9 Ivan Rengjeo, *Corpus der mittelalterlichen Münzen von Kroatien, Slavonien, Dalmatien und Bosnien*, Graz, 1959:64–95,T.XIII–XVII; Pavao Anđelić, *Srednjovjekovni pečati iz Bosne i Hercegovine*, Sarajevo, 1970:9–48,T.I–XV.
10 Na oca ili sina kao tvorca upućuje i oblik krune iznad svetca. To nije „kraljevska" nego grofovska kruna: *Conte.* | *The count crown indicates the father or the son.*
11 Šime Tome Peričić, Hajdučija Dalmacije u 19. stoljeću–12, *Slobodna Dalmacija*, Split, 19. travnja 1988, 14. https://arhiv.slobodnadalmacija.hr/pvpages/pvpages/viewPage/?pv_page_id=129336 (13.10.2020.)
12 U obodnoj legendi senjskoga pečata ne nalaze se Slavonija, Makedonija, Bugarska i Primorje–Hum. | *The inscription on the edge of the Senj seal does not include Slavonia, Macedonia, Bulgaria, and Primorje-Hum.*
13 O pečatima i grbovima senjske komune sa sv. Jurjem: | *On seals and coats of arms of the Senj Commune depicting St. George see:* Ante Gulin, Pečati i grbovi grada Senja, *Senjski zbornik* 20, Senj, 1993:62; Enver Ljubović, Povijesni razvoj grba Grada Senja, *GiZ* 3, Zagreb, 2008:6.

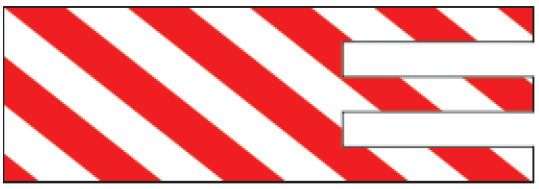
Tomislav Todorović

Južno priobalje

Na portolanskim kartama, rijetko se mogu naći zastave na dijelu istočne obale južno od **Dubrovnika**, dok ih na nasuprotnom dijelu, na zapadnoj obali uopće nema. Ova područja svakako nisu bila nepoznata kartografima, budući da su označavana natpisima jednako detaljno kao i ostatak priobalja, za razliku od autora *Knjige poznavanja* [1, 2], koji im je posvetio daleko manju pažnju, naročito istočnoj obali, čiji južni dio jedva da je i posjetio. U skladu s tim, on nije opisivao ni zastave koje je tamo mogao vidjeti, što je autorima prvih portolana u velikoj mjeri uskratilo podatke za izradu ilustracija. Pored toga, ova područja su uglavnom pripadala državama sa središtima udaljenim od mora, tako da kartografi obično nisu ni osjećali potrebu da ih označe zastavama. Ipak, postoji i mali broj drugačijih primjera

Zastava Drača

Drač, danas u sastavu **Albanije**, tijekom srednjeg vijeka je dugo bio pod talijanskom vlašću (**Napulj**, **Venecija**), stoga je na portolanima bio označen talijanskim imenom *Durazzo* ili nekim izvedenim oblikom. **Pietro Vesconte** [3, 4] je prvi kartograf koji ga je označio zastavom (oko 1320; portolan u *Vatikanskoj apostolskoj knjižnici*), nacrtavši gonfanon sa tri repa i poljem prekrivenim dijagonalnim bijelim i crvenim prugama (sl. 1). Nije jasno šta taj crtež predstavlja: podsjeća na tadašnji grb **Ugarske** (osam srebrnih i crvenih traka), koja je u to vrijeme bila pod vlašću mlađeg ogranka napuljske dinastije **Anžuvinaca**, ali se nije miješala u zbivanja u ovom području. Kakvo god moglo biti objašnjenje, na sljedeći prikaz zastave Drača čekalo se više od 60 godina, sve dok **Guillem Soler** (oko 1385; *Nacionalna knjižnica Francuske*, **Pariz**) nije upotrijebio potpuno različit nacrt [5, 6, 7, 8]: na zlatnom pravokutnom polju, crveni dvoglavi orao. Ovu zastavu, samo sa žutim poljem, je prethodno upotrijebio **Angelino Dulcert** (1339; *Nacionalna knjižnica Francuske*) [9, 10, 11], ali on ju je postavio daleko od Drača, označivši **Srbiju** (*Seruia*) i njenu tadašnju prijestolnicu **Skoplje** (*Scopi*), danas glavni grad **Sjeverne Makedonije**. Ovaj dizajn je potvrđeno bizantskog porijekla, kao i neuobičajena, iako ne i nepoznata kombinacija boja (obično je polje crveno, a orao zlatan ili srebrn), a ova konkretna zastava se danas smatra jednim od dokaza upotrebe dvoglavog orla kao (proto-)heraldičkog simbola u srednjovjekovnoj Srbiji. Nije sasvim jasno zašto je Dulcert uopće nacrtao tu zastavu (to je jedini portolan na kojem je Srbija uopće označena), a njeno kasnije "premještanje" u Drač se može objasniti rasprostranjenom upotrebom orla, često upravo dvoglavog, kao simbola u toj oblasti, ne samo srpskog (Drač je bio pod vlašću Srbije u ranom 14. stoljeću), već i lokalnih albanskih vladara. Ovom "premještanju" je mogla pomoći i činjenica da i *Knjiga poznavanja* bilježi veze između Srbije i Drača, proglašavajući oboje dijelovima zemlje **Slavonije** (*Esclavonia*).

1. Drač | *Durrës,* Pietro Vesconte, 1320.

2. Drač | *Durrës,* Pere Rosell, 1466.

Solerov primjer slijedio je **Gabriel Vallseca** sa mapom [6, 9, 12] iz 1439. (*Pomorski muzej*, **Barcelona**), na kojoj je zastava vrlo kratka (dužina nešto manja od širine), sa nizom lučnih udubljenja duž slobodnog ruba (*engrailed*), dok je na nepotpisanoj mapi iz 1440. koja mu se pripisuje (*Središnja nacionalna knjižnica*, **Firenca**) [6, 12] ona ponovo pravokutna, samo što se, prema trenutno raspoloživim izvorima, orao ne razaznaje – čini se da su preostali samo tragovi crvene boje. Vallseca je ponovo označio Drač 1447. (*Nacionalna knjižnica Francuske*) [5,

Drawings TT & ŽH

3. Drač | *Durrës,* Giacomo Russo, 1550.

Southern Coast

On portolan charts, flags are rarely found on the eastern coast in the south of ***Dubrovnik****, while none at all appear on the opposite part of the western coast. These areas were certainly not unknown to cartographers, for they were marked by the inscriptions in a manner as detailed as for the rest of the coasts, unlike the author of the* ***Book of Knowledge*** *[1, 2], which paid them far less attention, especially the eastern coast, whose southern part he hardly visited at all. Therefore he did not describe the flags he might have seen there, which deprived the authors of the first portolans of the data for making the illustrations. Beside that, these areas mostly belonged to the states with centers far away from the sea, so cartographers usually felt no need to mark them with the flags. Still a small number of different examples exist.*

Flag of Durrës

Durrës*, in today's* ***Albania****, was long under Italian rule (****Naples****,* ***Venice****) during the Middle Ages, consequently it was marked on the portolans by its Italian name* Durazzo *or a derivation of it.* ***Pietro Vesconte*** *[3, 4] is the first cartographer to mark it with a flag (c. 1320; portolan in the* Vatican Apostolic Library*), having drawn a gonfannon with three tails and the field covered with diagonal white and red stripes (fig. 1). It is not clear what this design represents: it resembles the contemporary arms of* ***Hungary*** *(barry of eight argent and gules), which was ruled by the cadet branch of Neapolitan* ***Angevin*** *dynasty at that time, but was not involved in the events in this area. Whatever the explanation might be, the next depiction of the flag of Durrës had to wait for more than 60 years, until* ***Guillem Soler*** *(c. 1385;* National Library of France*, Paris) used a completely different design [5, 6, 7, 8]: on golden rectangular field, a red double-headed eagle. This flag, only with a yellow field, had previously been used by* ***Angelino Dulcert*** *(1339;* National Library of France*) [9, 10, 11], but he had placed it far away from Durrës, having marked* ***Serbia*** *(*Seruia*) and its contemporary capital* ***Skopje*** *(*Scopi*), nowadays the capital of* ***North Macedonia****. This design is verified to be of Byzantine origin, as well as the unusual, although not unknown combination of colors (usually, the field is red, and the eagle is golden or silver), and this particular flag is nowadays considered one of the proofs of use of the double-headed eagle as a (proto-)heraldic symbol in medieval Serbia. It is not quite clear why Dulcert drew this flag (it is the only portolan on which Serbia is marked at all), and its later "relocating" to Durrës may be explained by widespread use of the eagle, often exactly a double-headed one, as the symbol in that area, not only Serbian (Durrës was under the rule of Serbia in the early 14th century), but also of the local Albanian rulers. This "relocation" might have also been aided by the fact that the* Book of Knowledge *also records the connections between Serbia and Durrës, declaring both the parts of the country of* ***Slavonia*** *(*Esclavonia*).*

Soler's example was followed by ***Gabriel Vallseca*** *with his map [6, 9, 12] of 1439. (*Naval Museum*,* ***Barcelona****), on which the flag is very short (length slightly less than width), with the concave arcs along the fly edge (*engrailed*), while on the anonymous map from 1440 which is attributed to him (*Central National Library*,* ***Florence****) [6, 12], it is rectangular again. On that, according to currently available sources,*

12, 13], a zastava, koja ima suženi završetak konkavnih rubova, je danas toliko potamnjela da se razaznaju samo tragovi crvene boje na zlatnom polju (nešto manje potamnjelom). **Pere Rosell** je na mapi iz 1447. (*Biblioteca Guarnacciana*, **Volterra**) [6] prikazao zastavu sa istim završetkom kao i Vallseca 1439, samo uobičajeno izduženog oblika, dok se orao ne vidi jasno u trenutno raspoloživim izvorima, ali se ipak može prepoznati. Na nepotpisanoj mapi iz 15. stoljeća koja je pripisana Rosellu (zbirka *Knjižnice Sveučilišta Yale*) [14, 15], zastava ima širok, kratak završetak konkavnih rubova, dok je zlatna boja potamnjela do sivosmeđe, a crvena do gotovo crne, što je sve zajedničko i mnogim drugim zastavama sa iste mape; orao se ipak raspoznaje prilično dobro. Na pravokutnoj zastavi sa Rosellove mape iz 1456. (*Knjižnica Newberry*, **Chicago**) [6, 14], iako prilično zamrljanoj, ipak se vidi crveni orao na zlatnom polju, dok je zastava istog oblika na portolanu iz 1462. (*Nacionalna knjižnica Francuske*) [14, 16] znatno potamnjela, a od orla je preostalo samo nekoliko još tamnijih tragova boje; nasuprot tome, na njegovoj mapi iz 1466. (*Knjižnica James Ford Bell, Sveučilište Minnesote*, **Minneapolis**) [6, 14, 17], boje su odlično sačuvane i orao se jasno vidi; zastava ima trapezoidan završetak, slično drugim zastavama u istom dijelu mape (sl. 2).

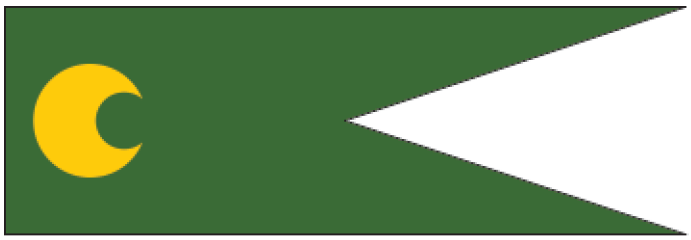
U 15. stoljeću, još je samo **Grazioso Benincasa** [9, 18] označio Drač zastavom 1473. (*Sveučilišna knjižnica*, **Bologna**). Njegova je zastava pravokutna, sa zašiljenim završetkom, poput većine zastava sa iste mape. U 16. stoljeću, **Salvat de Pilestrina** [19] je obrnuo boje zastave na mapi iz 1533. (*Javna knjižnica*, **Toledo**), a zastava je pravokutnog, gotovo kvadratnog oblika. Poslije njega, još je samo **Giacomo Russo** [19] označio Drač (1550; *Britanska knjižnica*, **London**), potpuno promijenivši nacrt: na žutoj pravokutnoj zastavi sa lijevim kopljem, crveni polumjesec primaknut koplju (sl. 3). Ovo je odraz osmanskog osvajanja Drača 1501: zastave sa polumjesecom prikazane su svuda po istočnom sredozemnom priobalju, u skladu sa tadašnjom političkom situacijom; njihove boje variraju, a ova konkretna kombinacija, koja se nigdje ne ponavlja, je možda preuzeta sa ranijih zastava Drača.

*the eagle is not discernible—it seems that only the traces of red paint have remained. Vallseca marked Durrës again in 1447 (*National Library of France*) [5, 12, 13], and the flag, which has a narrowed fly with concave edges, has so darkened that only the traces of red paint are discernible on the golden field (slightly less darkened). **Pere Rosell**, on his map from 1447 (*Biblioteca Guarnacciana, ***Volterra***) [6], depicted the flag with the same fly as Vallseca did in 1439, only with a usually oblong shape, and while the eagle is not clearly visible in currently available sources, it can still be recognized. On the anonymous 15th century map attributed to Rosell (*Yale University Library *collection) [14, 15], the flag has a wide, short fly with concave edges, while the golden color has darkened to brownish-gray, and red to nearly black, all of which is common to many other flags from the same map; the eagle is still rather discernible . On a rectangular flag from Rosell's 1456 map (*Newberry Library, ***Chicago***) [6, 14], although rather tainted, a red eagle on golden field is still visible, while the flag with the same shape on the portolan from 1462 (*National Library of France*) [14, 16] is very darkened, only a few even darker traces of paint having remained of the eagle; on the contrary, on his 1466 map (*James Ford Bell Library, University of Minnesota, ***Minneapolis***) [6, 14, 17], the colors are excellently preserved and the eagle is clearly visible; the flag has trapezoidal fly ending, like the other flags in the same part of the map (fig. 2).*

*In the 15th century, only **Grazioso Benincasa**, in 1473, [9, 18] also marked Durrës (*University Library, ***Bologna***). His flag is rectangular, with pointed ending, like most of the flags from the same map. In the 16th century, **Salvat de Pilestrina** [19] reversed the flag colors on the map from 1533 (*Public Library, ***Toledo***), and the flag shape is rectangular, nearly square. After him, only **Giacomo Russo** [19] marked Durrës (1550;* British Library, ***London***), having completely changed the design: on yellow rectangular flag with sinister hoist, a red crescent set close to the hoist (fig. 3). This is the reflection of Ottoman conquest of Durrës in 1501: flags with the crescent are depicted everywhere along eastern Mediterranean coasts, in accord with the then political situation; their colors vary, and this particular combination, which is not repeated anywhere, may have been borrowed from the earlier flags of Durrës.*

Zastava Vlore

Osim Drača, jedini grad u današnjoj Albaniji koji je bio označen zastavom je **Vlora** (pod talijanskim imenom *Valona* ili varijacijom istog), što je učinjeno samo dva puta. Na portolanu nepoznatog autora iz perioda 1550-1560 (*Museo Correr*, Venecija) [9, 20], prikazana je zelena zastava sa završetkom u obliku dugog lastinog repa, na kojoj se blizu koplja nalazi zlatni polumjesec (sl. 4). Ovo očigledno predstavlja **Osmansko Carstvo**, koje je u to vrijeme vladalo današnjom Albanijom. Zastava koju je **Bartomeu Olives** [15, 21] prikazao 1580. (*Henry E. Huntington Library, University of California*), jednobojni crveni pravokutnik, također je osmanska: ovakve jednobojne zastave, najčešće crvene, su bile u raširenoj upotrebi u Osmanskom Carstvu, što je potvrđeno njihovim čestim prikazima na minijaturama u brojnim osmanskim iluminiranim rukopisima iz ovog perioda.

4. Vlora | *Vlorë*,
Anonym, 1550-60.

Flag of Vlorë

*Beside Durrës, the only city in today's Albania which was marked with a flag is **Vlorë** (under its Italian name* Valona *or a variation), which was done only twice. On a portolan by an unknown author from 1550–1560 (*Museo Correr, *Venice) [9, 20], a green flag with a long swallow-tailed ending is depicted, charged with a golden crescent set near the hoist (fig. 4). This obviously represents the **Ottoman Empire**, which had ruled the area at the time. The flag which **Bartomeu Olives** [15, 21] depicted in 1580 (*Henry E. Huntington Library, University of California*) as a plain red rectangle, is also Ottoman: such plain flags, most frequently red, were widely used in the Ottoman Empire, as verified by their frequent depictions within the miniatures in numerous Ottoman illuminated manuscripts from this period.*

Zastava Kotora

Prikazi zastava na dijelu obale u današnjoj **Crnoj Gori** još su rjeđi od onih u Albaniji. Tako je **Kotor**, grad čije ime se veoma često pojavljuje na portolanima (kao varijacija talijanskog oblika *Cattaro*), označen zastavom samo na portolanu nepoznatog autora iz perioda 1550-1560 (*Museo Correr*, Venecija) [9, 20], onom istom na kojem je označena i Vlora (v. naprijed). Ova zastava je kvadratnog oblika, koso raščetvorena zlatno i crveno (sl. 5). Nije jasno što ovo predstavlja: ovo su uobičajene boje zastave Venecije, ali ona je na ovoj mapi prikazana sa zlatnim lavom na bijelom polju. Grb mletačke provincije Albanije, prikazan u

5. Kotor,
Joan Oliva, 1594.

Flag of Kotor

*Flag depictions on the part of the coast in today's **Montenegro** are even rarer than those in Albania. **Kotor**, the city whose name appears very frequently in the portolans (as a variation of Italian form* Cattaro*), was thus marked with a flag only on the portolan by an unknown author from 1550–1560 (*Museo Correr, *Venecija) [9, 20], the same one on which Vlorë was marked (see above). This flag is square, parted per saltire gold and red (fig. 5). It is not clear what this represents: these are the usual colors of the flag of Venice, but it is depicted here with a golden lion on white field. The arms of Venetian province of Albania, shown within the greater arms of Venice [22, 23],*

sastavu velikog grba Venecije [22, 23], prikazuje crvenog lava na zlatnom polju, stoga nije nemoguće da zastava zapravo predstavlja cijelu provinciju, koja se do vremena izrade ove mape svela na sjeverni dio današnje crnogorske obale, sa središtem u Kotoru. U svakom slučaju, ovo pitanje ostaje otvoreno za buduća istraživanja.

bear a red lion on golden field, so it is not impossible that the flag actually represents the entire province which, by the time of this map's making, had been reduced to the northern part of today's Montenegrin coast, with its center in Kotor. Anyway, this question remains open for future research.

Zastava na području Ulcinja

Ulcinj je označavan na portolanima isto tako često kao Kotor, a možda čak i češće. Međutim, njegovom imenu (ispisivanom kao varijacija talijanskog oblika *Dulcigno*) vrlo rijetko su pridruživane zastave. Štoviše, za nijednu od njih se ne može sa sigurnošću reći da predstavlja sam grad. Najstarija od njih, prikazana na portolanu nepoznate godine izrade iz *Nacionalne knjižnice Francuske* čiji autor je **Pere Rosell** [14, 24], u stvari je plavo-bijela raščetvorena zastava koja je u to vrijeme označavala Dubrovnik (v. dio 3, GiZ br. 23) i nije jasno zašto ju je Rosell pomakao tako daleko od mjesta na kojem ju je inače prikazivao – štoviše, ona i nije postavljena točno kod imena Ulcinja, nego bliže današnjoj granici između Crne Gore i Albanije.

6. Ulcinj (?),
Jorge de Aguiar, 1492.

Za razliku od Rosella, **Jorge de Aguiar** je mnogo preciznije postavio zastavu kod Ulcinja na svom portolanu iz 1492. (zbirka *Knjižnice Sveučilišta Yale*) [6, 15, 25]. Međutim, čini se da njen nacrt nema nikakve veze sa gradom: zlatno slovo G, rotirano za 180 stupnjeva, na plavom kvadratnom polju (sl. 6). Štoviše, pored zastave stoji natpis *Grecia* (tj. Grčka), zarotiran na isti način, što sugerira da bi zastava trebala označavati **Grčku**, iako se ni ona ni natpis ne nalaze tamo gdje bi trebalo da budu u tom slučaju. Ovo je samo jedna od mnogih zastava sa ove mape koje se ne pojavljuju nigdje drugdje, a njihovi, uglavnom jednostavni geometrijski nacrti, ne čine se kao da imaju veze sa mjestima koja označavaju. Sve to sugerira da one predstavljaju plod mašte ilustratora, mada se ne može potpuno isključiti buduće otkriće novih informacija koje bi mogle opovrgnuti ovu pretpostavku.

Na mapi [19, 26] koju je **Giovanni Battista Cavallini** izradio 1639. (*Nacionalna knjižnica Francuske*), u području Ulcinja je naslikan grad koji ističe crvenu pravokutnu zastavu s bijelim polumjesecom (sl. 7). Ovo je očigledno još jedan prikaz zastave Osmanskog Carstva: identične zastave su poprilično točno raspoređene po svim dijelovima mape koji prikazuju tadašnje osmanske teritorije. U tom smislu, za ovu zastavu, ujedno i posljednju koja je na tom mjestu prikazana na nekom portolanu, bi se moglo reći i da predstavlja Ulcinj točnije nego sve koje su naprijed opisane.

7. Osmansko Carstvo, Ulcinj. |
Ottoman Empire, Ulcinj.
Giovanni Battista Cavallini, 1639.

Flags in the Area of Ulcinj

Ulcinj *was marked on the portolans as frequently as Kotor, perhaps even more often. However, its name (inscribed as a variation of Italian form* Dulcigno*) was very rarely accompanied by the flags. Moreover, for none of these can it be told with certainty that the flag represents the city itself. The oldest of them, depicted on the portolan of an unknown year held in the* National Library of France *whose author is* ***Pere Rosell*** *[14, 24], is in fact the blue-white quartered flag which marked Dubrovnik at that time (see Part 3, GiZ nr. 23) and it is not clear why Rosell moved it so far away from the place at which he was depicting it otherwise – moreover, it is not placed accurately next to the name of Ulcinj, but closer to the current border between Montenegro and Albania.*

Unlike Rosell, ***Jorge de Aguiar*** *placed the flag more precisely at Ulcinj on his 1492 portolan (*Yale University Library *collection) [6, 15, 25]. However, its design seems to have no connection with the city: a golden letter G, rotated 180 degrees, on blue square field (fig. 6). Moreover, inscription* Grecia *(i.e. Greece) stands next to the flag, rotated in the same way, which suggests that the flag is supposed to mark* ***Greece****, although neither it nor the inscription are placed where they should be in that case. This just one of many flags on this map which do not appear anywhere else and their mostly simple geometric patterns seem unrelated to the places which they denote. All of this suggests that they are products of the illustrator's imagination, although a future discovery of new information, which might disprove this assumption, may not be completely excluded.*

On the map [19, 26] which ***Giovanni Battista Cavallini*** *made in 1639 (*National Library of France*), a city is depicted in the area of Ulcinj which flies a red rectangular flag with a white crescent (fig. 7). This is obviously another depiction of the flag of Ottoman Empire: identical flags are very accurately arranged over all parts of the map which display the then Ottoman territories. In that regard, it might be said that this flag, also the last one depicted at that place on a portolan, represents Ulcinj more accurately than all of those described above.*

[1] *Book of the Knowledge of all the Kingdoms, Lands, and Lordships that are in the World, and the Arms and Devices of each Land and Lordship, or of the Kings and Lords who possess them*. London: Hakluyt Society, 1912
[2] *Viajes medievales, Tomo I*, Madrid: Fundación José Antonio de Castro, 2005, pp. 347-404.
[3] *Manuscript Vat.lat.2972*, DigiVatLib service website, Vatican Library, https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.lat.2972 (page 109v)
[4] *Manuscript Pal. lat. 1362 A*, Heidelberg University Library, https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/bav_pal_lat_1362a/0012/image
[5] Donald Wigal: *Historic Maritime Maps (Used for Historic Exploration) 1290-1699,* Parkstone Press, New York, 2000.
[6] *Portulanos blog - Siglos XIV y XV*, http://butronmaker.blogspot.com/2008/02/siglos-xiv-y-xv.html
[7] *Map of Guillem Soler*, Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Maps_by_Guillem_Soler
[8] *Map of Guillem Soler*, Gallica digital library, http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b530648817?rk=21459;2
[9] *Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya*, http://www.histocat.cat/index.html?msgOrigen=7&msgValor=10&Familia=FA008&Subfamilia=SF061
[10] *Map of Angelino Dulcert*, Gallica digital library, http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b52503220z/
[11] *Map(s) of Angelino Dulcert*, Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Map_of_Angelino_Dulcert
[12] *Maps of Gabriel Vallseca*, Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Gabriel_de_Vallseca
[13] *Map of Gabriel Vallseca (1447)*, Gallica digital library, http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b53064893j?rk=21459;2
[14] *Maps of Petrus Roselli*, Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Petrus_Roselli
[15] Yale University Library, https://brbl-dl.library.yale.edu/vufind/Search/Results?lookfor=portolan&type=AllFields&submit=Find&limit=16&sort=relevance
[16] *Map of Petrus Roselli (1462)*, Gallica digital library, http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b53064888c?rk=85837;2
[17] Web site of James Ford Bell Library, University on Minnesota, Minneapolis, https://www.lib.umn.edu/apps/bell/map/PORTO/ROS/index66.html
[18] *Map of Grazioso Benincasa from 1473*, Cercle Català d'Història Web site, http://www.cch.cat/php/ls.php?fx=1vmmp04000
[19] *Portulanos blog - Siglos XVI y XVII*, http://butronmaker.blogspot.com/2008/02/siglos-xvi-y-xvii.html
[20] *Anonymous map of Adriatic Sea, c.1550/1560*, Cercle Català d'Història Web site, http://www.cch.cat/php/ls.php?fx=1vmmp02300
[21] *Map of Bartomeu Olives from 1580*, Cercle Català d'Història Web site, http://www.cch.cat/php/ls.php?fx=1vmmp01200
[22] *Arms of Venice*, Heraldica Web site, https://www.heraldica.org/topics/national/italy2.htm#venice
[23] *Venice*, Heraldry of the world Web site, https://www.heraldry-wiki.com/heraldrywiki/index.php?title=Venezia
[24] *Map of Petrus Roselli (15th century)*, Gallica digital library, http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b5906261w?rk=64378;0
[25] *Map of Jorge de Aguiar*, Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Jorge_de_Aguiar
[26] *Map of Giovanni Battista Cavallini*, Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Giovanni_Battista_Cavallini

Nikša Kuščić

Plemstvo i grbovi krčke obitelji Celebrini

Nobility and Coats of Arms of the Celebrini Family of Krk

Obitelj **Celebrini** ima zanimljivu porodičnu povjesnicu. O njoj je prvi pisao zaslužni Riječanin, pravnik i povjesničar, riječki patricij **Ivan/Giovanni Kobler** (1811. – 1893.), po ocu doseljeniku iz **Kranjske**, njemačkog roda, autor do sada jedine sustavne povijesti grada **Rijeke**, pisane s puno ljubavi prema rodnomu gradu, bez stranačkih ili političkih natruha, u trećem svesku svoje povijesti Rijeke napisane na talijanskom jeziku.[1]

Kobler piše da je prezime Celebrini u **Italiji** bilo vrlo rašireno u 16. stoljeću, a u njegovo vrijeme najbrojniji su bili u **Bologni**. Prvi trag u Rijeci vodi do **Nikole** Celebrinija, koji je 1545. godine imao posjed na **Škurinju**, a godinu dana kasnije je pribrojen riječkom građanstvu. Njegov je sin **Luka** trgovao vunom i kožom 1546. godine. Godine 1571. izvjesni je **Ivan** Celebrini posjedovao vinograd na Škurinju. Dalje, Kobler tvrdi da rodoslovlje izvode od **Stjepana** Celebrinija. Po obiteljskim uspomenama, isti nastavlja, da je Stjepan služio u vojsci cara **Karla V. Habsburga** u Italiji i **Njemačkoj** u činu pukovnika, ali javni spisi iskazuju da je Stjepan živio u Rijeci oko 1590. godine, bez naznaka vojnog čina, te da je umro prije 1621. godine.[2]

Riječki publicist i amater heraldičar **Riccardo Gigante**[3] objavio je popis riječkih patricijskih porodica iz zadnje četvrtine 18. stoljeća (nastao oko 1776. godine) iz kojeg slijedi da su u riječki patrcijat Celebrinijevi bili primljeni 11. studenoga 1593. godine.[4] Riječki je patricijat (*patricia nobilitas*) bio nasljedan po muškoj zakonitoj lozi.[5]

Luka Stjepanov Celebrini, umro 1627. godine, ženio se dva puta: prva mu je žena bila **Elisabetta Ritschan**, a druga (1628.) **Orsola Buzi**. U prvom braku nije imao poroda. Djeca iz drugog braka bila su: **Ivan Stjepan** (rođen 1629.), **Petar** (r. 1638.), **Ivan Andrija** (r. 1641.) te **Ivan Nikola** (r. 1643.). Godine 1636. imao je Luka malu kuću u blizini crkve **sv. Vida**; 1637. godine kupio je dvije manje kuće iza crkve **sv. Triju Kraljeva**; 1648. godine općinski je vijećnik i patricij te skrbnik poznatog samostana na **Trsatu**. Te su kuće proširene u 18. stoljeću, jedna je prešla u vlasništvo redovnika pavlina iz **Crikvenice**, koji su tamo imali svoj hospicij, kasnije prodan **Mayerovima**, i naposljetku **Andriji Malle**, čiji su nasljednici još uvijek bili u vlasništvu do Koblerova vremena. Na pročelju ove kuće između prvog i drugog kata, u reljefu se vidi amblem: lisnato stablo na čijem vrhu je vrana s hljebčićem kruha u kljunu, a dva lava pridržavaju deblo šapama. To nije Celebrinijev grb već znamen pavlinskog reda, budući legenda o **svetom Pavlu**, prvom pustinjaku, govori da mu je vrana donosila kruh svakodnevno, a dva su lava kopala zemlju da ga pokopaju. Istovjetan znamen nalazio se i na unutarnjim vratima nekadašnje samostanske zgrade.[6]

Obitelj Celebrini, kojoj je ta kuća nekada pripadala, isticala je vrlo sličan grb pa je odatle nastala zabuna. U štitu Celebrinijevog grba prikazana su dva uzdignuta lava koji prednjim šapama pridržavaju stablo s krošnjom. Istovjetan su grb dali uklesati na nagrobnoj ploči na **Krku** koji se do danas sačuvao.

Ivan Andrija Celebrini Lukin, član je riječkog patricijskog vijeća 1672. godine; on je oženio **Luciju Venerio** iz Krka, nedugo potom tamo preselio svoje prebivalište i do svoje smrti, 1683. godine, živio u Krku.[7] To se u potpunosti slaže s podatcima iz rodoslovnog stabla potomaka **Colloce** (slijednici **Dudi**, **Calergi**, **Celebrini**, **Cernica**) iz kojeg se može zaključiti

Sl. 1. Grb Ivana Nikole Celebrinija, 1806.
Fig. 1. The coat of amrs of Ivan Nikola Celebrini, 1806.

*The **Celebrini** family has an interesting history. The first to write about it was the patrician **Ivan/Giovanni Kobler** (1811–1893), a celebrated jurist and historian from **Rijeka**, whose father, of German origin, emigrated from **Carinthia**. Kobler wrote the only systematic history of the city of Rijeka, written with much affection for his home town, without any partisan or political bias, in the third volume of his history (written in Italian).*[1]

*Kobler writes that the Celebrini family name was widespread in **Italy** during the 16th century, and in his time they were most numerous in **Bologna**. The first clue in Fiume led to **Nikola** Celebrini, who owned lands in **Škurinje** in 1545, and in the next year he gained Rijeka citizenship. His son **Luka** traded wool and leather in 1546. In 1571 one **Ivan** Celebrini owned a vineyard in Škurinje. Kobler further claims that they all descend from one **Stjepan** Celebrini. According to family memories, he reports that Stjepan served as a colonel in the army of Emperor **Charles V Habsburg** in Italy and **Germany**, although public records state that Stjepan was living in Rijeka around 1590 without any indication of his army rank, and that he died before 1621.*[2]

***Riccardo Gigante**,*[3] *a Rijeka journalist and amateur heraldist, published a list of patrician families of Rijeka of the last quarter of the 18th century (written around 1776), which documented that the Celebrini were admitted into the Rijeka patriciate on 11 November 1593.*[4] *The Rijeka patriciate (*patricia nobilitas*) was inheritable along the male legitimate lineage.*[5]

*Stjepan's son Luka Celebrini, who died in 1627, married twice: first to **Elisabetta Ritschan**, and second (in 1628) to **Orsola Buzi**. The first marriage had no issue. The children of his second marriage were **Ivan Stjepan** (born in 1629), **Petar** (b. 1638), **Ivan Andrija** (b. 1641), and **Ivan Nikola** (b. 1643). In 1636 Luka owned a small house near the **St. Vitus** church; in 1637 he bought two smaller houses behind the church of **Three Holy Kings**; in 1648 he is recorded as municipal councilor and patrician and custodian of the famous monastery of **Trsat**. The houses were enlarged in the 18th century, one passed into the ownership of Pauline monks from **Crikvenica**, who had a hospice there, later to be sold to the **Mayers** and finally to **Andrija Malle**, whose descendants still owned it in Kobler's time. The façade of this house, between the first and the second floor, carries an emblem: a leafy tree with a raven sitting in its branches holding a loaf of bread in its beak, while two lions support the tree with their front paws. That is not the Celebrini coat of arms, but the emblem of the Order of **Saint Paul** the First Hermit, after the legend that a raven brought him bread daily, while two lions dug ground for his grave. The same emblem was depicted on the inner doors of the former monastery building.*[6]

*The Celebrini family, which owned the house, used a very similar coat of arms, thus adding to the confusion. The Celebrini escutcheon depicts two rampant lions supporting a tree with a canopy. Such coat of arms is also carved in a gravestone in **Krk** preserved today.*

*Ivan Andrija Celebrini, son of Luka, was a member of the Rijeka patriciate council in 1672. He married **Lucija Venerio** from Krk, and moved his residence there, where he lived until his death in 1683.*[7] *That matches perfectly with data from **Coloce** family descendants (**Dudi**, **Calergi**, **Celebrini**, **Cernica**) that supports the conclusion*

1 Giovanni KOBLER, *Memorie per la storia della Liburnica città di Fiume*, vol. III, Unione degli Italiani dell`Istria e di Fiume, Prima ristampa, Trieste 1978:151-153.

2 KOBLER, *Idem.*:151.

3 Riccardo Gigante (Rijeka, 1881 – Kastav, 1945), publicist i političar, gradonačelnik Rijeke u doba fašističke okupacije, fašistički guverner Riječke provincije, smaknut od Titovih partizana. Riječki i talijanski neofašisti prikazuju ga, krajnje pristrano, žrtvom komunizma. | *Journalist and politician, mayor of Rijeka during the Fascist occupation, Fascist governor of the Rijeka province, executed by Tito's partisans. Extremely biased Fiumese and Italian neofascists portray him as a victim of Communists.*

4 Ricardo GIGANTE, Blasonario fiumano, *Fiume. Rivista della Società di studi fiumani in Fiume*, Anno XIII-XIV,1935-36, Rijeka 1938:102.

5 Cf. Mario SMOQUINA, Il patriziato di Fiume, *La Porta Orientale*, Trieste, 2, 1932, N. 2:141-149; Carlo MISTRUZZI DI FRISINGA, La civica nobiltà dal sorgere dei comuni alla caduta del regime aristocratico, in: *Ponencias, comunicaciones y conclusiones del I Congreso Italo-Español de Historia Municipal y de la V Asamblea de la Asociación de Hidalgos: Roma, 5 al 10 de octubre de 1958*, Ediciones Hidalguia, Madrid 1958: 323-325.

6 KOBLER, *Idem.*:151.

7 KOBLER, *Idem.*:152.

8 Državni arhiv u Zadru | *State archive in Zadar* (DAZD), Fond: 33 (HR-DAZD-

da je Ivan Andrija bio prvi Celebrini nastanjen u Krku, a njegovi su potomci, ukoliko su bili svećenici, slijedom po lozi **Colloce-Fiorentin-Venerio** uživali prihode crkvene nadarbine ustanovljene 1673. godine od krčkog kanonika i arhiđakona **don Ivana Colloce**.[8]

Ivan Nikola Celebrini je 1725. godine supotpisao kao riječki vijećnik i patricij prihvat *Pragmatičke sankcije* u riječkom patricijskom vijeću.[9] Umro je u Rijeci 1727. godine.[10] Iz svega se može zaključiti da su Celebrini živjeli između Krka i Rijeke zadržavajući patricijski položaj iako su sve više obitavali u gradu Krku. U rodoslovlju su zabilježeni njegovi potomci: sinovi **don Antun**, kanonik i primicerij, **Ivan Andrija**, i kći **Marija** udana za ninskog plemića **Jerolima Cernicu** nastanjenoga u gradu Krku.[11] Spomenuti Ivan Andrija pozvan je bio 1741. godine da zauzme svoje mjesto patricijskog vijećnika pod uvjetom da boravi u Rijeci najmanje godinu dana, ali na taj se poziv oglušio.[12]

Oženio je Ivan Andrija godine 1747. **Josipu Franul von Weissenthurn** iz poznate riječke obitelji nobilitirane 1712. godine.[13] S njom je imao sinove: **don Antuna**, kanonika i krčkog arhiprezbitera (umro 1799. godine), **Ivana Nikolu**, **Ivana Nepomuka**, **Mihovila Jerolima** i **Ivana Andriju** te kćer **Eleonoru Mariju** udatu za mletačkog patricija i krčkog providura **Lorenza Balbija**.[14]

Nakon propasti **Mletačke Republike** (12. svibnja 1797.) i nedugo zatim uspostave prve austrijske vlasti u **Dalmaciji** i na **Kvarnerskim otocima** postavilo se već 1798. godine pitanje popunjavanja novim članovima tada odveć prorijeđenog krčkog plemićkog vijeća. Naime, krčko je plemstvo u to vrijeme brojilo svega šest obitelji (**Balbi**, **Cicuta**, **Cortese**, **Dudi**, **Livić**, **Zubranić**) te se uslijed malog broja vijećnika nisu mogle popuniti sve općinske službe i dužnosti kako to propisuje krčki statut.[15] Doista, krčko je plemićko vijeće 13. siječnja 1799. godine primilo u svoje redove jedanaest novih članova pridruživši ih odreda plemićkom staležu, a oni koji su tada bili u gradu dali su plemićku prisegu.[16] Zbog ozbiljnih proceduralnih propusta bio je taj čin odlukom **Pokrajinske vlade u Zadru** proglašen nevaljanim te je naloženo da se ponovi čitav postupak uz puno poštivanje statutarnih odredbi.[17] Na sjednici plemićkog vijeća grada Krka održanoj 16. studenoga 1800. godine primljeno je osamnaest osoba u krčko plemićko vijeće sa zakonitim potomcima, dakle, više nego 1799. godine. Među njima su bili riječki patriciji braća Celebrini: Ivan Nikola, Ivan Nepomuk, Mihovil Jerolim i Ivan Andrija. Oni su već 1801. godine s ostalima propisno uvedeni u plemićko vijeće i zaprimili statutom određene općinske službe i dužnosti.[18]

U krčkim su crkvenim maticama već od prvog primanja u krčko plemićko vijeće 1799. godine pa do nastupa francuske **Napoleonove** vladavine svi članovi obitelji Celebrini dosljedno bilježeni s plemićkim naslovom: *Nob(il) Sig(nor)* za muške i *Nob(ile) Sig(nora)* za ženske članove obitelji.[19]

Kada je Pokrajinskoj vladi u Zadru 1803. godine dostavljen popis članova dviju krčkih crkvenih bratovština **Gospe od Zdravlja** i **Očišćenja Bl. Djevice Marije** među „plemenitom subraćom" (*Nobili Signori confrati*) upisani su krčki plemići Ivan Nikola i Ivan Andrija Celebrini.[20] Među njima nisu bili iskazani Ivan Nepomuk i Mihovil Jerolim Celebrini jer su boravili u Rijeci.

Ivan Nikola Celebrini bio je u službi krčkog biskupa **Hijacinta**

Sl. 2. Kameni grb obitelji Celebrini, poč. 19. st.
Fig. 2. Stone-carved coat of amrs of the Celebrini family, early 1800s.

*that Ivan Andrija was the first Celebrini living in Krk, while his descendants, if they were priests, in the line of **Colloce-Fiorentin-Venerio**, enjoyed incomes from church endowment established in 1673 by prebendary and archdeacon from Krk **don Ivan Colloce**.*[8]

Ivan Nikola Celebrini, as a Rijeka councilor and patrician, cosigned the Pragmatic Sanction *in the Rijeka patrician council in 1725.*[9] *He died in Rijeka in 1727.*[10] *This leads to the conclusion that the Celebrini lived between Krk and Rijeka, keeping their patrician status even if they spent more time in the city of Krk. The genealogy records Ivan's issue: sons **don Antun**, canon and primicerius, **Ivan Andrija**, and daughter **Marija**, who married **Jerolim Cernica**, a nobleman from Nin living in Krk.*[11] *In 1741 Ivan Andrija was called to take his seat as patrician councilor under the condition that he live in Rijeka for at least a year, but he ignored the call.*[12]

*In 1747 Ivan Andrija married **Josipa Franul von Weissenthurn** of a famous Rijeka family ennobled in 1712.*[13] *They had sons: **don Antun**, canon and archpresbyter of Krk (d. 1799), **Ivan Nikola**, **Ivan Nepomuk**, **Mihovil Jerolim**, **Ivan Andrija**, and daughter **Eleonora Marija** who married **Lorenzo Balbi**, a Venetian patrician and provveditore of Krk.*[14]

*After the fall of the **Republic of Venice** (12 May 1797) and soon after the establishment of the first Austrian rule in **Dalmatia** and the **Kvarner** islands, in 1798 the issue arose of filling the much-depleted Krk nobility council with new members. Namely, the Krk nobility comprised only six families (**Balbi**, **Cicuta**, **Cortese**, **Dudi**, **Livić**, **Zubranić**) and the small number of noblemen could not fill all the municipal offices and duties prescribed by the Krk Statutes.*[15] *And indeed, on 13 January 1799 the Krk nobility council admitted eleven new members, adding them to the nobility. Those among them who were present in the city took the nobility oath.*[16] *Due to some serious procedural lapses the act was declared invalid by the **Regional government in Zadar**, who ordered the process repeated with strict respect for the statutory requirements.*[17] *Thus on 16 November 1800 the Krk nobility council session admitted eighteen persons and their legal heirs, thus even more than in 1799. Rijeka patrician brothers Celebrini – Ivan Nikola, Ivan Nepomuk, Mihovil Jerolim, and Ivan Andrija – were among them. In 1801 they were adequately installed in the nobility council and were named to some statutory offices and duties.*[18]

*From the first admission by the council in 1799 until the French **Napoleonic** administration, all Celebrini family members were regularly recorded in the ecclesiastic registers of Krk with their nobility titles:* Nob(il) Sig(nor) *for male and* Nob(ile) Sig(nora) *for female members.*[19]

*When the regional government in Zadar received member lists of two Krk ecclesiastic fraternities, of the **Lady of Health** and of the **Purification of the Virgin**, they include Ivan Nikola and Ivan Andrija Celebrini among the "noble confreres" (*Nobili Signori confrati*).*[20] *They do not list Ivan Nepomuk amd Mihovil Jerolim Celebrini, as they lived in Rijeka.*

*Ivan Nikola served as chancellor to the bishop of Krk, **Hijacint Antun Pellegrini** (bishop from 1789 until 1792). Afterwards he was chancery assistant in the office of the Krk provveditore and then a*

33), Vlada za Dalmaciju (1798.−1806.). Spisi (VDS), svež. 66, god. 1799., Kat. XXXIV, N. 1477, fol. 229, 239.

9 Vincenzo TOMSICH, *Notizie storiche sulla città di Fiume*, Rijeka 1886:215-218.

10 KOBLER, *Idem.*:152.

11 Vidi bilj. 8. | *See note 8.*

12 KOBLER, *Idem.*:152.

13 Za podjelu plemstva obitelj Franul von Weissenthurn vidi: | *For the nobility grant to the Franul von Weissenthurn family see:* Karl Friedrich von FRANK ZU DÖFERING, *Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die Österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum "Alt-Österreichischen Adels-Lexikon" 1823-1918.*, 2. Band, Selbstverlag, Schloss Senftenegg 1970:37.

14 KOBLER, *Idem.*:152, 161-162.

15 HR-DAZD-33, VDS, svež. 82, god. 1800., Kat. VII, N. 5199, fol. 899.

16 HR-DAZD-33, VDS, svež. 39, god. 1799., Kat. XI, N. 4249, fol. 533-535v; N. 6312, fol. 929 -930 v.

17 HR-DAZD-33, VDS, svež. 81, god. 1800., Kat. VI, N. 170, fol. 21-22; N. 313, fol. 25.

18 HR-DAZD-33, VDS, svež. 82, god. 1800., Kat. VII, N. 6262, fol. 1072, 1074-1076.

19 Hrvatski državni arhiv u Zagrebu | *Croatian State Archives in Zagreb* (HDA), Zbirka preslika matičnih knjiga, DVD-140. Krk (Grad), Matična knjiga krštenih, V (1782.-1815.), fol. 59, 62r-v, 64, 68,70v, 75r-v, 76, 81, 82, 85, 97, 108.

20 HR-DAZD-33, VDS, svež. 226, god. 1803., Kat. XXV, N. 7106, fol. 509, 519.

Antuna Pellegrinija (biskup od 1789. do 1792.) kao njegov kancelar. Zatim je bio kancelarijski pomoćnik u uredu krčkog providura, pa stalni uredovni kancelar, 1796. godine izabran je za pučkog pravobranitelja i djelovao u gradu Krku kao javni bilježnik. Za prve austrijske uprave bijaše 1798. godine prisjednik mjesnog starješinstva, pa i kaštelan **Omišlja** (1799.), a njegov je tijek službe po onodobnim spisima moguće pratiti do 1806. godine.[21] O njegovom vladanju, čestitosti i marljivosti izdao je 1804. godine pisano svjedočanstvo krčki biskup **Ivan Antun Šintić**.[22] Za francuske uprave 1807. godine Celebrini je postavljen za vladinog vicedelegata u **Rabu**.[23]

Ivan Nepomuk Celebrini, započeo je svoje školovanje u poznatom riječkom isusovačkom kolegiju i završio studij prava u **Grazu** s doktoratom 1784. godine. U Rijeci je kao član patricijskoga vijeća obnašao dužnost komunalnog sudca-rektora od 1790. do 1795., te 1807. godine. Za francuske uprave službovao je kod **Prizivnog suda Ilirskih pokrajina** u **Ljubljani**; nakon ponovne uspostave austrijske vlasti vodio je odvjetnički ured (1823.), a zatim je namješten kao pristav riječkog **Trgovačko-mjenbenog suda** i konačno postao njegov predsjednik.[24]

Mihovil Jerolim Celebrini, živio je i radio u Rijeci gdje je po nasljednom pravu bio član patricijskog vijeća. Godine 1808. preglednik je javne blagajne, a 1823. pupilarni (sirotinjski) povjerenik.[25]

Za Ivana Andriju Celebrinija Kobler ima malo podataka. Kaže za nj da je bio oženjen **Antonijom Bonmartini**, iz obitelji koja je nekoć pripadala plemstvu gradića **Monselice** (Padovanska oblast) te bila primljena u krčko plemstvo; da mu je sin bio **Antun**, a unuk **Federik**, sudski savjetnik krčkog prvostupanjskog sudišta.[26]

Osim što su Celebrini pripadali riječkom patricijatu i plemstvu grada Krka kao članovi krčkog plemićkog vijeća, u jednoj su grani stekli ugarsko plemstvo ili *plemstvo Svete krune Ugarske*.[27]

Pojasnimo, Mihovil Jerolim Celebrini u braku s **Terezom Wohinz** imao je tri sina: **Antuna**, **Klementa** i svećenika **don Mateja**. Koliko možemo pročitati kod Koblera prvi od braće je Antun, odvjetnik, zatim sudac i predsjednik riječkog gradskog magistrata. Drugi je Klement, radni vijek proveo u sudačkoj službi, dobio visoki austrijski viteški red, i zatim ugarsko plemstvo 1870. godine. Treći je bio don Matej svećenik i kaptolski dostojanstvenik u Krku.[28]

Don Matej Celebrini, rođen je u Rijeci 21. veljače 1816. godine.[29] Za svećenika je zaređen 29. prosinca 1839. godine u gradu Krku i time ušao u svećenstvo matične biskupije.[30] Tu počinje njegova služba najprije kao koralnoga vikara stolne crkve, zatim župničkog pomoćnika, župskog upravitelja, stalnog župnika i dekana krčkog dekanata. U krčkom je **Stolnom kaptolu** postigao sve kaptolske stupnjeve i časti: od rezidencijalnog kanonika (1850.), kaptolskog dekana (1872.) pa do mitronosnog prepozita (1881.). Naime, još je papa **Pio IX.** apostolskim pismom (*breveom*) 8. srpnja 1862. godine udijelio pravo nošenja obične mitre (*mitra simplex*) tadašnjem prepozitu krčkog Stolnog kaptola i svim njegovim nasljednicima u tom dostojanstvu.[31]

Sl. 3. Grb Klementa Celebrinija, 1871.
Fig. 3. The coat of amrs of Klement Celebrini, 1871.

Celebrini je kao kanonik-dekan Stolnog kaptola u Krku obnašao službu prosinodalnog ispitivača, dužnost kapitularnog vikara sede vacante (1877. − 1880.) nakon smrti biskupa **Ivana Vitezića**, a zatim generalnog vikara krčke biskupije.[32] Don Matej Celebrini umro je 19. prosinca 1887. u gradu Krku, u kojemu je proživio sve godine svojega svećeničkog života.[33]

permanent office chancellor, elected ombudsman in 1796, and worked in Krk as a public notary. During the first Austrian administration he was assessor of the local magistrate in 1798 and a castellan of ***Omišalj*** *(1799), and his service up to 1806 may be followed by contemporary documents.*[21] *A written testimonial of his conduct, honor, and diligence was published in 1804 by the Krk bishop,* ***Ivan Antun Šintić****.*[22] *In 1807 during the french administration Celebrini was appointed government vice-delegate in* ***Rab****.*[23]

Ivan Nepomuk Celebrini started his education in the famous Jesuit college in Rijeka, completing his law studies in ***Graz*** *with a doctorate in 1784. As a member of patrician council in Rijeka he served as communal judge-rector from 1790 to 1795 and in 1807. During the French rule he served at the* ***Court of Appeal for the Illyrian Provinces*** *in* ***Ljubljana****. After reestablishment of Austrian rule he had a lawyer's office (1823) and he was a* pristaldus *(bailiff) of the* ***Rijeka Mercantile Count*** *and finally its chairman.*[24]

Mihovil Jerolim Celebrini lived in Rijeka where he had inherited seat in the patrician council. In 1808 he was inspector of public treasury and in 1823 pauperaly (poverty) commissioner.[25]

There is little data from Kobler on Ivan Andrija Celebrini. It is said he was married to ***Antonija Bonmartini****, whose family once included members of the nobility of a small town of* ***Monselice*** *(a region of Padua) aggregated to the Krk nobility. He had a son,* ***Antun****, and a grandson,* ***Federik****, juridical adviser of the Krk Court of First Instance.*[26]

Besides their Rijeka patriciate and Krk nobility, one branch of the Celebrini family obtained Hungarian nobility as well, i.e. the nobility of the Holy Crown of Hungary,[27] *namely Mihovil Jerolim Celebrini, who was married to* ***Tereza Wohinz*** *and had three sons:* ***Antun****,* ***Klement****, and* ***Matej****. According to Kobler, the oldest Antun was a lawer, judge, and chairman of the Rijeka city magistrate. The second son Klement lived his life as a juridical officer; he was granted a high Austrian chivalric order, and finally Hungarian nobility in 1870. The third, don Matej, was a priest and chapter dignitary in Krk.*[28]

Don Matej Celebrini was born on 21 February 1816 in Rijeka.[29] *He was ordained a priest on 29 December 1839 in Krk, thus joining the priesthood of his parent diocese.*[30] *He started service as a cathedral choral vicar, then parish assistant, parish administrator, permanent pastor and the dean of the Krk decanate. In the Krk* ***Cathedral Chapter*** *he obtained every chapter ranks and honors: from residential canon (1850), chapter dean (1872) to the mitred provost (1881). Pope* ***Pius IX*** *with his apostolic letter (*breve*) of 8 July 1862 granted the provost of the Krk Cathedral Chapter and all of his heirs in the office the right to wear the simple mitre (*mitra simplex*).*[31]

As a canon dean of the Krk Cathedral Chapter he served as a prosinodal examiner, as capitulary vicar sede vacante *(1877–1880) following the death of bishop* ***Ivan Vitezić****, and finally as vicar general of the Krk Diocese.*[32] *Don Matej Celebrini died on 19 December 1887 in Krk.*[33]

*Klement Celebrini, who obtained the Hungarian nobility, was born on 23 November 1812 in Rijeka to noble parents (*Nobilium Dominum*) and christened the next day as Klement Andrija by the Rijeka canon-archpresbyter* ***Josip Frano de Spingaroli****; his godparents were* ***Nikola Bassejo*** *and* ***Lucija*** *widow of* ***Starizky****.*[34]

We owe the majority of data on his life to two records of clerk's tables. Klement finished primary school and gymnasium in his home

21 HR-DAZD-57, Generalno providurstvo Dalmacije u Zadru (1806.− 1809.), Spisi, svež.140, god. 1806., Tit. XIV, Filza II, Rub. 4/2da, N. 3657 (1442), fol. 183, 194-201.

22 HR-DAZD-33, VDS, svež. 287, god. 1805., Kat. X, N. 2307, fol. 160.

23 Vladislav BRUSIĆ, *Otok Rab. Geografski, historijski i umjetnički pregled sa ilustracijama i geografskom kartom Kvarnera i Gornjeg primorja*, Rab 1926:134.

24 KOBLER, *Idem.*:152-153.

25 KOBLER, *Idem.*:152-153.

26 KOBLER, *Idem.*:152.

27 Tako piše u diplomi ugarskog plemstva za obitelj Frigan Požeggradski | *So claimed in the Hungarian nobility patent for the Frigan Požeggradski family* (Mađarski Državni arhiv u Budimpešti | *Hungarian State Archives in Budapest* /Magyar Országos Levéltár, Budapest/. K 19 - Király Személye Körüli Minisztérium Levéltára. Királyi könyvek, 68. kötet, p. 66-68.

28 KOBLER, *Idem.*:152.

29 HDA, Zbirka preslika matičnih knjiga, Rijeka, knj. krštenih (1812.-1834.), fol. 80. Izvornik u Drž. arhivu u Rijeci, sign. 275 (K 4) 426.

30 *Schematismo della Diocesi di Veglia per l'anno 1841.*, Rijeka 1841.:8.

31 *Status personalis et localis Dioecesis Veglensis pro anno 1884.*, Trieste 1884:12.

32 Mihovil BOLONIĆ, Iz korespondencije Dragutina A. Parčića, *Croatica Christiana periodica*, Zagreb, vol. 5, br. 7, 1981: 37.

33 *Status personalis et localis Dioecesis Veglensis pro anno 1888.*, Trieste 1888:54.

34 HDA, Zbirka preslika matičnih knjiga, Rijeka, knj. krštenih (1812.-1834.), fol.12.

35 Odlukom od 5. kolovoza 1776. carica i kraljica Marija Terezija u Zagrebu osniva

Stjecatelj ugarskog plemstva Klement Celebrini rođen je 23. studenoga 1812. godine u Rijeci od plemenitih roditelja (*Nobilium Dominum*) te sutradan kršten imenom **Klement Andrija**. Krštenje je obavio riječki kanonik-arhiprezbiter **Josip Frano de Spingaroli**, a krsni kumovi bijahu **Nikola Bassejo** i **Lucija ud. Starizky**.[34]

Glavninu podataka o njegovu životu i radu crpimo iz dviju njegovih službeničkih tablica. Klement Celebrini osnovnu i gimnazijsku školu je pohađao u rodnom gradu. Obrazovanje nastavlja u **Zagrebu** odslušavši propisane semestre filozofije i prvu godinu prava na **Kraljevskoj akademiji znanosti**.[35] Dalje je slušao pravo na juridičkom fakultetu **Kraljevske Akademije** u **Požunu**.[36] Po završenom studiju položio je sva tri pravosudna ispita, i odvjetnički ispit. Od živih jezika je dobro poznavao osim hrvatskoga njemački, talijanski, mađarski i francuski, a od klasičnih latinski jezik.

Prva mu je služba bila 1834. prislušnika na riječkom Trgovačko-mjenbenom sudu, a druga slijedeće 1835. godine, konceptualnog vježbenika **Riječkog Gubernija**. Od 1839. do 1842. bio je aktuar Gubernijalnog povjereništva u **Vinodolu**, potom je u Rijeci koncipist Gubernija. Od 1847. je prvi prisjednik **Trgovačko-mjenbenog i pomorskog suda**. Godine 1850. vijećnik je na riječkom **Zemaljskom sudu**; 1854. godine prelazi u Zagreb gdje je dobio mjesto vijećnika prvostupanjskog **Zemaljskog suda**.[37] Iz Zagreba odlazi u **Temišvar** 1858. godine i tamo službovao u istom zvanju.[38] Nedugo se potom vratio u Zagreb, ali sada kao vijećnik **c. k. Banskog stola** i državni nadodvjetnik.[39] Na čelo zagrebačkog **Kraljevskog županijskog sudbenog stola** stupio je 1867. godine imenovanjem za njegova predsjednika i ostao na tom položaju do umirovljenja 1874. godine.[40]

Sl. 4. Grb Klementa Celebrinija (crtež), 1870.
Fig. 4. The coat of amrs of Klement Celebrini (drawing), 1870.

Celebrini je bio osoba široke naobrazbe, razborit sudac, dobar upravitelj, točan i marljiv službenik koji je svojim radom zagrebačkom sudstvu pribavio neprijeporan ugled. Za savjestan rad je od cara i kralja **Franje Josipa** za njegovog boravka u Zagrebu 13. ožujka 1869. godine odlikovan austrijskim *Viteškim redom Željezne krune trećega stupnja*.[41] Temeljem čl. 21 *Statuta Reda* mogao je Celebrini zatražiti nasljedno viteštvo Austrijskog Carstva,[42] što nije uradio već je zatražio ugarsko plemstvo. Kao olakšica za postignuće plemstva, po ugarskom javnom pravu, pridonijela je činjenica njegove pripadnosti riječkom patricijatu.[43] Uzgredice treba dodati da je godine 1840. Klement Celebrini bio upisan u patricijat grada **Bakra**.[44]

Klementu je Celebriniju podijeljeno nasljedno *ugarsko plemstvo* odlukom cara i kralja Franje Josipa potpisanom u **Schönbrunnu** 25. srpnja 1870. godine, uz oprost pristojbe.[45] U dopisu hrvatskog ministra u **Budimpešti**, **Kolomana Bedekovića**, u obrazloženju je istaknuto da se plemstvo podjeljuje „u priznanje dugotrajnoga, viernoga i koristnoga službovanja njegova (...)".[46] Podjela plemstva objavljena je u službenom dijelu mađarskog vladinog glasila *Budapesti közlonyi*.[47] Začudno je

*town, continuing the education in **Zagreb**, taking the required semesters of philosophy and the first year of law at the **Royal Academy of Sciences**.[35] He continued his legal education at the Juridical Faculty of the **Royal Academy** in **Preßburg**.[36] Finishing the studies he passed all three juridical exams and the lawyer exam. Beside Croatian, he spoke German, Italian, Hungarian, French, and Latin well.*

*His first service was as assistant at the Rijeka Mercantile Court in 1834, and the next year he was a conceptual trainee of the **Rijeka Governorate**. From 1839 until 1842 he was an actuary of the Gubernatorial Commissariat in **Vinodol**, and afterwards in Rijeka he was a legal drafter for the Governorate. In 1847 he became the senior assessor of the **Mercantile and Marine Court**. In 1850 he was counselor to the Rijeka **Land Court**; in 1854 moved to Zagreb at the office of counselor to the **Land Court** of First Instance.[37] He moved from Zagreb to **Timişoara** in 1858, taking the same position there.[38] Shortly afterward he returned to Zagreb as a counselor to the **Imperial and Royal Tabula Banalis** (Ban's Table, the supreme court of Croatia) and the public attorney general.[39] In 1867 he took the chair of the **Zagreb Royal County Juridical Table** where he stayed until his retirement in 1874.[40]*

*Celebrini was a widely educated person, prudent judge, good manager, and punctual and diligent public servant who gave the Zagreb judiciary an positive reputation. Emperor and King **Francis Joseph**, during his stay in Zagreb on 13 March 1869, named Celebrini a* Knight Third Class of the Austrian Imperial Order of Iron Crown *for his conscientious work.[41] In accordance with Art. 21 of the* Order Statutes*, Celebrini could have applied for hereditary chivalry of the Austrian Empire,[42] but he chose not to, and instead applied for Hungarian nobility. A benefit to achieve the nobility, in accordance with the Hungarian public law, was the fact that he was a member of the Rijeka patriciate.[43] Apropos, it should be mentioned that in 1840 Klement Celebrini was also admitted to the patriciate of the city of **Bakar**.[44]*

Klement Celebrini was granted hereditary Hungarian nobility *by the decision of Emperor and King Francis Joseph signed in **Schönbunn** on 25 July 1870, exempted from the fee.[45] In his letter the Croatian minister in **Budapest Koloman Bedeković** explained that the nobility was awarded "in recognition of long, faithful, and useful service…"[46] The grant was published in the official part of the government gazette* Budapesti közlonyi.[47] *Astoundingly, the nobility patent was issued to Celebrini exactly one year after the grant, dated 25 July 1871, inscribed under the number 5109/1870 in the Hungarian state **Royal Books*** (Királyi könyvek, Libri regii).[48]

*Kobler added that Klement Celebrini spent the years after his retirement in **Vienna**. He died there on 8 December 1883.[49]*

*Among his sons, one should note **Emil** (Zagreb, 1862 – Graz, 1927),*

Kraljevsku akademiju znanosti (*Regia Scientiarum Academia*) kao najvišu državnu visokoškolsku ustanovu sa tri studija ili fakulteta: Filozofskim, Bogoslovnim i Pravnim. Vidi: | *With a decision of 5 August 1776 Empress and Queen Maria Therese established in Zagreb the Royal Academy of Sciences (*Regia Scientiarum Academia*) as the highest state educational insitution with three studies or faculties: Philisophy, Theology and Law. See:* Hodimir SIROTKOVIĆ, Kratka povijest zagrebačkog Sveučilišta, in: *Sveučilište u Zagrebu*, Zagreb 1979:24-25.

36 Veronika M. NOVÁK, *A Pozsonyi Jogakadémia hallgatósága 1777-1849.*, Budapest 2007.:647ff.; Ladislav HUBENÁK, Poslucháči práva na Právnickej akadémii Bratislave v rokoch 1784-1850, in: *Právny obzor*, č. č. 3, roč. 51, 1968:279-280.

37 HR-HDA-73, Carsko kraljevsko ministarstvo pravosuđa, Hrvatsko-slavonski spisi (1851.-1861.), kut. 43, br. 16721, Competenten Tabelle, fol. 342, 351; *Idem.*, kut. 44, br. 4721, I. Kompetenten Tabelle, fol. 424-426.

38 *Hof- und Staatshandbuch des österreichischen Kaiserthumes für das Jahr 1859.*, Wien 1859:97.

39 *Hof- und Staatshandbuch des österreichischen Kaiserthumes für das Jahr 1866.*, Wien 1866:646.

40 HR-HDA-78, Zemaljska vlada. Predsjedništvo (1869.-1921.), kut. 22, sv.V, br. 144 (173).

41 Amtlicher Theil, *Wiener Zeitung*, Wien, 1869, br. 82,10. IV., str.120. Za red Željezne krune vidi: | *For the Order of Iron Crown see:* Rudolf VOGL, Der österreichisch-kaiserliche Orden der eisernen Krone, in: *Österreichs Orden vom Mittelalter bis zur Gegenwart*. Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz 1996:146-162.

42 *Statuten für den Oesterreichisch-Kaiserlichen Orden der eisernen Krone*, [Wien 1860]:14. Povlastica postignuća nasljednog austrijskog barunstva (1. i 2. stupanj Reda) i viteštva (3. stupanj Reda) ukinuta je carskom odlukom 18. srpnja 1884. godine | *The privilege to achieve hereditary Austrian barunate (1st and 2nd Class) and knighthood (3rd Class) was abrupted with the imperial decision of 18 July 1884* (Amtlicher Theil, *Wiener Zeitung*, Wien, 1884, 5. VIII., br. 180:1).

43 HR-HDA-78, Zemaljska vlada. Predsjedništvo (1869.-1921.), kut. 22, sv.V, br. 144.

44 Matija MAŽIĆ, *Prilozi za poviest grada Bakra*, Sušak 1896:105.

45 Béla KEMPELEN, *Magyar nemesi almanach*. Az 1867–1909-ben magyar nemességre, bárói, grófi és herczegi méltóságra emelt családok, Budapest 1910:24; Béla KEMPELEN, *Magyar nemes családok*, III. kötet, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest 1912:8; József GERŐ, *A királyi könyvek*. Az I. Ferenc József és IV. Károly király által 1867-től 1918-ig adományozott

plemićka diploma Celebriniju izdana točno godinu dana od podjele i nosi nadnevak 25. srpnja 1871., te je pod brojem 5109/1870 upisana u ugarske državne **Kraljevske knjige** (*Királyi könyvek*, *Libri regii*).[48]

Kobler dodaje da je Klement Celebrini nakon umirovljenja živio u **Beču**. Tamo je umro 8. prosinca 1883. godine.[49]

Od njegovih sinova treba istaknuti **Emila** (Zagreb, 1862. – Graz, 1927.), dr. med., zaslužnog liječnika. Studij medicine završio je u Beču.[50] Djelovao je kao glavni liječnik pri **Namjesništvu** u **Tršćansko-goričko-istarskoj pokrajinskoj vladi** u **Trstu**. Ljeti 1903. godine radio je na suzbijanju širenja malarije u sjeverozapadnom dijelu pulskog područja, te idućih godina u ostalom dijelu **Istre**. O svome radu napisao je i objavio dva izvješća u časopisu *Atti della Societa per gli studi della malaria*.[51] Kao vladin zdravstveni izvjestitelj bio je djelatni namjesništveni savjetnik tršćanske vlade, odlikovan naslovom c. k. dvorskog savjetnika, austrijskim viteškim *Leopoldovim redom*, *Počastnim znakom austrijskog Crvenog križa s ratnim znakovljem* i kraljevskim pruskim *Redom Crvenoga orla trećega stupnja*.[52]

Od krčke loze Celebrinija zaslužuje spomen **Silvije Celebrini** (Krk, Porat, 1911. – Zagreb, 1945.). Osvjedočeni Hrvat, po struci pravnik, jedan od osnivača *Društva krčkih Hrvata* u Zagrebu 1936. godine.[53] Od mladosti zapažen kao osoba iskrenog domoljublja i poštivanja svega hrvatskog. Uspostavom redovitih diplomatskih odnosa između **Bugarske** i **Nezavisne Države Hrvatske** 1941. godine uključen je kao tajnik u prvi sastav hrvatskoga izaslanstva u **Sofiji**.[54] Navodno je bio i u konzularnoj službi u **Mađarskoj**. Nakon kapitulacije fašističke Italije (1943.) imenovan je Celebrini ravnateljem državnog redarstva u **Splitu**, a 1944. postavljen je za nadstojnika *Odsjeka za javni red i sigurnost*. Strijeljan je 1945. godine od **Titovih** komunista.

Na kraju ovoga priloga osvrnimo se na grbove plemićke obitelji Celebrini. Prvi je otisnut u crvenom pečatnom vosku na dokumentu od 27. rujna 1806. godine i pripadao je Ivanu Nikoli Celebriniju:[55] u ovalnom pečatu (2,5 x 2,1 cm) poluokrugli štit uokviren baroknom kartušom, kojeg nadvisuje patricijska „lisnata“ kruna, u štitu dva uzdignuta lava, sučelice, prednjim šapama pridržavaju stablo s krošnjom. Donji dio pečata loše je otisnut i time neraspoznatljiv.

Drugi je grb kameni, dio nekadašnje nadgrobne ploče:[56] u poluokruglom štitu, u dnu na brijegu, stoje sučelice dva propeta lava i prednjim šapama pridržavaju stablo s krošnjom. Iznad štita plemićka kruna sa pet kuglica, a uokolo štit resi barokna kartuša. Grb se po stilskim osobinama može smjestiti u prvo desetljeće 19. stoljeća.

Treći je grb s plemićke diplome Klementa Celebrinija.[57] Poluokrugli je štit podijeljen vodoravno na dva dijela. U gornjem, modrom polju, ukršteni su mač i svežanj pruća od breze ili brijesta, vezan remenom, u sredini svežnja nalazi se sjekira, lat. *fasces*, znak sudačke vlasti. U donjem, srebrnom polju na zelenom tlu, dva crvena sučelice propeta lava prednjim šapama pridržavaju stablo sa zelenom krošnjom, što je preuzeto iz starog obiteljskog grba. U heraldičkom nakitu iznad štita je kaciga s glednicom, zlatnim medaljonom na zlatnom lancu i zlatna lisnata ukrasna kruna iz koje se uzdiže crveni jednorepi lav držeći znakove pravde: u desnoj šapi mač, a u lijevoj vagu. Plašt: desno, modro-srebrni, a lijevo crveno-srebrni.

Četvrti je grb crtan u tušu u rukopisnoj zbirci hrvatsko-slavonskih grbova.[58] Grb je u potpunosti istovjetan već opisanom grbu s plemićke diplome Klementa Celebrinija izdane 1871. godine, ali s pogrješno označenim plaštem.

Na kraju treba istaći da ovaj nevelik prikaz povjestnice ugledne krčke plemićke obitelji Celebrini s opisom njihovih grbova tek donekle popunjava prazninu u našoj heraldičkoj literaturi u kojoj je krčko plemstvo u potpunosti zaboravljeno.

a doctor of medicine, a meritorious physician. He finished medical studies in Vienna.[50] *He was the chief medic at the* ***Governorate of the regional government of Trieste-Görz-Istria*** *in* ***Trieste****. In the summer of 1903 he worked in the suppression of malaria in the northwestern part of the Pula region, and afterwards in other parts of Istria. He published two reports on his work and experiences in the journal* Atti della Societa per gli studi della malaria.[51] *As government health reporter he was an active governmental adviser of the Trieste government, granted the title of Imperial and Royal Court Adviser, the* Austrian Imperial Order of Leopold*, the* Austrian Decoration for Services to the Red Cross with war ornaments*, and the* Royal Prussian Order of the Red Eagle, 3rd Class.[52]

Among the Celebrini descendants in Krk was ***Silvije Celebrini*** *(Krk, Porat, 1911 – Zagreb, 1945), a certified Croat, lawyer by profession, a founder of the* Association of Krk Croats *in Zagreb in 1936.*[53] *From his youth, he was known for his sincere patriotism and respect for everything Croatian. With the establishment of regular diplomatic relations between* ***Bulgaria*** *and the* ***Independent State of Croatia*** *in 1941, he was included as secretary in the first composition of the Croatian delegation in* ***Sofia****.*[54] *He was also reportedly in the consular service in* ***Hungary****. After the capitulation of fascist Italy (1943), Celebrini was appointed director of the state police in* ***Split****, and in 1944 he was appointed head of the* Department of Public Order and Security*. He was shot in 1945 by Tito's partisans.*

Finally, let us examine the coats of arms of the noble Celebrini family. The first was imprinted in red sealing wax on a document dated 27 September 1806 and belonged to Ivan Nikola Celebrini:[55] *in an oval seal (2.5×2.1 cm) a semicircular shield framed by a baroque cartouche, topped with a patrician foliate crown; in the shield, two lions rampant combatant supporting a tree with a canopy. The lower part of the seal is poorly imprinted and thus unrecognizable.*

The second coat of arms is stone-carved, part of a former tombstone:[56] *in a semicircular shield, on a mound two lions rampant supporting a tree with canopy; above the shield is a nobility crown with five pearls, and the shield is set in a baroque cartouche. From its stylistic features, the coat of arms can be attributed to the first decade of the 19th century.*

The third is the coat of arms from the nobility patent of Klement Celebrini: the semicircular shield is divided per fess, in the chief azure, a sword and a bundle of birch or elm twigs, tied together with a belt, and in the middle of the bundle an ax (i.e. Fasces, a sign of judicial authority) in saltire and in the base argent on a mound vert, two lions rampant combatant supporting a tree with canopy, taken from the old family arms. The heraldic achievement above the shield includes a helmet with a visor, a gold medallion on a gold chain and a gold foliate crown from which it issues a lion gules holding signs of justice: a sword in his right and balances in his left; mantle: dexter, azure-argent, and sinister gules-argent.

The fourth coat of arms is an ink drawing in the manuscript collection of Croatian-Slavonian coats of arms.[58] *It is entirely identical to the above described arms from the 1871 nobility patent of Klement Celebrini, but with an incorrectly marked mantle.*

This small account of the history of the prominent noble Celebrini family of Krk, with a description of its coats of arms, only partially fills the gap in our heraldic literature, in which the Krk nobility is nearly completely forgotten.

nemességek, főnemességek, előnevek és címerek jegyzéke, Budapest 1940:33.

46 HR-HDA-78, Zemaljska vlada. Predsjedništvo (1869.-1921.), kut. 22, sv.V, br. 1319 (1567).

47 Hivatalos rész, *Budapesti kozlonyi*, Budapest,1870, br. 170, 28. VII.:1.

48 Mađarski Državni arhiv u Budimpešti | *Hungarian State Archives in Budapest* (Magyar Országos Levéltár, Budapest). K 19 - Király Személye Körüli Minisztérium Levéltára. Királyi könyvek, 68. kötet, p. 89-91; Idem, K 21 - Király Személye Körüli Minisztérium Levéltára . Általános iratok 1871 - 5109. iktatószám.

49 KOBLER, *Idem.*:152.

50 *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 2, izd. Leksikografski zavod, Zagreb 1989:615, s.v. "Celebrini, Emil.", (autor natuknice: Vladimir Dugački); *Istrapedia. Istarska internetska enciklopedija*. Dostupno na: | *Available at:* https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/2996/celebrini-emil/

51 Vilim TONKOVIĆ, O malariji i pristupu njenoj eradikaciji u Puli 1903, *Acta historica medicinae, stomatologiae, pharmaciae, veterinae*, Beograd, 1978, 18:83-91; Vilim TONKOVIĆ, O malariji u Istri – povijesni prikaz do 1944. godine, *Narodni zdravstveni list*, Rijeka, 21,1979, br. 241:7.

52 *Hof- und Staatshandbuch des österreichischen Kaiserthumes für das Jahr 1918.*, Wien 1918:69, 739.

53 Tomislav GALOVIĆ, Osnivanje "Društva krčkih Hrvata u Zagrebu" 1936. i njegova djelatnost do 1941. godine, *Studia lexicographica*, Zagreb, God. 2 (2008), br. 2 (3):127-157.

54 Diana GLASNOVA, 70 godina Bugarsko-Hrvatskih bilateralnih diplomatskih odnosa. Dostupno na: | Available at: https://www.bugari-u-hrvatskoj.com/hr/70-godina-bugarsko-hrvatskih-bilateralnih-diplomatskih-odnosa/

55 HR-DAZD-57, Generalno providurstvo Dalmacije u Zadru (1806.– 1809.), svež.140, Spisi, god. 1806., Tit. XIV, Filza II, Rub. 4/2da, N. 3657 (1442), fol. 186.

56 Za snimku ovog grba autor zahvaljuje gospodinu Vjekoslavu Celebriniju iz Rijeke i gospođi Silvi Celebrini na pruženim informacijama. | *The author is grateful to Mr. Vjekoslav Celebrini from Rijeka for the photo of this coat of arms and to Mrs. Silva Celebrini for the information provided.*

57 Mađarski Državni arhiv u Budimpešti | *Hungarian State Archives in Budapest* (Magyar Országos Levéltár, Budapest). K 19 - Király Személye Körüli Minisztérium Levéltára. Királyi könyvek, 68. kötet, p. 89.

58 HR-HDA-887, Zbirka grbova obitelji Hrvatske i Slavonije (Heraldica Croatico-slavonica, A-H), s. v. Celebrini (ex originali).

Željko Heimer, HGZD predsjednik | *president*

Ivo Josipović, predsjednik Republike 2010. – 2015. | *president of Croatia* 2010-2015

Davor Bruketa, dizajner | *designer*

Boris Ljubičić, dizajner | *designer*

Božo Kokan, arhitekt i dizajner | *architect and designer*

Na snimanju dokumentarca „Zastava“

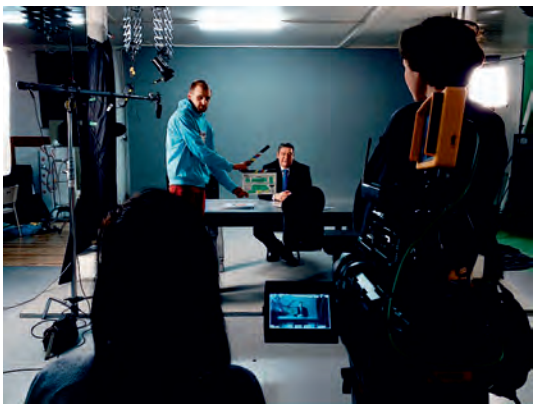
Redatelj i scenarist **Filip Filković Philatz** u završnoj je fazi snimanja svog srednjemetražnog dokumentarca ***Zastava*** (*The Flag*) u produkciji *Kreativnog sindikata* i uz potporu *Hrvatskog audivizualnog centra* (HAVC) koji se, kako je i implicirano u naslovu filma, bavi temom naše trobojnice, no na zabavan, edukativan, informativan način i uz dosta emotivnih trenutaka.

Kroz intervjue, stavove i saznanja cijenjenih stručnjaka – grafičkih dizajnera, veksiloloģa, sociologa, povjesničara, političara i novinara, Filković kreira intrigantni dokumentarac, odgovara na pitanja što se krije iza hrvatske zastave i grba, razvija diskurs o modernim alternativama zastave, kao i što je budućnost hrvatskog vizualnog identiteta i to, kako ističe, u pomirbenom tonu. Među brojnim stručnjacima svojih branši, svoj prilog filmu dali su i članovi HGZD dr. sc. **Željko Heimer**, doc. dr. sc. **Tijana Trako Poljak**, **Mislav Barić** i drugi.

Velika premijera, ukoliko to epidemiološke okolnosti budu dozvoljavale, očekuje se početkom naredne godine, a nakon toga slijedi i daljnja distribucija.

Na putu istraživanja i snimanja Filkoviću su pomogli brojni suradnici, uz glavnog producenta **Igora Grubića** i izvršnu producenticu **Saru Jakupec**, asistenticu režije **Renatu Lučić**, direktora fotografije **Ivana Zadra**, tu su još i montažer **Marko Šuvak Martinović**, ton majstor **Marko Grgić**, scenograf **Ivan Turkalj**, asistent kamere **Vjekoslav Palinić**, te make-up artistica **Andrea Šundov**. Autori glazbe su **Anja Papa** i **Luka Vidović**, poznati kao duo *Pocket Palma*, a u planu je i objava soundtracka na vinilu.

Filković je redatelj nagrađivanog kratkog filma *Posljednji Bunar*, hvaljenog TV serijala *Lovac na bilje*, a osim toga režirao je i producirao niz uspješnih videospotova za neka od najvećih domaćih glazbenih imena.

At "The Flag" Documentary Shoot

Director and screenwriter ***Filip Filković Philatz*** *is completing the medium-length documentary film* ***The Flag*** *(*Zastava*) produced by* Kreativni sindikat *with a support by the* Croatian Audio-Visual Center *(HAVC). The film, as implied by the title, deals with the topic of our tricolor, but in an amusing, educative, informative way with plenty of emotional moments.*

Through interviews, opinions and findings of experts – graphic designers, vexillologists, sociologists, historians, politicians, and journalists – Filković creates an intriguing documentary answering questions about what's behind the Croatian flag and coat of arms, develops a discourse on modern alternatives, as well as on future of Croatian visual identity, all that, as he highlights, in a conciliatory tone. Among numerous experts in their respective fields, a contribution to the film was made by HGZD members Dr. ***Željko Heimer****, Assoc. Prof. Dr.* ***Tijana Trako Poljak****,* ***Mislav Barić*** *and others.*

The grand premiere, if the epidemiologic circumstances allow, is expected early next year, to be followed by a further distribution.

In the research and shooting Filković was helped by numerous collaborators, next to main producer ***Igor Grubić*** *and executive producer* ***Sara Jakupec****, director assistant* ***Renata Lučić****, photography director* ***Ivan Zadro****, there were also editor* ***Marko Šuvak Martinović****, sound master* ***Marko Grgić****, set designer* ***Ivan Turkalj****, camera assistant* ***Vjekoslav Palinić*** *and Make-up artist* ***Andrea Šundov****. The music composers are* ***Anja Papa*** *and* ***Luka Vidović****, known as the* Pocket Palma *duo, and their vinyl sound track is also planned to be published.*

Filković directed the award-winning short film The Last Well *and a much-praised TV series* Herbs Hunter*, while he also directed and produced a number of successful video-spots for some of the greatest domestic music figures.*

Ira Payer, dizajnerica | *designer*

Alen Pavlović, dizajner | *designer*

Tijana Trako Poljak, sociologinja | *sociologist*

Igor Miklošić, psiholog | *psychologist*

Željko Heimer, HGZD predsjednik | *president*

Dijana Nazor

11. međunarodni festival umjetničkih zastavica *Zagrebačke legende*

The 11th International Art Flags Festival Zagreb Legends

Gore: Nagrađeni ovogodišnji umjetnici i organizatori Festivala | *Top: Awarded artists and Festival organizers*
Dolje: Gošća umjetnica | *Bottom: Guest Artist*
Dora Kovačević: *Ključ Dore K* | *The Key of Dora K.*

Od 29. svibnja do 2. lipnja 2019. godine, održan je **11. međunarodni festival umjetničkih zastavica** koji kontinuirano djeluje u sklopu Međunarodnog uličnog festivala *Cest is d'Best*. Festival zastavica pokrenula je potpisnica teksta 2009. godine koja je ujedno autorica i voditeljica ovog jedinstvenog festivala malog formata umjetničkih zastava koji od 2010. dobiva međunarodni karakter. Na natječaj je primljeno 26 zastavica od 27 autora iz **Finske**, **Bosne i Hercegovine**, **Crne Gore** i **Hrvatske**. Uz prošlogodišnje zastavice, sveukupno se je 211 radova vijorilo na drvoredima platana na Zrinjevcu.

Umjetničke zastavice izrađene na temu *Zagrebačkih legendi* pridonijele su posebnoj atmosferi u dane festivala, a ujedno su umjetnički vrijedna ostvarenja. Prilikom postavljanja ovogodišnje izložbe, nagrađeni i pohvaljeni autori i organizatori, treći su se put okupili u parku Zrinjevac, te prijateljski upoznavali i družili.

Svrha ovogodišnje teme Festivala bio je prikazati brojne i raznovrsne zagrebačke legende koje su na trenutak oživjele kroz likovne instalacije i akcije koje su pridonijele ne samo ugođaju festivala već su obogatile i turističku ponudu grada. Poznato je da Zagreb krije mnogobrojne legende i tajne koje ga čine misterioznim i vrlo zanimljivim. Neki umjetnici pronašli su poticaj u poznatijim zagrebačkim legendama kao o Crnoj Kraljici, coprnicama, Dori Krupićevoj, Zmiji koja je čuvala zlato i drugim legendama. Neke od njih opisali su mnogima omiljena spisateljica **Marija Jurić Zagorka** i nobelovac **Ivo Andrić**. Poticaj za umjetničke radove bile su i razne urbane legende koje su u novijem vremenu obilježile život Zagreba i udahnuli mu dušu.

Radove obuhvaćaju različite tehnike: akril na platnu, patchwork, boje za tekstil i svilu, digitalni tisak fotografija, digitalno obrađeni crteži ili akrili na platnu, poliesterski materijal, solventni tisak raznih tehnika na banneru i kombiniranim tehnikama otpornim na vremenske utjecaje. Natječaj je omogućio umjetnicima širok izbor i slobodu u odabiru motiva (od figurativnog do nefigurativnog prikaza). Većina pristiglih radova dvostrano je likovno riješena istim motivima, a dio radova različitim.

Počasna gošća umjetnica bila je priznata akademska slikarica **Dora Kovačević** iz Zagreba, donedavna redovita profesorica na *Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu*. Zastavicu pod nazivom *Ključ Dore K* izradila je u svojoj prepoznatljivoj, reljefnoj, kombiniranoj tehnici od tekstila. Na originalan je umjetnički način razradila motiv ključa koji simbolizira **Doru Krupićevu** glavni lik Šenoinog *Zlatarevog zlata*, jednog od najljepših romana vezanih za Zagreb i

The ***11th International Art Flags Festival*** *was held in Zagreb from 29 May to 2 June 2019, as a continuing event within the International Street Festival* Cest is d'Best. *The Art Flag Festival was initiated by the author in 2009, and she also the initiated and organized this unique festival of small format art flags, with international participation since 2010. This year 26 flags by 27 artists from* ***Finland***, ***Bosnia and Herzegovina***, ***Montenegro***, *and* ***Croatia*** *were received. Including flags of previous years, a total of 211 artworks fluttered among the alleys of plane trees at the Zrinjevac Square.*

The art flags for the theme Zagreb Legends *provided a special atmosphere during the festival, but they also represent valuable artworks. While setting up the annual exhibition, the award- and citation-winning artists and organizers met for the third year in the Zrinjevac Park for friendly socialization.*

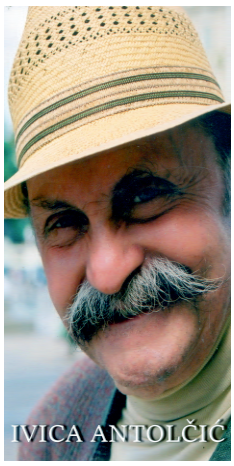
The idea of this year's Festival was to present various legends of Zagreb, which briefly came to life through the art installations and actions to complement the festival mood and enrich the tourist offer of the city. It is well known that Zagreb hides numerous legends and secrets that make it mysterious and interesting. Some artists found the incentive in better known Zagreb legends, such as the Black Queen, witches, Dora Krupić, Treasure-guarding Snake, and others. Some of these have been described by the beloved writer ***Marija Jurić Zagorka*** *as well as the Nobel laureate* ***Ivo Andrić****. Some artworks found their origins in various urban legends that characterize the modern life of Zagreb.*

The works were made in various techniques: acrylic on canvas, patchwork, textile and silk dyes, digital printing, digitally manipulated drawings or acrylic on canvas, polyester materials, and various solvent printing techniques on banners and combined weather-resistant techniques. The competition gave artists a wide choice and freedom of design (from figurative to most abstract). Majority of submitted works that repeated the same design on the reverse, while some chose to show an entirely different image on the reverse.

The guest of honor was the renowned academic painter ***Dora Kovačević*** *from Zagreb, until recently a tenured professor at the* Fine Arts Academy of the University of Zagreb. *She made a flag titled* Key of Dora K *in her recognizable relief combined textile technique. In her original way she presented the key motif symbolizing* ***Dora Krupić****, the main character of the* ***Šenoa****'s*

njegovu povjesnicu te kao čuvaricu ključeva grada. Suptilno je prilagodila temu osobnoj poetici i likovnoj preokupaciji. Autorica daje promišljen i simboličan naziv zastavici gdje *Dora K* ima višeznačno značenje povezujući ga i s vlastitim inicijalima.

Umjetnici su, svatko na svoj način, odgovorili na temu Zagrebačkih legendi, a ove godine su očekivano i svi nagrađeni iz Zagreba. Prvu nagradu dobio je **Fredy Fijačko** za triptih *Zagrebačke legende* na kojem je autor izložio portrete poznatih Zagrepčana i obostrano ih predstavio na zastavicama.

Drugu nagradu dobio je **Mirko Puljić Galiot** za zastavicu pod nazivom *Gričkа i Galiot se vole*. Rad je otisnut na platnu s fotografijom poznate spisateljice **Marije Jurić Zagorke**, uz montažu fotografije autorove figurice vještice koju već godinama nosi na svom štapu.

Treću nagradu dobila je dr. art. **Vanda Jurković**, za rad u akrilu na platnu *Dobrodošli u Plavi pakao*. Autorica se svojom zastavicom referira na *Malleus Maleficarum*, teološko djelo iz 15. st. koje je izazvalo lov na vještice u Srednjem vijeku. Na zastavici prikazuje ženski lik s mužarom dok u pozadini gori vatra.

Pohvalu je dobio **Juraj Jonke**, za zastavicu koja predstavlja, hrvatskog inženjera kemije i jednog od najznačajnijeg izumitelja s početka 20 st. **Eduarda Slavoljuba Penkalu**. Autor na obje strane zastave slika poznati lik simpatičnog čovječuljka s ogromnim ušima i špicastim nosom (što je zapravo Penkalina karikatura) kojem je iza uha veliko nalivpero.

Svojim radovima ove se godine pridružio predsjednik HGZD-a **Heimer**, likovnim rješenjima iz svoje studije za zastave gradskih četvrti, među kojima je izbrao prikazati *Donji grad* i *Podsused - Vrapče*. Kroz jasne simbole i nepogrešive boje heraldičkih pravila unosi svježinu pristupa likovnog rješenja, čistih linija i jasne simbolike.

Festival umjetničkih zastavica traje neprekinuto jedanaest godina, a sada broji preko 440 zastavica u fundusu Festivala. Ovakva umjetnička djela, koja su podložna svim vremenskim uvjetima, zahtijevaju stalnu brigu pa se zbog različitih oštećenja svake godine po potrebi stručno i restauriraju. Time se pokazuje adekvatna briga koja je potrebna za ovaj neobični fundus umjetnina koji nas svojim ostvarenjima raduje i doprinosi urbanoj, uličnoj atmosferi grada.

Gore: 1. nagrada | *Top: 1st prize –*
Fredy Fijačko: triptih *Zagrebačke legende* | *Zagreb Legends.*
Sredina lijevo: 2. nagrada | *Middle left: 2nd prize –*
Mirko Puljić Galiot: *Gričkа i Galiot se vole.*
Sredina desno: 3. nagrada | *Middle right: 3rd prize –*
dr. art. Vanda Jurković:
Dobrodošli u Plavi pakao | *Welcome to Blue Hell.*
Dolje: pohvala | *Bottom: citation* – Juraj Jonke: *Penkala.*

Goldsmith's Gold, *the keeper of the city keys in one of the most beautiful novels about Zagreb and its history. She adapted the topic with subtly personal poeticism and artistic care. The author provided a thoughtful and symbolic title to her work, where* Dora K *has ambiguous meaning linking the protagonist with the author's name.*

The artists, each in their own way, responded to the theme of Zagreb legends, and quite expectedly, this year all the award-winning artists come from Zagreb. 1st prize was awarded to ***Fredy Fijačko*** *for a triptych* Zagreb Legends, *where the artist presented portraits of famous citizens.*

2nd prize was granted to ***Mirko Puljić Galiot*** *for the flag titled* Gričkа i Galiot se vole. *It is printed on canvas with a photo of writer Jurič Zagorka combined with a photo of the author's witch figurine he carried for years on his walking stick.*

3rd prize went to Dr. Art. ***Vanda Jurković****, for her acrylic on canvas* Welcome to Blue Hell. *The author refers to* Malleus Maleficarum, *a 15-century theological work which initiated the medieval witch hunt. The flag shows a female figure with a mortar and pestle in front of flames.*

A citation was granted to ***Juraj Jonke*** *for the flag presenting* ***Eduard Slavoljub Penkala****, the Croatian chemistry engineer and one of Zagreb's most important inventors of the early 20th century. On both sides of the flag the artist set a well-known lovable little man with huge ears and pointy nose (actually a caricature of Penkala) carrying a huge fountain pen behind his ear.*

The HGZD president joined the festival this year with designs from his study for flags of city quarters, among which he decided to present those of Donji grad *and* Podsused-Vrapče. *Through clear symbols, unmistakable colors, and heraldic rules, he provided a fresh approach to design of clear lines and plain symbolism.*

The Art Flags Festival has run for eleven years in a row, now with more than 440 flags in its collection. These artworks, subjected to weather conditions, require constant care, and due to various forms of damage they require expert restoration each year. This provides adequate care for this unusual art collection, which brings joy and provides for urban, street atmosphere of the city.

Matija Horvat

Bitke na sisačkom bojištu 1591. – 1595. (4) Bitka za Sisak 22. VI. 1593. (3)

Battles at the Sisak Front 1591 – 1595 (4) Battle of Sisak 22 June 1593 (3)

U ovome nastavku osvrnuti ćemo se na posljednji slikovni izvor za slavnu Sisačku bitku, koji je možda i najpoznatiji prikaz tog događaja – bakrorez **Janeza Vajkarda Valvasora**. Nastao je 1689. god. i objavljen je u njegovome djelu *Die Ehre deß Herzogthums Crain*, izdanom u **Ljubljani**.[1] Premda je nastao gotovo stoljeće kasnije nakon same bitke, te se zbog toga može smatrati nepouzdanim izvorom, Valvasor je svoj opis temeljio na starijem izvoru. Riječ je skici koju je izradio nepoznati sudionik bitke, te je istu poslao nadvojvodi **Matiji Habsburgu** 1. srpnja 1593. godine.[2] Na temelju te skice **Octavian Lanelli** izradio je bakrorez nekoliko mjeseci poslije te bitke, ali nažalost Lanellijev bakrorez danas nije sačuvan. Taj isti Lanellijev bakrorez poslužio je kao izvor samome Valvasoru,[3] stoga nemamo razloga sumnjati u autentičnost Valvasorovog prikaza bitke, odnosno u zastave prikazane na njegovome bakrorezu. (Sl. 1.)

Za razliku od prikaza kod **Orteliusa**,[3a] kod Valvasora je prikazani početni stadij bitke, odnosno raspored kršćanskih snaga pred samim početkom borbe.

Kršćanske su snage razdijeljene u 10 postrojbi u obliku kvadrata (klasična formacija tadašnjih vojski), od čega se jedna nalazi na zemljištu između **Odre** i **Kupe**, daleko od same bitke, a ostale na samome bojištu, između rijeke Odre i **Save**.[4] U prvome redu se nalazi pet postrojbi, a iza njih su poredane ostale četiri. Prema onome što znamo o rasporedu kršćanskih snaga, u prvome redu nalazile su se **banske** postrojbe na desnoj strani, pokraj rijeke Odre, a lijevo od njih postrojbe pod zapovjedništvom pukovnika **Auersperga**: čete hrvatskih graničara te koruških i kranjskih vojnika.[5] U drugome redu bile su postavljene postrojbe **Eggenberga** (carske čete) i **Grassweina** (husari i pješaci **Slavonske krajine**).[6]

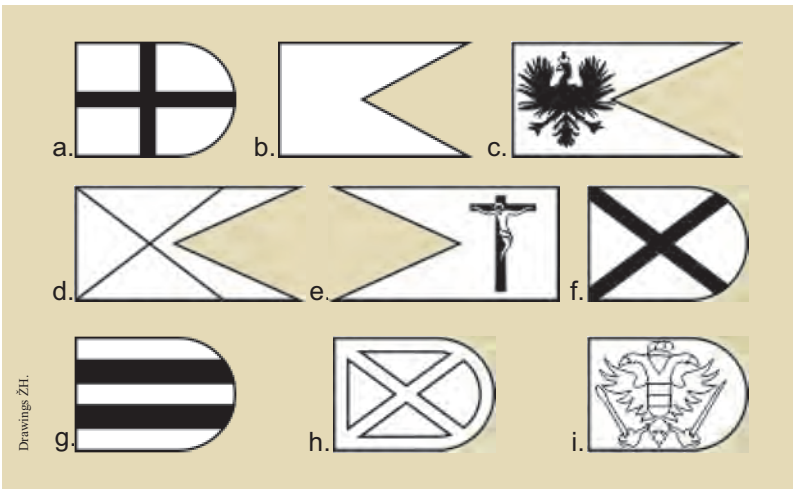
*In this installment we examine the last pictorial source for the glorious Battle of Sisak, probably the best known depiction of the event – the copper engraving by **Johann Weikhard von Valvasor**. It was made in 1689 and issued in his opus* Die Ehre deß Herzogthums Crain, *published in **Ljubljana**.[1] Even if it was produced nearly a century after the battle and thus may be considered an unreliable source, Valvasor based his depiction on an older source, a sketch sent by an unknown participant of the battle to Archduke **Mathias Habsburg** on 1 July 1593.[2] **Octavian Lanelli** made a copper plate based on the sketch only a few months following the battle, but unfortunately that work has not survived. However, Valvasor used Lanelli's copper engraving as the source,[3] therefore there is no reason to doubt the authenticity of his depiction. Unlike **Ortelius**'s depiction,[3a] Valvasor shows the initial phase of the battle, i.e. the formation of Christian forces before engaging the enemy.*

*The Christian forces are divided into 10 units, each forming a square (a classical battle formation of the period). One such unit is on the land between the **Odra** and **Kupa** rivers, far from the battle, while the others appear on the battleground between the Orda and **Sava** rivers.[4] There are five units at the front and four more behind them. Based on what we know of the actual formations in the battle, the rightmost unit in the first row is the troops of **Croatian Ban**, next to the Odra River, and to their left are the units commanded by Colonel **Auersperg**: Croatian frontiersmen and Carinthian and Krain soldiers.[5] The second row includes General **Eggenberg**'s units (imperial companies) and those of **Grassweinn** (hussars and footmen of **Slavonian Border**).[6]*

Slika 1. (gore) Johann Weikhard von Valvasor: *Bitka kod Siska 1593.*, bakrorez, 1689.
***Fig. 1.** (top) Johann Weikhard von Valvasor:* The Battle of Sisak 1593, *copper engraving, 1689 (Wikimedia Commons)*

Slika 2. (dolje) Rekonstrukcije zastava sa Valvasorovog prikaza.
***Fig. 2.** (bottom) Reconstruction of flags the Valvasor's depiction.*

1 Milan Kruhek, ed.: *Bojevi za Sisak 1591-1593*, Muzej Sisak, Sisak, 1993: 123-124.
2 Ivan Kordiš: „Battle of Sisak and the coat of Hassan Pasha", *Zbirka 'Srečanja dveh svetov'*, Pokrajinski muzej Maribor, Maribor, 2015: 49-50.
3 *Idem*.
3a Matija Horvat: *Neke hrvatske (i mađarske) vojne zastave iz 15. i 16. stoljeća (6) Bitke na sisačkom bojištu 1591.-1595. godine (3) Bitka za Sisak 22. VI. 1593. (2)*, GiZ 27:21-23.
4 https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Bitka_pri_Sisku_1593-Valvasor.jpg.
5 Velimir Vukšić: „Bitka kod Siska 1593.", *Husar – slikovni časopis za vojnu povijest i militariju*, 2 (2004.):16.
6 *Idem*.

Prva postrojba zdesna u prvome redu jesu pješaci, i oni predstavljaju banske pješake. Imaju dvije pravokutne zastave s ovalnim krajem preko kojih se prostire običan križ. (Sl. 2.a) Prva njima slijeva jest postrojba banskih konjanika koji nose dvije jednobojne raskoljene zastave. (Sl. 2.b)

U sredini prvog reda nalazi se konjanička formacija koja nosi jednu raskoljenu zastavu s jednoglavim okrunjenim orlom. (Sl. 2.c) Ovdje je riječ o grbu **Kranjske**, te ti konjanici predstavljaju kranjske arkebuzire pod vodstvom **Adama Raubera**. Sasvim sigurno se radi o prikazu zastave kranjske plemićke konjice o kojoj je bilo riječi u prethodnim brojevima.[7] Lijevo do njih je konjanička kolona s četiri identične zastave: raskoljene s Andrijinim križem formiranim od dviju crta. (Sl. 2.d) Na samome lijevome boku prvoga reda kršćanske vojske nalaze se konjanici s dvije raskoljene zastave na kojima je prikazan Krist na raspelu. (Sl. 2.e) Kako je broj karlovačkih arkebuzira koji su sudjelovali u bitki bio veći od onih pristiglih iz **Koruške**, po broju zastava možemo zaključiti kako su one s Andrijinim križem pripadale karlovačkim četama, a one s raspelom koruškim vojnicima. Na taj zaključak dodatno upućuje već spomenuta sačuvana zastava kranjske konjice, koja je na jednoj strani imala prikaz raspetoga Krista, a na drugoj kranjski grb (kakvom ju je i sam Valvasor prikazao) – može se izvući zaključak kako je među austrijskim nasljednim zemljama, ili barem među nekima od zemalja, postojao *obrazac* prilikom izrada zastava: na jednoj strani nalazio bi se zemaljski grb, a na drugoj Krist na križu. Prema tome, na ovim zastavama stajao bi koruški grb s druge strane.

U drugome redu prva postrojba zdesna su pješaci koji imaju dvije pravokutne ovalne zastave; jedna ima Andrijin križ (Sl. 2.f), a druga pet greda, od čega su druga i četvrta označene crnom, a ostale bijelom (Sl. 2.g, što upućuje na to da su grede bile obojane u dvije boje). Lijevo od njih su konjanici sa raskoljenom zastavom na kojoj je Krist na križu. (Sl. 2.e) Lijevo od tih konjanika su pješaci s tri pravokutne ovalne zastave. Dvije su iste, dodatno obrubljene s Andrijinim križem (Sl. 2.h), a zastava u sredini ima dvoglavog orla iznad kojeg se nalazi carska kruna, koji na prsima nosi austrijski štit i u svojoj lijevoj kandži mač (Sl. 2.i, desna kandža je zakrivena drugom zastavom, ali u njoj bi se moglo nalaziti žezlo, kao što je to čest slučaj s carskim grbovima onoga vremena).

Zadnja postrojba, skroz na lijevome boku drugoga reda, jesu konjanici koji su po svemu sudeći bili husari sa Slavonske krajine pod Grassweinovim zapovjedništvom.[8] Raspolažu sa tri raskoljene zastave, od kojih dvije imaju Andrijin križ formiran od dviju običnih crta/linija (Sl. 2.d), i jednu sa raspetim Kristom. (Sl. 2.e) Usamljena konjanička postrojba na desnoj obali Odre ima jednu raskoljenu jednobojnu zastavu. (Sl. 2.b)

Slika 3. Anonim (Ferdinand Gemeider?): *Bitka kod Siska*, ulje na platnu, 1731., Narodni muzej Slovenije (Wikimedia Commons).
Fig. 3. *Anonym (attributed to Ferdinand Gemeider):* The Battle of Sisak, *1731, National Museum of Slovenia (Wikimedia Commons).*

Od ostalih izvora vrijednih spomena treba ukazati na oslikanu brončanu ploču iz 1731. god., čije se autorstvo pripisuje **Ferdinandu Gemeinderu**.[9] (Sl. 3) Osim same bitke kod Siska, na ploči je prikazan Auerspergov trijumfalni ulazak u **Karlovac** poslije bitke te opsada **Petrinje**.[10] Premda je ilustrirana s mnogo detalja, te su zastave prikazane u boji, dobar dio tih zastava se uvelike razlikuje od onih prikazanih na ostalim izvorima. Također, izgled kršćanskih vojnika, njihova oprema i odjeća, više odgovaraju 17. i 18 st., nego li vojnicima s kraja 16. st. Sve to upućuje na to da Gemeinderov prikaz ne može poslužiti kao pouzdan izvor za bitku kod Siska 1593., ali njegova detaljnost ukazuje na to kako su mu kao uzor poslužili stvarni primjeri, odnosno njemu suvremeni vojnici i njihove zastave. Stoga taj izvor treba imati na umu prilikom osvjetljavanja hrvatske veksilološke baštine 17. i 18. st., ali ta tema prelazi okvir ovog feljtona.

The first units on the right are infantry, thus they represent the Ban's footmen. They carry two rectangular flags with oval flies depicting a cross throughout. (Fig. 2.a) To their left is a unit of Ban's cavalry, carrying two monocolor split flags. (Fig. 2.b)

In the center of the first row a cavalry formation carries a split flag with a single-headed crowned eagle. (Fig. 2.c) That would represent the coat of arms of ***Krain****, thus these are Krain Harquebusiers led by* ***Adam Rauber****. It is most certainly a depiction of the Krain nobility cavalry flag on which we wrote in a previou number.[7] To their left is a cavalry column with four equal flags: split with a saltire throughout made of two simple lines. (Fig. 2.d) At the very left flank of the first row of the Christian army is cavalry with two split flags depicting crucified Christ. (Fig. 2.e) Since there were more Harquebusiers from* ***Karlovac*** *in the battle than those from* ***Carinthia****, based on the number of their flags we may conclude that those with saltires are from Karlovac and those with the crucifix are from Carinthia. This conclusion is further supported with the mentioned preserved flag of the Krain cavalry, with cricified Christ on the obverse, and the Krain coat of arms on the reverse (just as Valvasor depicts it) – it may be concluded that in the Austrian hereditary lands, or at least in some of them, there was a* pattern *for flag design: the land arms on one and Christ on the other side. Thus, these flags would have the Carinthian coats of arms on their reverse.*

In the second row the first unit at the right is infantry with two rectangular flags with oval flies; one with a saltire (Fig. 2.f) and the other with five stripes, the 2nd and 4th dark and the others white (Fig. 2.g, indicating stripes of alternating colors). To their left is a cavalry unit with a split flag showing a crucified Christ (Fig. 2.e), and left of them an infantry unit with three rectangular flags with oval flies. Two of them are the same, bordered and with a saltire (Fig. 2h), while the central one depicts a double-headed eagle topped with the imperial crown, the Austrian escutcheon on its breast and a sword in his left claw (Fig. 2.i, the right side is covered with the other flag, but it would show a scepter, as it was the rule for imperial arms of the period).

Lastly, the cavalry unit at the left flank is apparently the Slavonian Border Hussars commanded by Grasswein.[8] They are equipped with three split flags, two with a simple saltire made of two lines (Fig. 2.d) and one depicting crucified Christ. (Fig. 2.e) The solitary cavalry unit across the Odra flies a single monocolor split flag. (Fig. 2.b)

Among the other sources worth mentioning is a 1731 colored copper plate, attributed to ***Ferdinand Gemeider****.[9] (Fig. 3) Beside the Battle of Sisak, the plate also depicts Auersperg's triumphant entry into Karlovac following the battle as well as the siege of* ***Petrinja****.[10] Although it is illustrated with abundant detail and the flags are depicted in color, the majority of the flags differ significantly from those shown in other sources. Also, the look of Christian soldiers, their gear and clothing, more closely matches the 17th or 18th century rather than the end of the 16th century. It indicates that Gemeinder's depiction may not be used as a reliable source for the 1593 Battle of Sisak. However, its details indicate that he used contemporary soldiers and flags as models for his depiction. Therefore this source should be taken into account when considering the Croatian vexillological heritage of the 17th and 18th century (but that falls beyond the scope of this paper).*

7 Matija Horvat: *Neke hrvatske (i mađarske) vojne zastave iz 15. i 16. stoljeća (5) Bitke na sisačkom bojištu 1591. – 1595. (2) Bitka za Sisak 22. VI. 1593. (1)*, GiZ 26:12-15.
8 Vukušić: *Ibid.*
9 Kruhek, 1993:124.
10 https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Relief_of_the_battle_of_Sisak_-_Unknown_-_Google_Cultural_Institute.jpg.
11 Matija Horvat *Neke hrvatske (i mađarske) vojne zastave iz 15. i 16. stoljeća (4)*

Dopuna

U prethodnom nastavku obrađena je bitka kod **Bresta** 19. srpnja 1592. god. u kojoj su strahovito poražene hrvatsko-štajerske snage.[11] Sačuvan je podatak, koji nije objavljen u prošlome nastavku, kako su kršćani u toj bitki izgubili 33 zastave, koje su kao plijen na kolima odvele Osmanlije, zajedno sa 600 odsječenih glava hrvatskih i štajerskih vojnika (na Zimmermannovome bakrorezu stoji prikaz Osmanlija kako odlaze s kolima punih odsječenih glava).[12] Isto tako, u kritičnome trenutku bitke hrvatski je ban **Toma Erdődy** uzeo u ruke kraljevsku zastavu, pokušavši tako osokoliti vojnike,[13] što mu nije uspjelo pa se spasio bijegom. Na bakrorezu koji prikazuje bitku kod Bresta, tabla 9, vidljiv je bijeg nekih kršćanskih vojnika na desnoj strani logora prema kapeli (označena slovom „D"), što je vjerojatno prikaz bijega bana i njegovih pratitelja. Zastave koje vojnici nose su opisane su u prošlome nastavku kao pravokutne ovalnog kraja,[14] međutim detaljnijim uvidom, jedna zastava, na kojoj se nalazi samo Andrijin križ, je kvadratna u vijorenju. Ove tri zastave se sada mogu pripisati vojnicima bana Erdődyja, tim više što je jedna takva (s gredama preko kojih je Andrijin križ) nošena od strane banskih vojnika na tabli 7.[15]

Bitke na sisačkom bojištu 1591.-1595. godine (1), GiZ 25:12-15.

12 Slavko Pavičić: *Hrvatska vojna i ratna povijest i Prvi svjetski rat*, Knjigotisak, Split, 2014: 80.

13 Pavičić, 2014: 79.

14 Vidi rekonstrukcije *See reconstructions* 4k, 4l, Horvat, GiZ 25:15.

15 Vidi rekonstrukciju *See reconstruction* 3b, Horvat, GiZ 25:13.

Addendum

A previous installment considered the Battle of ***Brest*** *on 19 July 1592, when Croatian–Styrian forces had been defeated terribly.*[11] *A note is preserved, not mentioned in the series, that the Christians lost 33 flags in the battle. These were taken away by the Ottomans on wagons together with some 600 severed heads of Croatian and Styrian soldiers (Zimmermann's copper plate shows the Ottomans leaving with a cart full of severed heads).*[12] *Also, in a critical moment Croatian Ban* ***Toma Erdődy*** *personally took the royal banner, in an unsuccessful attempt to raise soldiers' morale,*[13] *and he saved himself fleeing. The copper plate of the Battle of Brest, Table 9, depicts some Christian soldiers on the right side of the camp fleeing toward a chapel (marked with a letter "D"), probably depicting the flight of Ban and his retinue. The flags carried by the soldiers were previously described as rectangular with oval flies,*[14] *however, a more detailed look reveals that one of these, showing a saltire, is a square one fluttering. We may now identify these flags with the soldiers of the Ban Erdődy. This is consistent with a similar flags (with a saltire over stripes) carried by the Ban's soldiers in Table 7.*[15]

→1

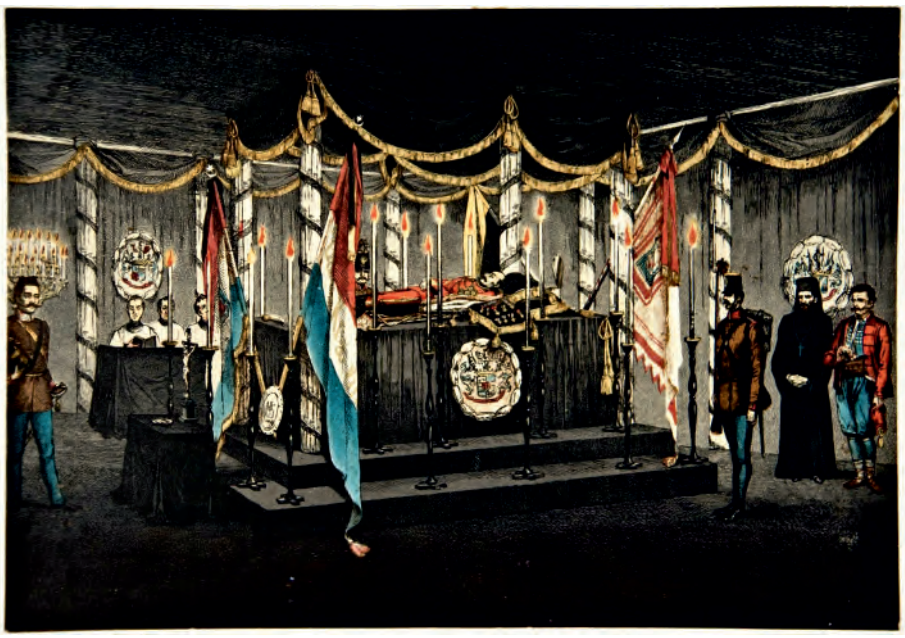
Povodom Dana hrvatske zastave 5. lipnja

„Josip Jelačić na odru", litograf Julius Hühn, Zagreb, 1859. g. obojena litografija, HPM/PMH-4001

→1

On the Occasion of the Croatian Flag Day, 5 June

"Ban Josip Jelačić on his Deathbed", lithographed and issued by Julius Hühn, Zagreb, 1859, color lithograph, HPM/PMH-4001

5. lipnja 1848. hrvatska je trobojnica prvi puta u službenoj uporabi kao tzv. instalacijska zastava, prilikom ceremonije ustoličenja hrvatskoga bana **Josipa Jelačića**, kao simbol časti i vlasti koju u tom trenutku preuzima te simbol njegovog zapovjedništva nad oružanim snagama u **Trojednoj kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji**. Zastava se čuva u *Hrvatskom povijesnom muzeju* (HPM/PMH 11862), a ovo je jedan od rijetkih onovremenih likovnih prikaza (zastava sasvim lijevo), ova litografija koja prikazuje odar preminuloga bana 1859. Uz nju se nalazi i hrvatska trobojnica s natpisom *Za slobodu, kralja i Domovinu*, koja mu je uručena 1849. prigodom njegovog povratka iz rata s Mađarima (HPM/PMH 1638). Instalacijska zastava nadvišena je žalobnom crnom vrpcom, a druga zastava ima izvornu trobojnu vrpcu s prigodnim natpisom (HPM/PMH-11711). Uz uzglavlje istaknuta je dinastička žuto-crna dvobojnica Habsburgovaca te za sada neidentificirana vojna zastava. Na bokovima odra, kao i na zidovima prikazan je Jelačićev grofovski grb, a na odru su položena i odlikovanja koja je zaslužio.

Jelačić je umro 20. svibnja 1859. godine te je bio izložen na odru u **Banskim dvorima**. Sahranjen je 26. svibnja u **Novim Dvorima** kod **Zaprešića**. Na prikazu sasvim desno stoji pravoslavni svećenik i serežan (moguće Joka, vjerni banov pratilac) pred njima u počasnoj straži, na svakoj strani odra po jedan vojnik u punoj opremi. S druge strane prilazi lik u odori, vjerojatno Đuro Jelačić, brat, a u pozadini kleče u molitvi tri đakona.

The Croatian tricolor was first used officially June 5, 1848, as the so-called installation flag in the installation ceremony of Croatian Ban ***Josip Jelačić****, as a symbol of honor and authority. He received it on the occasion as the symbol of his command over the armed forces in the* ***Triunited Kingdom of Croatia, Slavonia, and Dalmatia****. The flag is kept in the* Croatian History Museum *(HPM/PMH 11862), and here is a rare contemporary depiction (it is at the left), in a lithograph depicting the catafalque of the ban in 1859. Next to it is displayed a Croatian tricolor with the inscription* For Freedom, King, and Homeland, *presented to him in 1849 on the occasion of his return from the war against Hungarians (HPM/PMH 1638). The installation flag is ornamented with a black mourning streamer, with the other flags has the original tricolor streamer with insciprion (HPM/PMH-11711). Over the ban's head is displayed a yellow-black bicolor of Habsburg dynasty together with a military flag (so far unidentified). Count Jelačić's coat of arms is displayed on the sides of the catafalque, while his orders and awards are displayed next to him.*

Jelačić died on 20 May 1859 and was displayed on a catafalque in the ***Ban's Palace****. He was burried on 26 May in* ***Novi Dvori*** *near* ***Zaprešić****. An orthodox priest and a seressaner soldier (possibly Joka, Ban's faithful companion) are depicted at far right, and in front of them, on each side of the catafalque a soldier in full gear. Form the other side of the depction a figure in uniform is appraoching, probably Đuro Jelačić, Ban's brother, while three diakons are shown kneeling in prayer.*

Izbor objava s Facebook stranice HGZD.hr
Prilagodio i izabrao Željko Heimer

https://www.facebook/HGZD.hr

Selected from HGZD.hr posts at Facebook
Adapted and selected by Željko Heimer

'Zaradio' kaznenu prijavu

Policijski službenici su dovršili kriminalističko istraživanje nad 28-godišnjim hrvatskim državljaninom s područja **Brestovca** kojeg se sumnjiči da je počinio kaznena djela javno poticanje na nasilje i mržnju te povredu ugleda Republike Hrvatske.

Naime, on je u studenom ove godine na društvenoj mreži objavio poruke u kojima je javno poticao na nasilje usmjereno prema skupini ljudi hrvatske nacionalnosti, priopćila je Policijska uprava požeško-slavonska.

Objavljivao je i poruke u kojima je javno omalovažavao zastavu i grb Republike Hrvatske. 28-godišnjak je predan pritvorskom nadzorniku.

(vijesti.hr, 12.12.2019.)

Kažnjen jer je izvjesio zastavu s „prvom bijelom kockicom“

Osamdesetdvogodišnji Zagrepčanin prekršajno je kažnjen sa 150 kuna + 100 kuna troškova postupka radi isticanja hrvatske zastave s grbom s prvim bijelim poljem, čime je počinio prekršaj iz čl. 4, st. 1 *Zakona o grbu, zastavi, himni i lenti predsjednika RH*. Isticanje takvih zastava u Hrvatskoj se praksi u pravilu tolerira, uz tumačenja da se radi o povijesnoj zastavi, koja nije zastava Republike Hrvatske, te stoga nije obuhvaćena spomenutim zakonskim odredbama.

(republikainfo.com, 19.1.2020.)

'Sušio' hrvatsku zastavu u Srbiji pa ga tužili

Srpski magazin *Blic* objavio je da je na pravoslavni Uskrs, na jednom balkonu u Subotici, osvanula hrvatska zastava pa je protiv vlasnika podnesena prijava za izazivanje nacionalne, rasne, vjerske mržnje i netrpeljivosti. No, Visoki sud u Subotici odbacilo je prijavu jer za istu nije postojalo dovoljno dokaza. „Prijava je odbačena jer nema elemenata kaznenog djela. Isticanje zastave strane države nije kazneno djelo. … Postupili smo po zakonu, ovdje nema elemenata za kaznenu prijavu“, rekao je zamjenik višeg javnog tužitelja u Subotici. Osumnjičeni se muškarac navodno nakon prijave branio da je zastavu sušio na balkonu jer ju je netom prije oprao. *Blic* je potom javio de se nekoliko tjedana poslije, na istom balkonu „suši“ srpska zastava.

(dnevno.hr, 23.6.2020.)

Turski 'bayrak' u Dubrovniku

Dubrovčane je nedavno uznemirilo isticanje turske zastave ispred nekadašnjeg hotela **Libertas**, koji je odnedavno u turskom vlasništvu s novim imenom **Rixos Premium Dubrovnik**. Zastava je doduše istaknuta zajedno s još tri zastave, one hotela, **Republike Hrvatske** te **Europske unije**. Dio vijećnika tvrdio je na sjednici *Gradskog vijeća* da je isticanje zastave druge države, osim na veleposlanstvima i konzulatima, nezakonito i inzistiralo da komunalno redarstvo ukloni stranu zastavu. Ubrzo se pokazalo da zakon ne brani isticanje strane zastave pod uvjetom da je za to ishođena dozvola od policije, pa je hotel uskoro takvu dozvolu i pribavio od *Policijske uprave dubrovačko-neretvanske*. Danas važeći zakon koji regulira isticanje stranih zastava poprilično je anakron, usvojen 1974. godine u nekim drugim vremenima, a isticanje zastava matičnih država ispred tvrtki u stranom vlasništvu na samo da je postala uobičajena praksa, nego većinom ne prođe zapaženo na ovaj način. Lokalni *Dubrovački vjesnik* objavio je izjavu predsjednika HGZD-a o ovoj temi.

(dubrovacki.slobodnadalmacija.hr, 24.10.2020.)

'Earned' Criminal Charges

*Police officers complete a criminal investigation of a 28-year-old Croatian from **Brestovac** who allegedly committed felony public incitement to violence and hatred and damage to the reputation of the Republic of Croatia. According to the Požega and Slavonija Police Department, this November he posted messages on a social network publicly inciting violence against a group of people of Croatian ethnicity. He also posted messages publicly belittling the flag and coat of arms of the Republic of Croatia. The man was conducted to the detention supervisor.*

(vijesti.hr, 12 Dec 2019)

Punished for Hoisting a Flag with the "First White Check"

An 82-year-old man from Zagreb was fined with 150 kn (~20€) plus 100 kn for court costs for hoisting a Croatian flag with a coat of arms with a white square in the upper left, in violation of Art. 4, line 1 of the Law on the Coat of Arms, Flag, Anthem, and Sash of the President of the Republic of Croatia. Display of such flags in Croatian practice is mostly tolerated, with explanations that it is a historical flag and not the flag of the Republic of Croatia, and thus not protected by those legal regulations.

(republikainfo.com, 19 Jan 2020)

'Dried' a Croatian Flag in Serbia and Got Sued

The Serbian magazine Blic *reported that on the Orthodox Easter a Croatian flag was displayed on a balcony in Subotica, Serbia. A complaint was filed against the owner for inciting national, racial, religious hatred and intolerance. However, the High Court in Subotica rejected the complaint because there was not enough evidence for it. "The report was rejected because there are no elements of a criminal offense. Waving a foreign flag is not a criminal offense. ... We acted according to the law, there are no elements for criminal charges here," said the deputy senior public prosecutor in Subotica. The suspect defended himself, saying that he dried the flag on the balcony because he had just washed it.* Blic *reported that a few weeks later a Serbian flag was 'drying' on the same balcony.*

(dnevno.hr, 23 Jun 2020)

Turkish 'bayrak' in Dubrovnik

*Some **Dubrovnik** citizens were unsettled by the display of a Turkish flag in front of the former Hotel **Libertas**, recently purchased by Turks and renamed the **Rixos Premium Dubrovnik**. The flag was hoisted with three others: the hotel flag and the flags of **Croatia** and **EU**. Some councilors during a* City Council *session claimed that the display of a foreign flag is illegal except on embassies and consular offices, and requested that communal police remove it. Soon it was determined that the law does not prohibit foreign flags if a permit is obtained from the police, so the hotel soon acquired one from the* Police Department of Dubrovnik and Neretva. *The current law regulating foreign flags display is anachronistic, adopted in 1974 in an entirely different socio-political era. Many foreign-owned companies throughout Croatia display the flags of those countries without incident. The local Dubrovački vjesnik published a statement by the HGZD president on the issue.*

(dubrovacki.slobodnadalmacija.hr, 24 Oct 2020)

5←

5←

Vojne medalje i novo odlikovanje

U *Hrvatskoj vojsci* nakon 28 godina ustanovljene su vojne medalje za doprinos postignućima u izvršavanju misija i zadaća u mirnodopskom razdoblju. Vojne medalje dijele se na medalje za vojne zasluge (Domovinske medalje i medalje Hrvatske vojske), medalje za civilno-vojnu suradnju, medalje za sudjelovanje u operacijama potpore miru, operacijama odgovora na krize, humanitarnim operacijama i drugim aktivnostima u inozemstvu, medalje za iznimno osobno postignuće (medalje izvrsnosti u izobrazbi, medalje sportskih postignuća), medalje za vježbe, medalje za pomoć institucijama civilne vlasti i medalje za najboljeg dočasnika i vojnika/mornara godine.

Velered predsjednika Republike Franje Tudmana s lentom i Danicom ustanovljen je 2019. kao peti u važnosnom slijedu iza drugih ranije ustanovljenih veleredova, a prije ostalih redova. Dodjeljuje se hrvatskim državljanima kao civilno odlikovanje za promicanje hrvatskih državnih i nacionalnih interesa u zemlji i inozemstvu, posebice za promicanje državljanskog jedinstva i nacionalnog zajedništva, državotvornosti i duhovnih vrednota hrvatskog naroda. Prvi puta dodijeljen posmrtno kardinalu **Franju Kuhariću** 10.12.2019., svečano uručen kardinalu **Bozaniću** 14.2.2020.

(www.morh.hr, 16.1.2020., vlada.gov.hr,14.2.2020.)

Novi biskupski grbovi

Grb novog varaždinskog biskupa mons. **Bože Radoša**, zaređenog 24. studenog 2019. možemo blazonirati ovako: razdijeljen rogom, gore u crveno i plavo raskoljenom srebrni malteški križ nadvisuje desno srebrnu krunu kralja Tomislava i lijevo srebrni marijanski monogram, dolje u zelenom dvije srebrne valovite grede. Iza štita zlatni je biskupski pastoralni križ nadvišen zelenim šeširom (galero) s po šest zelenih kićanki sa svake strane. Ispod na bijeloj vrpci geslo „Služiti radosno Gospodinu“.

Izborom boja i oblikovanja podsjeća na grb **Varaždinske biskupije**, a ističe biskupu osobno važne simbole. Idejno i likovno rješenje grba izradili su vlč. mr. **Tomislav Hačko**, preč. dr. **Mario Kopjar** i mons. dr. **Ivan Šaško**, zagrebački pomoćni biskup.

(www.biskupija-varazdinska.hr, 24.11.2019.)

Grb mons. **Milana Stipića**, vladike križevačkog, novoimenovanoga biskupa grkokatoličke *Križevačke eparhije* izrađen je za njegovu *hirotoniju* (rukopolaganje) 17. listopada 2020. godine: U plavome iz podnožja izrasta srebrni trostruki križ nadvišena tima zlatnim šesterokrakim zvijezdama (1, 2). Štit je nadvišen mitrom istočnog obreda, a iza njega se ukrštaju odgovarajući zlatni biskupski štap i križ. Oko štita se pruža srebrna vrpca s geslom: „Živjet ću i kazivat ću djela Gospodnja“ (Ps 117/118, 17).

Boje grba i trostruki križ jasna su referenca na sjedište eparhije, **Križevce**. Tri zlatne zvijezde simboliziraju više trojnih elemenata, među ostalima Sveto Trojstvo, Svetu Obitelj, ali i tri etničke tradicije u Eparhiji (hrvatska, rusinska i ukrajinska), te tri države u kojima vladika ima jurisdikciju: **Hrvatska**, **Bosna i Hercegovina** i **Slovenija**. Grb je namjerno oblikovan slično grbu njegova prethodnika, mons. **Nikole Kekića**, koji se u bitnom razlikuje time što su kod njega tri zvijezde u crvenom zaglavlju štita. I ovaj grb je izradio vlč. mr. **Hačko**, vicepostulator za kauze beatifikacije i kanonizacije Zagrebačke nadbiskupije.

(ika.hkm.hr, 7.10.2020.) → 28

Military Medals and a New Order

After 28 years of peace the Croatian Armed Forces established military medals for contributions to accomplishment in executing missions and tasks in peacetime. They are divided into medals for military merit (Homeland medals and medals of Croatian Armed Forces); medals for civil-military cooperation; medals for participation in peace-support operations, crisis-response operations, humanitarian operations and other activities abroad; medals for exceptional personal accomplishment (excellence in education, sports achievement); medals for exercises; medals for assistance to civil government institutions; and medals for the best non-commissioned officer and soldier/sailor of the year.

***Grand Order of President of the Republic Franjo Tuđman with Sash and Morning Star** was established in 2019 as the fifth in precedence, after other previously established grand orders, and before other orders. It is awarded to Croatian citizens as a civilian order for merit in promotion of the Croatian state and national interests in country and abroad, particularly for promotion of state unity and national fraternity, statehood, and spiritual values of the Croatian people. It was first awarded posthumously to Cardinal **Franjo Kuharić** on 10 December 2019, and ceremonially delivered to Cardinal **Bozanić** on 14 February 2020.*

(www.morh.hr, 16 Jan 2020; vlada.gov.hr, 14 Feb 2020)

New Bishop Coats of Arms

*The coat of arms of the new bishop of Varaždin, Msgr. **Božo Radoš**, ordained on 24 November 2019, may be blazoned: per chevron, in the chief per pale gules and azure a Maltese cross argent between abased a King Tomsilav's crown and a Marian cypher both also argent, and in the base vert two wavy barrulets argent. Behind the shield a bishop's pastoral cross or topped with a galero hat vert with six tassels on each side. Beneath on a white ribbon inscribed motto: "Serve the Lord with gladness". The choice of colors and design recalls the **Varaždin diocesan** coat of arms, and it includes symbols of personal importance to the bishop. The design was made by the Reverend **Tomislav Hačko**, the Very Revered Dr. **Mario Kopjar** and Msgr. Dr. **Ivan Šaško**, auxiliary bishop of Zagreb.*

(www.biskupija-varazdinska.hr, 24 November 2019)

*The coat of arms Msgr. **Milan Stipić**, Vladika of Križevci, the newly appointed* episcop *(bishop) of the Greek Catholic* Eparchy of Križevci, *was prepared for his* cheirotonia *(laying on of hands) on 17 October 2020: Azure a triple cross issuant argent ensigned with three mullets of six or (1, 2). The shield is topped with an Eastern-Rite mitre, behind it a matching golden crozier and a cross are set in saltire. A silver ribbon surrounds encompasses it, inscribed with the motto: "I shall live and declare the deeds of the Lord" (Ps 117/118:17).*

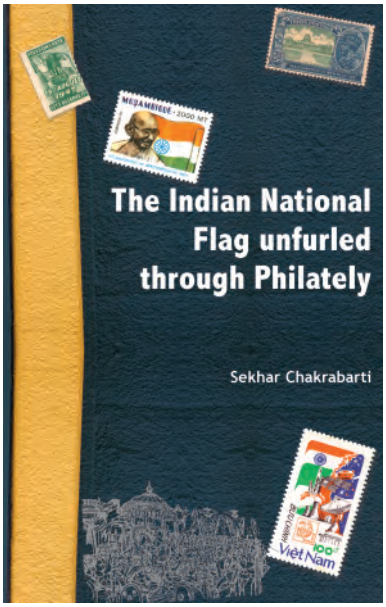
*The tinctures and the triple cross are a clear reference to **Križevci**, the seat of the eparchy (diocese). The three golden stars symbolize several triple elements, among others the Holy Trinity and Holy Family, but also the three ethnic traditions in the eparchy (Croatian, Ruthenian, and Ukrainian) as well as the three states over which Vladika has jurisdiction: **Croatia**, **Bosnia and Herzegovina**, and **Slovenia**. The coat of arms is intentionally designed to recall the arms of the predecessor, Msgr. **Nikola Kekić**, whose coat of arms differs mainly that there the three stars were located in a chief gules. Vladika Stipić's coat of arms was also designed by Reverend **Hačko**, Vice-Postulator for Beatification and Canonization Causes of the Zagreb Archdiocese.*

→ 28

(ika.hkm.hr, 7 October 2020)

Zastave koje se visoko vijore na poštanskim markama

Flags Flying High on Postage Stamps

Naslov *Title*: **The Indian National Flag unfurled through Philately**
(hrv. *Indijska nacionalna zastava razvijena kroz filateliju*)
Autor *Author*: **Sekhar Chakrabarti**
Nakladnik *Publisher*: **Niyogi Books**
Mjesto, godina *Place, year*: **New Delhi, 2012.** ISBN: **978-93-81523-39-1**
Uvez *Binding*: **meki | *paperback*** Stranica *Pages*: **172**
Veličina *Dimensions*: **24×15 cm** (9.5"×6") Cijena *Price*: **495INR** 17USD 11GBP
Narudžbe *Orders at*: https://www.amazon.in/Indian-National-Unfurled-Through-Philately/dp/9381523398

Čitajući o *Međunarodnom festivalu umjetničkih zastavica 2020.* u Hrvatskoj podsjetilo me je da se ponovo vratim knjizi *Indijska nacionalna zastava razvijena kroz filateliju* indijskog veksilologa i filatelista **Sekhara Chakrabartija**.

Kroz ovu knjigu Chakrabarti spaja svoja dva interesa, filateliju i veksilologiju, pružajući nam pregled indijske povijesti, a osobito pokreta za nezavisnost koji je ostvario indijsko oslobođenje od britanske vlasti 15. kolovoza 1947. Svatko koga zanima filatelija, veksilologija i indijska povijest uživat će u ovoj knjizi. Na zanimljiv način, fokusirana na indijsku nacionalnu zastavu, knjiga dodiruje mnoge aspekte indijskog političkog, društvenog, kulturnog, povijesnog i vjerskog života.

Knjiga je, na 172 stranice sjajnoga papira, objavljena u Indiji 2012. s mnoštvom ilustracija u boji. Prikazano je raznoliko bogatstvo filatelističkog materijala od indijskih i stranih poštanskih maraka, blokova, razglednica i dopisnica, omotnica prvoga dana, komercijalnih omotnica, domaćih pisama, poštanskih žigova, omotnica s autogramima značajnih osoba, tzv. pepeljuga-naljepnica, crteža i slika, fotografija, pisama svjetskih lidera, novčanica, sve do drugih sitnica koje prikazuju zastave – od kutija šibica do novinskih karikatura i korica knjiga.

U prvom poglavlju može se tako naučiti da se najstarija referenca na zastavu, *ketu*, u Indiji pojavljuje u svetom hinduističkom spisu *R'g Vedama*, koje sežu oko 5000 pr. n. e. Sljedeće poglavlje dovodi nas daleko kasnije u 15. stoljeće i opisuje europske zastave koje dopiru do Indije pomorskom trgovinom. Portugalske, nizozemske, engleske, francuske i danske zastave koje su tako stigle do Indije prikazane su na zastavama tih zemalja u 20. stoljeću. Nadalje se razmatraju zastave indijskih vladara u 17., 18. i 19. stoljeću, kao što su **Shivaji Bhosle**, **Tipu Sultan** i **Rani Lakshmi Bai**.

Sljedeća poglavlja vode nas kroz razvoj dizajna i izrade zastava u kasnom 19. stoljeću, kako je jačao pokret za nezavisnost, koje su na koncu dovele do indijske trobojnice. Zastava je postala snažan simbol pokreta za nezavisnost. Ta priča počinje 1904. s prvom ženom koja je osmislila nacionalnu indijsku zastavu, sestrom **Niveditom**. Rođena u **Sjevernoj Irskoj** kao **Margaret Elizabeth Nobel**, zainteresirala se za učenje indijskog duhovnog prosvjetitelja, **Swamija Vivekananda**. Preselila se u Indiju i aktivno se uključila i indijsku borbu za slobodu.

Slijedi tzv. zastava *Swadeshi* 1905./06. pa zastava *Swaraj* (zastava samouprave) iz

Learning about the International Flag Art Festival 2020 *in Croatia led me to revisit* The Indian National Flag unfurled through Philately, *by Indian vexillologist and philatelist,* ***Sekhar Chakrabarti***.

Through this book Chakrabarti brings together his two interests, philately and vexillology, to give an overview of India's history – especially the freedom movement that led to India's independence from British rule on 15 August 1947. Anyone interested in philately, vexillology, and Indian history will find this book useful. It is interesting that with the Indian national flag as the centrepiece, many varied aspects of India's political, social, cultural, historical and spiritual aspects have also been touched upon.

The glossy 172-page book, published in India in 2012, is richly illustrated with all-colour pictures. There are images of a variety of philatelic material such as Indian and foreign stamps, miniature sheets, postcards, first day covers, commercially used covers, inland letters, cancellations, covers autographed by celebrities, Cinderella labels, and paintings, photographs, letters from great leaders, currency notes, and also flag-related tidbits – from a matchbox cover to a newspaper cartoon to a booklet cover.

In the opening chapter of the book one learns that the earliest reference to the flag, ketu, *in India, is in the Hindu sacred scripture, the* Rig Veda, *dating back to around 5000 BC. The next chapter brings us a long way forward to the 15th century, and describes the European flags that reached India with maritime trade. Portuguese, Dutch, English, French, and Danish flags that thus came to India are shown in the stamps that these countries issued in the 20th century. We then move ahead to learn about the flags of the Indian rulers of the 17th, 18th, and 19th centuries such as* ***Shivaji Bhosle***, ***Tipu Sultan***, *and* ***Rani Lakshmi Bai***.

The subsequent chapters take us through the developments in flag design and flag making from the late 19th century through the progress of the freedom movement that finally gave rise to the Indian Tricolour. The flag was a powerful symbol of the freedom movement. The saga begins with the first woman to design a national flag for India, Sister ***Nivedita****, in 1904. Born* ***Margaret Elizabeth Nobel*** *in Northern Ireland, she was a devotee of the Indian spiritual luminary* ***Swami Vivekananda****. She moved to India and became actively involved in India's struggle for freedom from the imperial rulers.*

Then came the Indian Swadeshi *flag in 1905-06, followed by the* Swaraj *flag (flag of self-government) in 1921 with the depiction of the* charkha, *spinning wheel, popularized by* ***Mahatma Gandhi*** *as the way to self-reliance of the masses. The* Swaraj *flag was subsequently amended and in 1931 the* Purna Swaraj *flag was born. About the new design of the Indian Tricolour, the author explains, "Saffron over white over green with a* charkha *(spinning wheel) in navy blue at the centre of the white stripe.....The saffron would represent courage and sacrifice, white would stand for peace and truth, and green would symbolize faith and*

1921. s prikazom *charkhe*, kolovrata, kojeg je popularizirao **Mahatma Gandhi** kao simbol samodostatnosti masa. Ta je zastava potom dorađena i 1931. nastala je zastava *Purna Swaraj*. O izgledu nove zastave autor piše: „boja šafrana iznad bijele iznad zelene s mornarsko plavim *charkhom* (kolovratom) u sredini bijele pruge … Šafran predstavlja hrabrost i žrtvu, bijela mir i istinu, zelena vjeru i vrlinu, a kolovrat je simbol nade masa.“ Autor detaljno opisuje kako je zastava slobodne Indije kakvu znamo danas nastala iz te zastave *Purna Swaraj*. Kolovrat je zamijenjen kotačem zakona (*Dharma Chakra*) iz Asoke, koji ima 24 žbice.

Autor navodi niz značajnih događaja nakon stjecanja nezavisnosti, koji se vezuju uz zastavu, kao što su osvajanje **Mount Everesta** i *Indijska antarktička ekspedicija*. Zastava je dospjela i u svemir – ma mjesec u sklopu misije *Apollo 15* američkog svemirskog programa, i kao medaljon kojim je ukrašeno svemirsko odijelo indijskog kozmonauta, tada bojnika **Rakesha Sharama**, u sklopu indijsko-sovjetskog zajedničkog svemirskog leta 1984.

Na koncu opisuje isticanje i uporabu indijske zastave na međunarodnim konferencijama, prilikom državničkih posjeta šefova država i drugih dostojanstvenika, u bilateralnoj suradnji, diplomatskim odnosima, promociji kulturnih veza, međunarodnim sportskim događanjima poput olimpijskih igara te na filatelističkim izložbama. Spominje i raznovrsne pomorske i vojne zastave. Jedno poglavlje i razmatra pravne aspekte, etiketu i protokol uporabe indijske zastave. ■

chivalry while the spinning wheel would be an emblem of hope of the masses.” The author gives a detailed account of how free India’s national flag, as we know it today, came about from the Purna Swaraj *flag. The* charkha *was replaced by Asoka’s* Dharma Chakra *(Wheel of Law) at the centre of the white stripe, the wheel having 24 spokes.*

The author enumerates significant post-independence events that had a flag element to them, such as the conquest of ***Mount Everest*** *and* Indian Antarctic Expedition. *The flag reached outer space too – on the moon as part of the* Apollo 15 *mission of the U.S. Apollo space program; and as a medallion adorning the space suit worn by the Indian cosmonaut, then Squadron Leader* ***Rakesh Sharma****, during the Indo-Soviet joint space flight in 1984.*

Also described is the display and use of the Indian flag in international conferences, state visits of heads of states and other dignitaries, bilateral cooperation between countries, diplomatic relations, promoting cultural ties internationally, international sports events like the Olympic Games, and philatelic exhibitions. The varied flags at sea and military flags are also discussed. A chapter is also devoted to the legal aspects, etiquette, and protocol regarding the use of the Indian flag. ■

Blijesci — Flashes

→ 26

Podjela zastava Europske prijestolnice kulture

Uoči 2020. godine kada grad **Rijeka** nosi titulu *Europske prijestolnice kulture* (EPK), a riječki dnevnik *Novi list* slavi 120 godina postojanja, organiziran je 16. prosinca na Trgu 128. brigade HV-a koncert *Rijeka moj grad*. Tom je prilikom podijeljeno 2000 EPK zastava, s pozivom građanima da ih izvjese na vidljiva mjesta i time ponosno iskažu kako pripadaju jedinstvenoj *Rijeci – Luci različitosti* koja će se tijekom 2020. Europi predstavlja kao otvoren i moderan grad koji njeguje vrijednosti prihvaćanja, solidarnosti i slobode.

(rijeka2020.eu, 12.12.2019.
riportal.net.hr, 3.2.2020.)

→ 32

→ 26

Flags of the European Capital of Culture Distributed

On the eve of 2020, when the city of ***Rijeka*** *would assume the title of* European Capital of Culture *(ECOC), and* Novi list *daily newspapers celebrated its 120th anniversary, a concert titled* Rijeka My City *was organized on December 16 at the 128th HV Brigade Square. On that occasion, 2 000 ECOC flags were distributed, inviting citizens to hang them in visible places and thus proudly show that they belonged to the unique* Rijeka – Port of Diversity, *which in 2020 would present Europe as an open and modern city nurturing values of acceptance, solidarity, and freedom.*

(rijeka2020.eu, 12 Dec 2019; riportal.net.hr, 3 Feb 2020)

→ 32

Marin Buovac

Otočac – od japodskih krajobraza do ličke prijestolnice: povijesno-heraldički osvrt

Grad **Otočac** (lat. *Bivium*) se nalazi u **Gackoj dolini**, smještenoj između **Velebita** i **Male Kapele**, kroz koju protječe rijeka **Gacka**. Administrativno se nalazi u **Ličko-senjskoj županiji**, te se sastoji od 22 naselja: **Brlog**, **Brloška Dubrava**, **Čovići**, **Dabar**, **Doljani**, **Drenov Klanac**, **Glavace**, **Gorići**, **Hrvatsko Polje**, **Kompolje**, **Kuterevo**, **Ličko Lešće**, **Lipovlje**, **Otočac**, **Podum**, **Ponori**, **Prozor**, **Ramljani**, **Sinac**, **Staro Selo**, **Škare** i **Švica**.

Pokrajina **Gacka** smještena je unutar visoko-planinskog okvira, prema arheološkim nalazima, materijalnim ostacima pojedinih kultura, od starijeg kamenog doba, rimskog doba pa sve do danas bilo je oduvijek naseljeno. U prapovijesno vrijeme na ovim prostorima živjelo je ilirsko pleme **Japodi**, čija se kultura počinje razvijati u kasno brončano doba u 11. stoljeću prije Krista. Tijekom razdoblja od 7. do 5. stoljeća prije Krista intenzivno se razvija život na ovim prostorima. Iz tog vremena sačuvana su utvrđenja japodskih naselja **Avendo** (**Crkvina** u Kompolju) i **Arupium** (**Veliki** i **Mali Vital** u Prozoru). Godine 33. prije Krista Japodi gube samostalnost i padaju pod rimsku vlast, što dokazuju dva sačuvana *mitreja* – svetišta boga **Mitre** (kult perzijskog podrijetla iz 2. i 3. stoljeća). Za vrijeme rimske vlasti posebno je razvijen grad Arupium (Prozor), koji se je kao središnje naselje na području današnje Gacke i Like nalazio na važnoj rimskoj cesti koja je vodila prema **Grčkoj**.

Na poznatoj *Bašćanskoj ploči*, važnom kamenom spomeniku pisanom glagoljicom hrvatskim jezikom, nastalom oko 1100. godine, prvi put se spominje ime Otočca, odnosno njegova crkva **sv. Mikule** (Nikole) koja se prema darovnici hrvatskog kralja **Zvonimira**, bila u redovničkoj zajednici sa crkvom **sv. Lucije** u **Baški** na **Krku**. U 13. stoljeću župa Gacka se nalazi u vlasništvu krčkih knezova **Frankopana**, te se u povelji kralja **Karla Roberta** iz 1300. godine Otočac prvi put spominje kao grad.

Naime, to je prva sačuvana darovnica o Otočcu, kojom napuljski kralj **Karlo II.** daruje zemlju i grad Otočac **Dujmu II.**, knezu **Krčkom**. Knezovi Krčki, kasnije nazvani Frankopanima, dali su utvrditi grad, gradili su crkve i poticali kulturu i pismenost. Kroz dugi posjed od gotovo tri stoljeća Krčki su boravili u Otočcu: Dujam II., **Fridrik III.**, **Žigmund** (Sigismund) i **Martin Frankopan**. Za vrijeme Žigmunda Otočac je doživio procvat, kada je u njemu osnovana biskupija sv. Nikole, koja je djelovala od 1461. do 1535. godine, utemeljena dozvolom pape **Pija II.**, a 5. ožujka 1460. godine papa je kolegijalnu crkvu sv. Nikole podigao u rang katedrale dok Otočac dobiva naslov *civitas* (grad).

Vojna krajiška uprava sagradila je 1619. iznad Otočca na istoimenom brežuljku utvrdu **Fortica** i time konačno osujetila **Osmanlijama** zauzimanje Otočca i spriječila njihove prodore prema **Primorju** i **Senju**. Danas su tamo ostaci te utvrde na kojemu se obavljaju arheološka istraživanja. Otočac je sudjelovao u protuosmanlijskim bitkama sve do 1701. godine, kada su Gacka i Otočac predani na upravljanje Krajiškoj upravi, da bi 1746. godine od stare otočke kapetanije bila stvorena nova pukovnija, a Otočac postao sjedištem pukovnije.

Otočac svoj naziv i opstanak duguje riječnom otoku. Sve do 18. stoljeća Otočac je bio sagrađen na prirodnom otoku usred rijeke Gacke, a oko njega dalje prostirala se prostrana močvara. Prići mu se moglo samo čamcem preko vode. To ga je činilo neosvojivim i u svojoj dugoj povijesti Otočac nikada nije bio zauzet. Taj prirodni otok bio je opasan jakim zidom, a osnova je imala oblik nepravilnog sedmerokuta, sa šest kula na vanjskom zidu i visokom četverokutnom kulom unutar zidina. Time je stvorena jezgra urbaniteta Otočca koja je sve do 18. stoljeća ostala bez značajnih promjena.

Popuštanjem osmanskog pritiska dolazi do krupnih promjena u životu Otočca i Gacke, razvija se trgovina, obrtništvo i sve ono što nosi civilni život. Svojom ispravom od 13. rujna 1746. godine kraljica **Marija**

Otočac – From Iapydic Landscapes to the Lika Capital: A Historical and Heraldic Review

*The city of **Otočac** (pronounced* [ɔtɔ̀tʃats]*, Latin* Bivium*) is situated in the **Gacka** (read* Gatska*) **Valley**, between the ranges of **Velebit** and **Mala Kapela**, with the river of the same name flowing through it. It is today a city in the **Lika and Senj County**, encompassing 22 settlements: **Brlog**, **Brloška Dubrava**, **Čovići**, **Dabar**, **Doljani**, **Drenov Klanac**, **Glavace**, **Gorići**, **Hrvatsko Polje**, **Kompolje**, **Kuterevo**, **Ličko Lešće**, **Lipovlje**, **Otočac**, **Podum**, **Ponori**, **Prozor**, **Ramljani**, **Sinac**, **Staro Selo**, **Škare**, and **Švica**.*

*The **Gacka** region, surrounded by high mountains, provides archaeological evidence and material remnants of numerous cultures, from the Early Stone Age, through the Roman period until the present time, always remaining well settled. In the prehistoric period the region was inhabited by the Illyrian tribe **Iapydes** (also Iapodes, Japodes). Their culture emerged in the Late Bronze Age in the 11th century BCE. Their culture reached its peak from the 7th to the 5th century BCE – fortifications of the Iapydic settlements of **Avendo** (today **Crkvina** in Kompolje) and **Arupium** (today **Veliki** and **Mali Vital** in Prozor) remain preserved. In 33 BCE the Iapydes lost their independence, conquered by Romans, as evidenced by two preserved* mithraea *– Mithraic temples (cult of **Mithras**, of Persian origin in the 2nd and 3rd century). The city of Arupinum (now Prozor) developed particularly in the Roman period as a central settlement of modern Gacka and Lika, situated on an important Roman road leading towards **Greece**.*

The name Otočac was first recorded on the famous Baška Tablet*, an important monument inscribed in Glagolytic script in Croatian from ca. 1100. It mentions the church of **St. Mikula** (Nicholas) which was, according to the King Zvonimir donation, reported by the Tablet, in monastic communion with the church of **St. Lucia** in **Baška** on the island of **Krk**. The Gacka parish was owned by the **Frankopan** dukes of Krk in the 13th century. Otočac was first mentioned as a city in a 1300 King **Charles Robert** charter.*

*In that document the Neopolitanian king **Charles II** granted the land and city of Otočac to **Dujam** (*Dominus*) **II**, duke of Krk. The dukes of Krk, afterwards named Frankopans, fortified the city, built churches, and encouraged culture and literacy. In their nearly three centuries of Otočac ownership, Dujam II, **Fridrik III**, **Žigmund** (*Sigismund*), and **Martin Frankopan** lived there. Otočac flourished in Žigmund's time, when the Diocese of St. Nicolas was established, serving from 1461 until 1535, established in by a Pope **Pius II** decree. On 5 March 1460 Pope elevated the college church of St. Nicolas to the rank of cathedral, while Otočac gained the title of a* civitas *(city).*

*The **Military Border Administration** erected a fortress called **Fortica**, on Fortica Hill above Otočac, which prevented the **Ottomans** from taking Otočac and stopped their raids towards the **Littoral** and **Senj**. Archeological research is taking place on the remains of the fort there today. Otočac played a crucial role in the anti-Ottoman struggle until 1701, when Gacka and Otočac came under the Border administration. In 1746 the old captaincy of Otočac became the seat of a new regiment.*

Otočac owes its name and survival to an island (Croatian otok = *island). Until the 18th century Otočac was located on a natural island in the middle of the Gacka River. All around it were ranges of wide marshes. It was impossible to reach the city except by a boat, which made it unconquerable and in its long history the city was never taken. The natural island was encircled by strong walls, its base being an irregular heptagon with six towers along the outer wall and with a high rectangular tower within. That formed the core of the city of Otočac that remained unchanged until the 18th century.*

Huge changes in life of Otočac and Gacka happened with the release of the Ottoman pressure. Trade, crafts, and civilian life developed swiftly. On

Terezija dopustila je održavanje tjednog sajma u Otočcu svake srijede, čija se tradicija održala sve do danas, a 1765. godine učinila je Otočac trgovištem dozvolivši da se uredi vojni magistrat. Nadalje, hrvatski general **Nikola Maštrović** 1844. godine u gradu je osnovao kazalište.

Dobrovoljno vatrogasno društvo Otočac osniva se 1868. godine kao treće takvo društvo u Hrvatskoj, a 1873. godine utemeljuje se i **Narodna čitaonica** Otočac, koja djeluje sve do danas, uz potporu velikog hrvatskog mecene, bosansko-srijemskog biskupa **Josipa Juraja Strossmayera**. Prva filmska predstava prikazuje se 1902. godine, a od 1907. godine djeluje i **sportsko društvo *Sokol***. Zdravstvo u Otočcu ima dugu tradiciju, još iz doba Vojne krajine. Godine 1836. sagrađena je masivna bolnica ispod brda Fortice. Između dva svjetska rata u Otočcu je vrlo razvijen obrt što gradu daje obilježje jakog trgovačkog i kulturnog središta u Lici. Poslije II. svjetskog rata Otočac se razvija u gospodarskom smislu. Osnivaju se poduzeća drvne, kemijske, kožarske, metalne, građevinske, autoprijevozničke i druge djelatnosti.

U jesen 1990. godine područje Otočca, kao i ostalih općina na području Like zahvaćeno je pobunom srpskog stanovništva, koja na Uskrs 1991. prerasta u oružane sukobe na **Plitvicama** i prvih žrtava u Hrvatskoj. Oko **Gospića**, Otočca i **Ličkog Osika** bili su razmješteni srpski tenkovi i topništvo koji su uskoro počeli s napadima. Kao uvodni događaj za napade na grad je bio napad na ophodnju pet hrvatskih policajaca 24. kolovoza 1991. kod **Žute Lokve**, kada su ubijena njih četvorica. Posebno žestoki napadi na Otočac srpskih postrojbi i JNA bili su 25. i 26. kolovoza 1991. godine kada je na Otočac, u dva dana palo oko 1000 projektila ispaljenih iz minobacača u Podumu. Vojni zrakoplovi JNA iz **Udbine** i **Bihaća** više su puta raketirali područje grada, koji je bio u poluokruženju. Oslobodilačkom operacijom *Medvjed* 26. rujna 1991. hrvatske snage deblokirale su Otočac i prometnicu prema Žutoj Lokvi. Dogovor o primirju stupio je na snagu 3. siječnja 1992. godine, ali je okolica Otočca konačno oslobođena tek u kolovozu 1995. godine.

Grad Otočac ima zastavu omjera širine i dužine 1:2 crvene boje. U sredini zastave smješten je obostrano zlatno obrubljeni grb Grada. Visina grba čini polovicu širine zastave. Grb grada Otočca predstavlja srebrni trokutasti-srcoliki štit, u kojem stoji zlatnom krunom okrunjen uspravljeni crveni lav, nadvišen sa tri crvena polumjeseca vrhovima prema gore. Svečana zastava je tamno crveni gonfalon s tri repa trokutastih krajeva s kićankama.

Gradski grb koristi elemente obiteljskog grba knezova Frankopana iz 1430. godine: u srebrnom štitu stoje dva jedan prema drugom okrenuta uspravljena zlatno okrunjena crvena lava, između prednjih i zadnjih šapa drže zlatni kruh. Frankopani su možda znatno poznatiji po svojem starijem grbu iz 1330. vodoravno razdijeljen u crveno i zlatno polje, u crvenom polju zlatna šestokraka zvijezda. Polumjeseci u gradskom grbu su iz grba drugih vlasnika Gacke – obitelji **Vilić** (u zlatnom preko crnog raskriljenog orla u srebrnoj gredi tri crvena polumjeseca, u *Grbovniku Korjenić-Neorića*, 1595.) Dvije zlatno-žute grančice kojima je ukrašen gonfalon predstavljaju dvije najzastupljenije vrste drveća koje nalaze u Gackoj – hrast i jela.

Ovi simboli usvojeni su *Odlukom o grbu i zastavi Grada Otočca,* od 23. listopada 1995, objavljenom u *Službenom vjesniku Grada Otočca* (SVGO), br. 4/1995. i odobreni *Rješenjem Ministarstva uprave* 3. siječnja 1996. prema likovnom rješenju riječkog heraldičkog studija **Heraldic Art**, nakon što središnje državne vlasti nisu odobrile ranije usvojeno rješenje inž. **Tomice Marića**, usvojeno odlukom od 17. lipnja 1994., koje je već sadržavalo uspravljenog frankopanskog lava, uz šahirano polje, simbolični prikaz otočačke tvrđave i valovitu gredu kao simbol rijeke Gacke. Tako tada usvojena bijelo-crvena dvobojna zastava s tim grbom nije nikada zavijorila. Nakon nekoliko manjih izmjena (SVGO 1/1996, 4/1998 i 1/2001.) objavljen je pročišćeni tekst *Odluke o grbu i zastavi* (SVGO 5/2001.) koji je i danas na snazi.

Inače, grad Otočac slavi 20. siječnja blagdan **svetih Fabijana i Sebastijana**, koje su župljani uzeli za zaštitnike Gacke doline i grada Otočca 1646. godine.

*13 September 1746 Queen **Maria Therese** granted a charter to Otočac for a weekly market on Wednesdays. The market tradition was kept until today. She also proclaimed Otočac a marketplace, allowing a military magistrate to be formed. Croatian General **Nikola Maštrović** established a theater in 1844.*

*In 1868 the **Volunteer Firemen Society** of Otočac was established, the third in Croatia, and in 1873 **Public reading room**, still existing today, was established with support of the great Croatian benefactor, **Josip Juraj Strossmayer**, Bishop of Bosnia and Srijem. The first movie show was held in 1902, and the* **Sokol** ***Sports Society*** *was established in 1907. Health services in Otočac have even longer tradition, dating from the period of the Military Border. In 1836 a massive hospital was erected below Fortica Hill. Crafts developed intensively between the two world wars, providing Lika with a strong merchant character and cultural center. After World War II Otočac developed economically. Various wood, chemical, leather, metal, construction, transport, and other companies were established.*

*In autumn 1990 the Otočac region, like the others in Lika were affected by the uprising of Serb population. On Easter 1991 it evolved into serious armed conflicts at **Plitvice** leading to the first casualties in Croatia. Serb tanks and artillery were located around **Gospić**, Otočac, and **Lički Osik**, soon afterwards they began daily bombardment of the cities. The first attack on the cities was against a five-man Croatian police team on 24 August 1991 near **Žuta Lokva**; four were killed. Particularly fierce attacks by Serb units and Yugoslav People's Army (YPA) took place on 25 and 26 August 1991. YPA military airplanes from **Udbina** and **Bihać** also launched several rockets at Otočac. The city was partially surrounded. Therefore the Croatian forces organized operation* Medvjed *(Bear) on 26 September 1991 and successfully freed Otočac and the road leading toward Žuta Lokva. While a ceasefire agreement began on 3 January 1992, the surroundings were only finally liberated in August 1995.*

The City of Otočac has a red flag in proportions of 1:2. The coat of arms outlined with golden ribbon is set in the center of the flag on both sides. The height of the coat of arms is a half of the flag's width.

The coat of arms of Otočac is in a heater-shaped shield: argent a lion rampant Gules crowned Or and in the chief three crescents of the second.

*The ceremonial flag is a dark red gonfalon with three triangular tails ending with tassels. The city arms use the charges from the 1430 family arms of Frankopan dukes: Argent two lions rampant Gules crowned or holding together loafs of bread. The Frankopans are possibly better known for their older 1330 coat of arms: per fess Gules and Or, in the first a mullet of six of the second. The crescents in the city arms refer to the other owners of Gacka – the **Vilić** family (Or an eagle displayed Sable surmounted by three crescents Gules on a bar Argent, shown in the 1595* Korjenić–Neorić Armorial*). The two branches ornamenting the gonfalon are of the two most representative trees found in Gacka region – oak and fir.*

These symbols were adopted by a Decision on the Coat of Arms and the Flag of the City of Otočac*, adopted on 23 October 1995, published in the city official gazette SVGO 4/1995 and approved by the* Ministry of Administration Act *of 3 January 1996 following a design by the heraldic design studio **Heraldic Art** from **Rijeka**, after the central administration rejected the previous design by **Tomica Marić**. It had been adopted on 17 June 1994 and included the Frankopan lion, as well as a chequy field, a stylized depiction of the Otočac fort, and a wavy bar symbolizing the Gacka River. Thus the flag adopted of white over red with that coat of arms in the center was never actually hoisted. In any case, after several minor amendments (SVGO 1/1996, 4/1998, and 1/2001) the consolidated text of the Decision on the Coat of Arms and the Flag (SVGO 5/2001) was published and remains in effect.*

*Finally, it may be mentioned that the city of Otočac celebrates the feast of **SS Fabian and Sebastian** on 20 January. The parishioners chose these patrons for the Gacka Valley and the City of Otočac in 1646.*

Literatura | Literature:
Buzov, Marija - Rimsko osvajanje Like, u: Identitet Like: Korijeni i razvitak, Ž. Holjevac (ur.), Zagreb-Gospić, 2009, str. 141-167.
Holjevac, Željko - Gackom kroz povijest, Otočac, 2009.
Horvat, Zorislav - O utvrdama starog Otočca, Otočac, 1997, str. 7-25.
Patsch, Karl - Lika u rimsko doba, Gospić, 1990.
Pavičić, Stjepan - Seobe i naselja u Lici, Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, br. 41, Antropogeografska istraživanja III, B. Gušić (ur.), 1962, Zagreb.
Prša, Jadranka & Bogdanić, Snježana - Otočac na starim razglednicama, Otočac, 2017.
Runje, Petar - Otočac, srednjovjekovna biskupija i kulturni centar, Senjski zbornik 33, 2006, str. 51-62.

Marko Vitez

Heraldika na hrvatskim prigodnim poštanskim žigovima od 2015. do 2019. godine

U osamnaestom broju časopisa *Grb i zastava* iz studenoga 2015. godine pisalo se o heraldičkim znamenjima koji se pojavljuju na prigodnim poštanskim žigovima **Hrvatske pošte** izdanih u razdoblju od 2010. do 2014. godine.[1] Kako je pet godina prošlo od zadnjeg članka, ovoga će se puta analizirati prigodni poštanski žigovi nastali u narednom petogodišnjem razdoblju.[2] Ukupno je izdan 681 prigodni žig (uključujući i žigove prvog dana) od čega ih 86 sadrži cijele grbove ili neke njihove pojedine elemente. Žigovi tematski sadržavaju: heraldičke simbole jedinica lokalne samouprave, civilnih udruga i saveza, međunarodnih organizacija, vojnih postrojbi, crkvenih teritorijalnih jedinica pa čak i osobne, odnosno, obiteljske grbove.

Kod žigova s municipalnim simbolima najviše se ističu žigovi izdani povodom dana grada ili dana župe u **Lepoglavi**, njih čak četiri. Povodom bratimljenja grada Lepoglave i slovenske općine **Železniki** 2016. godine izdan je žig s grbovima obje teritorijalne jedinice. Iste su godine izrađeni poštanski žigovi s grbovima gradova: **Ivanca** (povodom 620. obljetnice prvog spomena naselja), **Koprivnice** (povodom filatelističke izložbe *Koprivnica-Fila 2016*), **Šibenika** (povodom 950 godina od utemeljenja grada) i **Varaždina** (povodom Dana grada). Zanimljivo da je u **Bednji** povodom Dana općine 2015. i 2016. godine na prigodni žig postavljen identičan motiv, logotip koji općina koristi umjesto grba jer do sada nije provela postupak usvajanja vlastitih simbola.

Osim žigova s municipalnim grbovima ističu se žigovi sa znakovljem civilnih udruga, saveza i međunarodnih udruga. Najviše se pojavljuju žigovi sportskih udruga, saveza i organizacija. Tako je u promatranom razdoblju zabilježeno četrnaest žigova sa znakom **Hrvatskog olimpijskog odbora** (najčešće povodom obilježavanja Olimpijskog dana i osvajanja medalja na Olimpijskim igrama u **Rio de Janeiru** 2016. godine), dva sa znakom **Saveza izviđača Hrvatske** i **Nogometnog kluba Vrbovec**, dok se s jednim ističu: **Planinarska društva Vrbovec**, **Goranin** (Zagreb) i **Belecgrad** (Belec), **Nogometni klubovi Gaj** (Vrbovec) i **Našk** (Našice), **Biciklističko društvo Sloga** (Varaždin), **Vinkovački plivački klub** (koji u svom znaku ima i grb grada), **Hrvatski paraolimpijski odbor**, **Hrvatski bodybuilding savez** i **Zagrebački nogometni savez**. Ostale organizacije koje imaju svoja znamenja na poštanskim žigovima su: **Filatelistički klub Zagreb**, **Hrvatski crveni križ**, **Hrvatsko meteorološko društvo**, **Međunarodna telekomunikacijska unija**, **Rotary**

Heraldry in Croatian Commemorative Postmarks from 2015 to 2019

In GiZ *no. 18 (November 2015) we covered heraldic emblems appearing in postmarks of the* ***Croatian Post*** *issued from 2010 to 2014.*[1] *Five years have passed, and here we consider postmarks appearing in the succeeding five years.*[2] *A total of 681 commemorative postmarks (including first-day-of-issue postmarks) was used in the period, of which 86 included complete coats of arms or some of their elements. These cancellation marks included heraldic symbols of local self-government units, civil associations and unions, international organizations, military units, ecclesiastic territorial units, and even personal or family arms.*

Among postmarks which included municipal symbols, four were used on occasions commemorating the city day or parish day in ***Lepoglava****. When Lepoglava twinned with the Slovenian community of* ***Železniki*** *in 2016, a postmark depicted the coats of arms of the two municipalities. In the same year postmarks with city arms were issued for* ***Ivanec*** *(on the 620th anniversary of its first mention),* ***Koprivnica*** *(for the* Koprivnica-Fila 2016 *Stamp Exhibition),* ***Šibenik*** *(on the 950th anniversary of the city's establishment), and* ***Varaždin*** *(on its City Day). Notably, in 2015 and 2016 on the occasion of Municipal Day in* ***Bednja****, the same design was used on postmarks – a logo used by the municipality instead of the arms, which has not been yet adopted.*

Beside the municipal arms, other postmarks included emblems of civil associations, unions, and international associations. Among those the most frequent were the emblems of sporting associations and organizations. During the five-year period, 14 postmarks included the emblem of the ***Croatian Olympic Committee*** *(mostly on Olympic Day and when Croatian athletes won medals in* ***Rio de Janeiro*** *2016), two postmarks each had the emblems of the* ***Croatian Scout Association*** *and* ***Vrbovec Football Club****, and one postmark each had the emblems of the* ***Mountaineering Societies of Vrbovec****,* ***Goranin*** *(Zagreb), and* ***Belecgrad*** *(Belec),* ***Football Clubs of Gaj*** *(Vrbovec) and* ***Našk*** *(Našice),* ***Bicycling Society Sloga*** *(Varaždin),* ***Swimming Club Vrbovec*** *(including the city arms in its emblem),* ***Croatian Paralympic Council****,* ***Croatian Body-Building Association****, and* ***Zagreb Football Federation****. Other organizations whose emblems appeared in postmarks include the* ***Philately Club Zagreb****,* ***Croatian Red Cross****,* ***Croatian***

1 Marko Vitez, „Heraldika na hrvatskim prigodnim poštanskim žigovima od 2010. do 2014.“, *Grb i zastava* 18 (2015): 13-14.
2 Hrvatska pošta, https://www.posta.hr/pregled-zigova/207 (posjet 14.3.2020).

International, **Sjevernoatlantski savez** (NATO) i **Ujedinjeni narodi**. Vrijedno je spomenuti kako je **Hrvatsko filatelističko društvo Zrinski** (Čakovec) povodom dvadesete obljetnice izdalo žig s grbom obitelji Zrinski dok je **Filatelističko društvo Zaboky** (Zabok) 2019. godine povodom filatelističke izložbe izdalo žig s grbom grada.

U promatranom razdoblju velika se pažnja pridonijela i vojnim postrojbama. Tako su znamenja gardijskih brigada *Tigrova*, *Gromova*, *Kuna*, *Paukova* i *Puma*, *113. brigade ZNG Šibenik*, *51. samostalne bojne ZNG Vrbovec*, *Obalno-topničke bitnice Kašjuni*, *Prvog hrvatskog gardijskog zdruga*, *ATJ Lučko* i specijalnih jedinica policije dobila svoje žigove povodom proslave njihova osnutka. I na kraju, treba spomenuti kako je napravljeno i nekoliko žigova s osobnim (obiteljskim) grbovima, kao i dva žiga vjerske tematike. U **Križevcima** su povodom 200. obljetnice rođenja grkokatoličkog biskupa **Đure Smičiklasa** 2015. godine izdali žig s osobnim grbom, dok je na isti način učinjeno i u **Dubrovniku** 2018. godine povodom 450. godine rođenja **Marina Getaldića**. Iste se godine u **Vrbniku** mogao nabaviti otisak žiga s obiteljskim grbom knezova **Krčkih** izdanog povodom 900 godina spomena obitelji. Iz crkvene domene u **Zagrebu** se 2016. godine izdaje žig s grbom dominikanskog reda povodom 800. obljetnice osnutka reda dok je iduće godine u **Varaždinu** tamošnja biskupija proslavila dvadesetu obljetnicu izdavanjem žiga s grbom biskupije.

Meteorological Society, ***International Telecommunications Union***, ***Rotary International***, ***North-Atlantic Treaty Organization***, *and* ***United Nations***. *Also, the* ***Croatian Philately Society Zrinski*** *(Čakovec) issued a postmark on the occasion of its 20th anniversary with the coat of arms of Zrinski family, while in 2019 the* ***Philately Society Zaboky*** *(Zabok) issued a postmark with the city arms on the occasion of a philatelic exhibition.*

A number of military units were honored in this period. The emblem of the Tigers, Thunders, Martens, Spiders, *and* Pumas Guard Brigades *appeared, as well as the emblems of the* 133th Brigade Šibenik, 51st Battalion Vrbovec, Coastal Battery Kašjuni, 1st Croatian Guard Corps, Anti-Terrorist Unit Lučko, *and police special units celebrating their establishment anniversaries.*

Finally, postmarks included several personal or family arms and two ecclesiastic arms. In ***Križevci*** *a 2015 postmark celebrating the bicentenary of birth of Greek Catholic Bishop* ***Đuro Smičiklas*** *depicted his personal arms, just as a 2018 postmark in* ***Dubrovnik*** *honored the 450th anniversary of birth of* ***Marin Getaldić****. That same year in* ***Vrbnik****, one could get mail marked with family arms of* ***Counts of Krk*** *on the occasion of the 900th anniversary of the first mention of the family. In the ecclesiastic domain, a 2016* ***Zagreb*** *postmark showed the emblem of the* Dominicans *on octocentenary of the order, while in* ***Varaždin****, the diocese celebrated its 20th anniversary with a postmark showing its diocesan arms.*

Blijesci

→ 26

Zastave na dizalici

Nakon snažnog potresa koji je pogodio **Zagreb** 22. ožujka 2020. u kojem se odlomio južni toranj zagrebačke katedrale te po provedenom izvidu posljedica u ostatku zdanja, stručnjaci su odlučili da je zbog mogućnosti pada potrebno ukloniti i oštećeni sjeverni toranj te je angažirana je inženjerije **Hrvatske vojske**.

Na fotografiji vidimo zastave na kuki dizalice u pripremi za skidanje kontroliranom eksplozijom vrha u potresu oštećenog sjevernog tornja zagrebačke katedrale, 17. travnja 2020. te sami trenutak eksplozije.

(foto HINA/Damir Senčar)

→ 33

Flashes

→ 26

Flags on Crane

A strong earthquake hit ***Zagreb*** *on 22 March 2020 and crumbled the southern towers of Zagreb Cathedral. After inspecting the damage to the rest of the building, experts decided to tear down the damaged northern tower as well, as it was in danger of falling. The military engineer corps of* ***Croatian Army*** *was engaged to perform the demolition.*

The photo shows flags on the hook of a crane preparing to demolish the Cathedral's northern tower by controlled explosion on 17 April 2020 and the very moment of the explosion.

(photos HINA/Damir Senčar)

→ 33

Željko Heimer

Zastava hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije

Hrvatska je 1. siječnja 2020. prvi put preuzela predsjedanje *Vijećem Europske unije*. Za tu su priliku ispred zgrade *Nacionalne i sveučilišne knjižnice* (NSK) u **Zagrebu**, središnjeg mjesta održavanja Predsjedanja u Hrvatskoj, istaknute zastave država članica Europske unije (EU), zastava EU-a, zastava Grada Zagreba, ali i zastava hrvatskog predsjedanja.

Naime, s namjerom jačanja vidljivosti važne političke uloge koju je Hrvatska preuzela u prvoj polovici 2020., *Ministarstvo vanjskih i europskih poslova* (MVEP), kao koordinator Predsjedanja, dalo je izraditi unutarnje i vanjske zastave Predsjedanja.

Zastave hrvatskog predsjedanja sastoje se od jasnog i čitljivog logotipa *EU2020HR* i njegova tri elementa: kratice za Europsku Uniju *EU*, godinu predsjedanja *2020* te službene EU kratice za Hrvatsku *HR* koja predsjeda Vijećem.

Sekundarni elementi vizualnog identiteta Predsjedanja izrađeni u crvenoj i plavoj boji određeni su motivom šahovnice, odnosno, kvadrata kao široko prihvaćenog i prepoznatljivog označitelja hrvatskog nacionalnog identiteta.

Autori vizualnog identiteta hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije su **Iva Primorac**, studentica 2. godine *Studija dizajna* pri *Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu*, njezin mentor **Stipe Brčić** te komentorica **Marija Juza**.

Zastave je izradio *URIHO* – ustanova za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom.

U suradnji s gradom Zagrebom, vanjske zastave Predsjedanja, postavljene su, duž prometnica koje povezuju zračnu luku i NSK. Unutarnje zastave krasile su unutrašnjost NSK te ostale prostore u kojima su se odvijala događanja u sklopu Predsjedanja.

Završetkom Predsjedanja, MVEP je dva primjerka unutarnjih i dva primjerka vanjskih zastava Predsjedanja poklonilo Hrvatskom grboslovnom i zastavoslovnom društvu.

Na kraju, podsjetimo da je izlaskom *Ujedinjenog Kraljevstva* iz EU-a, iz postava zastava ispred NSK 1. veljače 2020. svečano spuštena zastava *Union Jack*.

Flag of the Croatian Presidency of the Council of the European Union

On 1st January 2020, ***Croatia*** *took over the Presidency of the* Council of the European Union *for the first time. On that occasion in front of the building of the* National and University Library *(NSK) in Zagreb, the central venue of the Presidency in Croatia, the flags of the European Union (EU) member states, the flag of the EU, the flag of the City of Zagreb but also the flag of the Croatian Presidency were displayed.*

Namely, intending to strengthen the visibility of the important political role that Croatia would have in the first half of 2020, the Ministry of Foreign and European Affairs *(MVEP), as the coordinator of the Presidency, had had the internal and external flags of the Presidency made.*

The flag of the Croatian Presidency consists of a clear and legible logo and its three elements: the abbreviation of the European Union EU, *the year to the presidency* 2020 *and the official EU abbreviation of Croatia* HR *presiding over the Council – EU2020HR.*

Secondary elements of the visual identity of the Croatian Presidency made in red and blue, reflect the chessboard motive, i.e. squares, as widely accepted and clearly recognizable signifiers of the Croatian national identity.

The authors of the visual identity are ***Iva Primorac****, a second year student at* Study of Design, Faculty of Architecture, University of Zagreb, *her mentor* ***Stipe Brčić*** *and co-mentor* ***Marija Juza****.*

The flags were made by URIHO *– Institution for professional rehabilitation and employment of persons with disabilities.*

In co-operation with the City of Zagreb, external flags of the Croatian Presidency were set up along the roads connecting the airport and the NSK. Internal flags adorned the interior of the NSK and other spaces hosting events in the framework of the Presidency.

At the end of the Croatian Presidency of the Council of the European Union, the MVEP presented to the HGZD two internal and two external flags of the Presidency.

Finally, let us remind that due to with United Kingdom*'s withdrawal from the EU, the* Union Jack *was lowered from the flag display in front of the NSK on 1 February 2020.*

Photos: www.facebook.com/EU2020HR

Blijesci

→ 32

Čestitke

Čestitamo **Marinu Sabloviću**, članu našeg Društva, koji vrijedno radi u **Bjelovaru** na organiziranju *Stalnog muzejskog postava Domovinskog rata* i očuvanju hrvatskih i bjelovarskih tradicija. Predsjednica Republike uručila mu je 4. veljače 2020. odlikovanje **Reda hrvatskog pletera** „za osobite zasluge u očuvanju hrvatske vojne tradicije te promicanju vrijednosti i digniteta Domovinskog rata“.

Flashes

→ 32

Congratulations

We congratulate ***Marin Sabolović****, our Society member, who is working diligently in* ***Bjelovar*** *on organizing the* Permanent Museum Exhibition of the Homeland War *and on the preservation of Croatian and Bjelovar traditions. On 4 February the President of Republic presented him with the* ***Order of Croatian Wattle*** *"for particular merit in the preservation of Croatian military traditions and promotion of values and dignity of the Homeland War".*

Kronika HGZD

HGZD Chronicles

veljača-travanj 2020. – članovi HGZD-a sudjelovali su na snimanju dokumentarnog filma *Zastava* redatelja **Filipa Filkovića Philtza**, u produkciji *Kreativnog sindikata* i *More-Magnets*, v. str. 18-19.

5. lipnja 2020. – Dan hrvatske zastave, v. str. 1 i 24.

13. lipnja 2020. – predsjednik HGZD-a i FIAV-a **Heimer** sudjelovao je na godišnjoj konferenciji *Sjevernoameričkog veksilološkog društva* (NAVA), održane zbog epidemije putem video veze, domaćin *Kongresna knjižnica SAD-a*, **Washington, D. C.** https://nava.org/nava-54-2020/ ①

23. lipnja 2020. – 17. predavanje predsjednika **Heimera** o zastavama u ciklusima *Koordinacije hrvatskih društava prijateljstva*, pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske, u *Češkom narodnom domu* u **Zagrebu**, u suradnji s *Češko-hrvatskim društvom* i *Češkom besedom Zagreb* u povodu obilježavanja 100. godišnjice češke zastave http://www.hcdzg.hr/default.asp?page=zan124.htm ②

25. lipnja 2020. – predstavljanje knjige **A. M. Ambrušec** *Heraldička baština križevačko-kalničkog prostora*, Gradska knjižnica *Franjo Marković* **Križevci**. Uvodna riječ **Mladen Kešer**, načelnik **Općine Kalnik**. Predstavljači: prof. dr. sc. **Mirjana Matijević Sokol**, izv. prof. dr. sc. **Tomislav Galović**, prof. dr. sc. **Hrvoje Petrić** i pk dr. sc. **Željko Heimer**. ③

→ 36

February–April 2020 – *HGZD members participated in the filming of the documentary movie* Zastava *[Flag]; directed by* ***Filip Filković Philatz****, a production of* Kreativni sindikat *and* More-Magnets*, see pp. 18-19.*

5 June 2020 – *Croatian Flag Day, see pp. 1 and 24.*

13 June 2020 – HGZD and FIAV president ***Heimer*** *addressed the annual meeting of the* North American Vexillological Association *(NAVA), held via video link due to the pandemic, hosted by the* US Library of Congress*,* ***Washington, D. C.*** *https://nava.org/nava-54-2020/* ①

23 June 2020 – *17th lecture by* ***Heimer*** *on flags in the* Coordination of Croatian Friendship Societies *cycles, under the auspices of the President of the Republic of Croatia, in the* Czech National House *in* ***Zagreb****, in cooperation with the* Czech-Croatian Society *and the* Češka beseda Zagreb*, on the occasion of the centennial of the Czech flag http://www.hcdzg.hr/default.asp?page=zan124.htm* ②

25 June 2020 – *book promotion by* ***A. M. Ambrušec*** Heraldic Heritage of the Križevci and Kalnik Region, Franjo Marković *City Library in* ***Križevci****. Introduction by* ***Mladen Kešer****, mayor of the* ***Community of Kalnik****. Presenters: Prof.* ***Mirjana Matijević Sokol****, Assoc. Prof.* ***Tomislav Galović****, Prof.* ***Hrvoje Petrić****, and LTC Dr.* ***Željko Heimer****.* ③

→ 36

Kongresi

Congresses

~~14.-18.10.2020.~~ | ~~*14-17 Oct 2020*~~ **34 ICGHS** Madrid, Španjolska | *Spain*

Novi termin: 21.-24.4.2021. ***New dates: 21-24 Apr 2021***

34. međunarodni kongres genealoških i heraldičkih znanosti

34th International Congress of Genealogical and Heraldic Sciences

Kraljevska udruga plemstva Španjolske https://congresocigh2020.es
Real asociación hidalgos de España

12.-16. srpnja 2021. | *12-16 July 2021* **29ICV** Ljubljana, Slovenija | *Slovenia*

29. međunarodni veksilološki kongres

29th International Congress of Vexillology

Heraldično, veksilološko in genealoško društvo https://www.icv29ljubljana.com
Heraldica Slovenica

15.-19. kolovoza 2022. | *15-19 Aug 2022* **35 ICGHS** Cambridge, Engleska

35. međunarodni kongres genealoških i heraldičkih znanosti

35th International Congress of Genealogical and Heraldic Sciences

The Heraldry Society, https://www.congresscambridge2022.com
The Institute of Heraldic and Genealogical Studies,
The Cambridge University Heraldic and Genealogical Society,
The Society of Genealogists

Beijing, PR China **30 ICV 2023**

36 ICGHS 2024 [u pripremi | *TBD*]

Paris, France (candidate) **31 ICV 2025**

Suradnici u ovom broju

Authors in this issue

Marin Buovac, dipl. arheolog i prof. njem. jezika i književnosti, kustos, numizmatičar, filatelist, heraldičar, predsjednik udruge *Alter Ego*, marin.buovac@zd.t-com.hr

Tomislav Galović, izv. prof. dr. sc., predstojnik Katedre za pomoćne povijesne znanosti i metodologiju historije, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, član Predsjedništva HGZD-a, tgalovic@ffzg.hr

Željko Heimer, pukovnik dr. sc., LF, FF, predsjednik FIAV-a i HGZD-a, Zagreb, zheimer@gmail.com

Matija Horvat, nezavisni istraživač, član HGZD-a, Butkovec, matija191@gmail.com

N. Kalyani, novinarka, pjesnikinja, filatelistica i fotografkinja, New Delhi, Indija, kolu_poorni@yahoo.com

Nikša pl. **Kuščić**, predsjednik ogranka Split Hrvatskog plemićkog zbora, član Hrvatskog rodoslovnog društva *Pavao Ritter Vitezović* i HGZD-a, nkuscic@hotmail.com

Dijana Nazor Čorda, dr. art., viša konzervatortica-restauratorica u Hrvatskom restauratorskom zavodu, autorica Međunarodnog festivala zastavica, članica HGZD-a, Zagreb, dijananazor@gmail.com

Zoran Peran, nezavisni istraživač, Kaštela, peran.zoran@gmail.com

Amer Sulejmanagić, dipl. ing. arh., numizmatičar i heraldičar, član Hrvatskog numizmatičkog društva i HGDZ-a, Sarajevo, asulejma@ yahoo.com

Tomislav Todorović, inženjer elektrotehnike iz Zrenjanina, član udruge *Flags of the World* i HGZD-a, tomislav.todorovic.rs@gmail.com

Marko Vitez, mag. educ. geogr. et hist., učitelj geografije u OŠ *Kneginec Gornji* i nastavnik geografije u *Srednjoj strukovnoj školi Varaždin*, član HGZD-a, markovitez@yahoo.com

Grb i Zastava

Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva
Bulletin of the Croatian Heraldic & Vexillological Association

IMPRESSUM
Grb i Zastava:
Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva
Broj **28**, Godina **XIV.** Zagreb **studeni 2020.**
ISSN **1846-3827**
Urednik i engleski prijevod: **Željko Heimer**
Predsjedništvo HGZD-a: **Željko Heimer**, predsjednik; **Dubravka Peić Čaldarović**, potpredsjednica; **Matea Brstilo Rešetar**, tajnica; **Tijana Trako Poljak**, **Tomislav Galović**, članovi Predsjedništva. Engleska lektura: **Ted Kaye,** North American Vexillological Association.
Cijena broja 35 kn, za inozemstvo 7 €.
Godišnja pretplata (2 broja): 60 kn, za inozemstvo 12 €.
Za članove HGZD-a besplatno.
Narudžbe na **Leykam international, Ilica 42, HR-10000 Zagreb** ili **leykaminternational@gmail.com**
Izdavač: **Hrvatsko grboslovno i zastavoslovno društvo Pazinska 50, HR-10110 Zagreb**
E-mail: **hgzd@hgzd.hr** Web: **http://www.hgzd.hr**
IBAN **HR2323600001101905988** Tisak: **Denona d. o. o.**
OIB **21212575148** Naklada ovog broja: **200 komada**

Prilozi za »Grb i Zastavu« dobrodošli su. Članci, fotografije i ostalo mogu se dostaviti izdavaču u pisanom ili tiskanom obliku, u elektroničkom obliku ili kao privici elektroničkom poštom. Materijali se ne vraćaju.
Stavovi i mišljenja izneseni u glasilu su autorski, i ne predstavljaju stavove i mišljenja uredništva ni HGZD-a. Iako se HGZD trudi da su podaci izneseni u glasilu točni, Društvo ne garantira njihovu točnost i ne preuzima nikakvu materijalnu ni moralnu odgovornost za štetu koja bi zbog njih nastala.

Ovaj broj zaključen je 15. studenog 2020.

LEYKAM international

s ponosom predstavlja novosti u svojim bibliotekama
proudly presents new titles in our series

KNJIŽEVNOST / LITERATURE

Balàka
Golubovi iz Brna
Roman

128 kn 18€

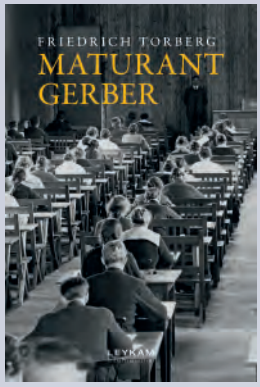
Beck
Za njima je išao pas
Roman

110 kn 16€

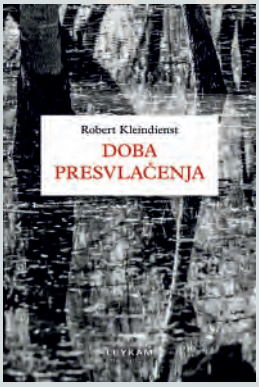
Darrieussecq
Divno je tu biti.
Život Paule M. Becker
Roman

98 kn 14€

Torberg
Maturant Gerber
Roman

168 kn 24€

Kleindienst
Doba presvlačenja
Roman

148 kn 21€

Menasse
Oprostivi smrtni grijesi
Zbirka pripovijedaka

168 kn 24€

LEYKAM international

www.leykam-international.hr
info@leykam-international.hr
Ilica 42, 10000 Zagreb

Za narudžbe iz inozemstva vrijede cijene u €.
Prices in € valid for orders from abroad.

POVIJEST UMJETNOSTI / ART HISTORY

Blunt
Umjetnost i arhitektura u Francuskoj 1500. – 1700.

298 kn 42€

KAZALIŠTE / THEATER

Bobinac
Austrijski kazališni klasici

188 kn 27€

GLAZBA / MUSICOLOGY

Krpan
Gudački kvartet Sebastian: Naših 30 godina –
Sebastian string quartet: Our 30 years

148 kn 21€

Kronika HGZD (nastavak)

→ 34

1. srpnja 2020. – Časopis *Flagmaster* britanskog **Zavoda za zastave** (*The Flag Institute*), koji izlazi od 1971., objavio je u svojem broju 160 za ljeto 2020. razgovor s predsjednikom FIAV-a. ④

6. srpnja 2020. – Njemačka globalna televizijska mreža *Deutsche Welle* objavila je u svojem dnevniku *Der Tag* razgovor s predsjednikom **Heimerom**, u vezi promjene zastave američke savezne države **Mississippi**. https://p.dw.com/p/3f4d9 ⑤

10. – 20. kolovoza 2020. – **12. međunarodni festival umjetničkih zastavica Zagreb** *Identitet Europe (Europa Intimno)*, v. pp. 20-21.

23. kolovoza 2020. – Hrvatska nacionalna medijska kompanija **HRT** objavila je na svojem portalu vijesti razgovor s predsjednikom **Heimerom** u vezi uporabe dvaju različitih zastava u događanjima u **Bjelorusiji** https://vijesti.hrt.hr/646215/zasto-bjeloruski-prosvjednici-koriste-bijelo-crveno-bijelu-zastavu-umjesto-sluzbene

5. rujna 2020. – predsjednik **Heimer** obratio se video-vezom sudionicima *7. češkog nacionalnog veksilološkog kongresa* u **Frýdek-Místeku**, Češka Republika https://www.facebook.com/watch/?v=717507545498425&extid=GSLcRgG8zEz7bgW7 ⑥ ⑦

→ 34

1 July 2020 – *UK* ***Flag Institute*** *journal* Flagmaster, *est. 1971, featured an interview with the FIAV president in its issue no. 160, Summer 2020.* ④

6 July 2020 – *German global broadcasting network* Deutsche Welle *included in its daily news* Der Tag *an interview with President* ***Heimer*** *regarding the US State of* ***Mississippi*** *flag change* https://p.dw.com/p/3f4d9 ⑤

10 – 20 August 2020 – ***12th International Art Flag Festival Zagreb*** Identity of Europe (Europa Intimately), *see pp. 20-21.*

23 August 2020 – *Croatian national broadcast company* ***HRT*** *published on its news portal an interview with President* ***Heimer*** *regarding the recent use of two different national flags in* ***Belarus*** https://vijesti.hrt.hr/646215/zasto-bjeloruski-prosvjednici-koriste-bijelo-crveno-bijelu-zastavu-umjesto-sluzbene

5 September 2020 – *President* ***Heimer*** *addressed participants of the 7th Czech National Congress of Vexillology in* ***Frýdek-Místeku****, Czech Republic, via video-link* https://www.facebook.com/watch/?v=717507545498425&extid=GSLcRgG8zEz7bgW7 ⑥ ⑦

Potražite HGZD na Facebooku www.facebook.com/HGZD.hr
Digitalizirani cjeloviti brojevi GiZ 2006. – 2016. dostupni na hgzd.hr/grb-i-zastava

Follow HGZD at Facebook www.facebook.com/HGZD.hr
Digitalized integral issues of GiZ 2006 – 2016 available at hgzd.hr/grb-i-zastava

NAVA 54 (2020) Virtual Group photo (detail)

